

ΠΡΑΚΤΙΚΑ

ΤΗΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1897

ΑΘΗΝΗΣΙΝ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ ΠΕΡΡΗ

1898

ΠΡΑΚΤΙΚΑ

ΤΗΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1897

ΑΘΗΝΗΣΙΝ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ ΠΕΡΡΗ

1898

α.ρ. 510 5963/1777

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣ ΔΡΑΣΙΜΟΝ
ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΓΕΑΓΡΑΤΩΝ

Ευεργέται τῆς Ἐταιρείας	Σελ.	3
Διοικητικὸν Συμβούλιον τῆς Ἐταιρείας	»	4
Ἐπιτίμιοι ἑταῖροι	»	5
Τακτικοὶ ἑταῖροι.	»	6
Ἐκθεσις τῶν πεπραγμένων τῆς Ἐταιρείας	»	9
Ἀνασκαφαὶ περὶ τὴν Ἀκρόπολιν	»	10
Ἀνασκαφαὶ παρὰ τὸν Ἴλισόν	»	12, 73
Ἀνασκαφαὶ κατὰ τὸ Ἀσκληπιεῖον	»	12
Ἀνασκαφαὶ κατὰ τὸν ἔξω Κεραμεικόν	»	14
Ἀνασκαφαὶ ἐν τῷ περιβόλῳ τοῦ Ὀλυμπεῖου	»	14
Ἀνασκαφαὶ ἐν Πειραιεῖ	»	15
Ἀνασκαφαὶ ἐν Σουνίῳ	»	16
Ἀνασκαφαὶ ἐν Ἐλευσινί	»	18, 86, 105
Ἀνασκαφαὶ ἐν Θήβαις	»	18, 94
Ἀνασκαφαὶ ἐν Θέρμῳ τῆς Αἰτωλίας	»	18
Ἀνασκαφαὶ ἐν Ἐρετρῷ	»	21
Ἀνασκαφαὶ κατὰ τὰς Κυκλάδας νήσους	»	23
Ἀνασκαφαὶ ἐν Μυκῆναις	»	24
Ἀνασκαφαὶ ἐν Ἐπιδαύρῳ	»	28
Ἀνασκαφαὶ ἐν Λυκοσούρῳ	»	28
Ἔργασίαι ἐν τῷ Παρθενῶνι	»	28
Ἔργασίαι ἐν τῇ Μονῇ Δαφνίου.	»	29
Ἔργασίαι ἐν Μιστρᾷ	»	29
Ἐκθεσις τοῦ Λογιστοῦ τῆς Ἐταιρείας	»	32
Πίναξ Α' Γενικὸς ἰσολογισμὸς τῆς χρήσεως 1897	»	42
— Ἀνάλυσις τῆς Μερίδος « ἔσοδα καὶ ἔξοδα »	»	44
Πίναξ Β' Ἀπολογισμὸς τῶν ἐσόδων τῆς χρήσεως 1897	»	46
Πίναξ Γ' Ἀπολογισμὸς τῶν ἐξόδων τῆς χρήσεως 1897	»	48
Πίναξ Δ' Κίνησις τοῦ ταμείου κατὰ τὸ ἔτος 1897	»	58
Πίναξ Ε' Πίναξ ἐμφαινῶν τὴν περιουσίαν τῆς Ἐταιρείας κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1897	»	59
Πίναξ Ϛ' Γενικὴ ληψοδοσία τοῦ ἔτους 1897	»	64
Ἐκθεσις τῆς Ἐξελεγκτικῆς Ἐπιτροπείας	»	66
Τακτικαὶ συνελεύσεις τῶν ἑταίρων.	»	71

ΕΥΕΡΓΕΤΑΙ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΟΘΩΝ
ΤΟ ΕΘΝΙΚΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ
Η ΕΠΙΤΡΟΦΗ ΤΩΝ ΦΙΛΑΡΧΑΙΩΝ
Η ΕΝ ΛΟΝΔΙΝΩΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΣ
Ο ΔΗΜΟΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ
Ο ΔΗΜΟΣ ΠΕΙΡΑΙΕΩΝ
Ο ΔΗΜΟΣ ΕΡΜΟΥΠΟΛΙΤΩΝ ΣΥΡΟΥ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΙΩΝΙΔΗΣ
DUC DE LUYNES
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΜΠΕΝΑΡΔΑΚΗΣ
ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΑΡΣΑΚΗΣ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΣΤΟΥΡΝΑΡΗΣ
ΣΙΜΩΝ Γ. ΣΙΝΑΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ ΡΩΜΑΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ Χ. ΠΕΤΡΟΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΡ. ΣΟΥΤΣΟΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΑΚΗΣ
ΑΝΔΡΕΑΣ ΣΥΓΓΡΟΣ
ΚΥΡΙΛΛΟΣ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ
ΚΥΡΙΛΛΟΣ ΡΑΤΡΩΝ
ΙΩΑΝΝΗΣ Α. ΚΟΥΜΑΝΟΥΔΗΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ ΛΑΔΟΠΟΥΛΟΣ
HILARION ROUX
ΟΔΥΣΣΕΥΣ ΚΑΙ ΜΕΝΕΛΑΟΣ ΝΕΓΡΕΠΟΝΤΕ
HEINRICH SCHLIEMANN
ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ ΒΑΛΛΙΕΡΗΣ
ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΖΑΦΕΙΡΟΠΟΥΛΟΣ
ΧΡΗΣΤΑΚΗΣ ΖΩΓΡΑΦΟΣ
ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΑΧΙΛΛΟΠΟΥΛΟΣ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΗΦΑΙΣΤΙΔΗΣ
ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α. ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤΟΣ
ΣΟΛΩΝ ΧΡΗΣΤΑΚΗ ΖΩΓΡΑΦΟΣ
ΣΤΑΜΑΤΙΟΣ Ι. ΠΡΩΙΟΣ
ΟΘΩΝ Α. ΚΟΝΤΟΣΤΑΥΛΟΣ
ΠΑΥΛΟΣ ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ
BENIAMIN ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗΣ
ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΖΑΡΙΦΗΣ
ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΤΣΙΒΑΝΟΠΟΥΛΟΣ
ΧΑΡΙΛΑΟΣ ΤΡΙΚΟΥΡΗΣ

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Η Α. Β. Υ. Ο ΔΙΑΔΟΧΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Α' Αντιπρόεδρος

Δ. Τσαθανόπουλος

Β' Αντιπρόεδρος

Γ. Νικολαΐδης

Γραμματεὺς

Η. Καθθαδίας

Σύμβουλοι

Στ. Ανδρόπουλος

Δ. Θεοφανόπουλος

Η. Καρολιδης

Β. Λάκων

Όθων Λύδερς

Δ. Ίακκᾶς

Γ. Μιστριώτης

Αντ. Οἰκονόμου

Αθως Γωμάνος

Ανδρ. Σκιᾶς

Βαλ. Στάης

Χρ. Τσουντας

Γ. Τυπάλδος Κοζάκης

ΕΠΙΤΙΜΙΟΙ ΕΤΑΙΡΟΙ

Η Α. Μ. Η ΑΥΤΟΚΡΑΤΕΙΡΑ ΚΑΙ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΦΡΕΙΔΕΡΙΚΟΥ

- Γεώργιος Ἀδέρωφ. Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ.
Friederich Adler. Berlin.
Otto Benndorf. Wien.
Max Collignon. Paris.
Domenico Comparetti. Firenze.
Alexander Conze. Berlin.
Θεόδωρος Δηλιγιάννης. Ἀθήνησι.
Wilhelm Dörpfeld. Ἀθήνησι.
Joseph Durm. Karlsruhe.
Sir John Evans. London.
Paul Foucart. Paris.
Adolph Furtwangler. München.
Ernst Gardner. Cambridge (England).
Percy Gardner. Oxford.
B. L. Gildersleeve. Baltimore. U. S. America.
Will. Watson Goodwin. Cambridge. U. S. America.
Hamdy Bey. Ἐν Κωνσταντινουπόλει.
B. Haussoulier. Paris.
L. Heuzey. Paris.
Th. Homolle. Ἀθήνησι.
R. C. Jebb. Cambridge (England).
R. Kekulé. Berlin.
Adolf Kirchhoff. Berlin.
Ulrich Köhler. Berlin.
Lucien Magne. Paris.
Adolph Michaelis. Strassburg.
A. S. Murray. London.
Charles Eliot Norton. Cambridge U. S. America.
F. C. Penrose. London.
G. Perrot. Paris.
W. M. Ramsay. Aberdeen (Schottland).
S. Reinach. Paris.
Rufus R. Richardson. Ἀθήνησι.
Th. D. Seymour. New-Haven. U. S. America.
Ἄνδρέας Συγγρός. Ἀθήνησι.
Charles Waldstein. Cambridge (England).
Ulrich v. Wilamowitz - Moellendorff. Berlin.
-

ΤΑΚΤΙΚΟΙ ΕΤΑΙΡΟΙ

ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1897

Οί έταίροι, ὧν τὰ ὀνόματα εἶνε τυπωμένα διὰ κυρτῶν γραμμάτων, κατέβαλον τὴν συνδρομὴν των ἐπὶ εἰκοσιπεντεετία, κατ' ἀκολουθίαν εἶνε έταίροι ἰσόβιοι· οἱ δὲ δι' ἀστερίσκου σημειούμενοι εἶνε έταίροι καταβαλόντες τὴν συνδρομὴν των ἐκπροθέσμως, μετὰ τὴν λήξιν του 1897.

'Αγγελόπουλος 'Αθάνατος Θρ.

'Αθηνογένης Γ.

'Αναστασίου Ν.

'Ανδρόπουλος Στ.

'Ανέζης Δ.

'Αντωνιάδης Δ.

'Αντωνόπουλος Κ.

'Αραβαντινός Ι.

Βακκάς Π.

Βακοάτσας Ε.

Βαλαωρίτης Ι.

Βαλλώσης Δ.

Βάσης Σ.

Βάσσης 'Αλέξ.

Βικελας Δ.

Bissing Fritz.

Βλαστός Κ.

Βούκρας Δ.

Βούρος Ζ. Α.

Bourguet Emile

Γαζέπης Γ.

Γεωργακόπουλος Ε.

†Γιαννόπουλος 'Αγησ.

Γιαννούλης Β.

Γκιών Α.

Graef B.

Γρηγοράκης Γ.

Γρηγορίου 'Απ.

*Δαμβέργης Α.

*Δαμβέργης Ν.

Δάσιος Σ.

Δεμερτζής Α.

Δημητριάδης Χ.

Δήμητσας Μ.

Διγενής Μ.

Διπλαράκος Γ.

Dörpfeld W.

†Δουκάκης Σ.

Δουρούτης 'Αθ

Δραγάτσης 'Ιάκ.

Δραγούμης Μ.

Δραγούμης Στ.

Δουδουινιώτης Γ.

*'Ελευθεριάδης Ε.

'Ελευθεριάδης Σωκρ.

Ευαγγελίδης Μ.

Ευκλείδης 'Ι.

Ζαήμης 'Αλ.

Ζαχαρίας Δ. Π.

Ζητουνιάτης Π.

Ζυγομαλάς Α.

Ζωγράφος 'Ιω.

Θάλης Μ.

Θεοδωρακάκης Στυλ.

Θεοφανόπουλος Δ.

Hiller v. Gartringen.

Ἰορδανόπουλος Μ.

Judeich Walther

Ἰωαννίδης Π.

Καβαδίας Π.

Καλαποθάκης Μ.

Καλάρκος Κ.

Καλογερόπουλος Θ.

Κανάκης Π.

*Κανελλίδης Π.

*Καπλάνογλου Κ. Π.

Καράλης Α.

Καραπάνος Κ.

Καρκούλιας Η.

Καρολίδης Π.

Κασδόνης Γ.

Καστριώτης Π.

Κατριάνος Α.

*Κεφάλας Γ.

Κλοντηρόπουλος Γ.

Κόλλας Δ.

Κολυβάς Α.

†Κοντογιαννάκης Ν.

Κοντόσταυλος Α.

*Κορομάντζος Β.

Κορομάντζος Θ.

Coune L.

Κουλουμόπουλος Κ.

Κουμανούδης Στ.

Κουρουνιώτης Κ.

Κριεζής Αντ.

Κύρης Μ.

Κυριακός Κ.

Κωστής Κ. Ν.

Κωνσταντινίδης Π.

Λάκων Β.

Λαμπρινίδης Μ.

Λαμπρόπουλος Α.

Λάππας Ι. Α.

Λάππας Ι. Γ.

Λεβίδης Γ.

Λεονάρδος Β.

Λεονάρδος Α. Δ.

Λόντος Ι.

Λύδερς Όθ.

Λυκάκης Άλ.

Λύρης Ίω.

Μαγγιώρος Ίω.

Μακκάς Δ.

Μακκάς Κ.

Μακκάς Ν.

Μανιάκης Κ.

Μαντζάκος Χ.

Μαρκόπουλος Ί.

Μελᾶς Λ.

†Μελᾶς Μ.

Μελισσουργός Γ.

Μιστριώτης Γ.

Milchhöfer Α.

Μπαλάνος Ν.

Μομφερράτος Άντ.

Μούσης Ί.

Μπαλτής Θ.

Μπογιατζόγλου Μ.

Μυλωνᾶς Κ.

Νεγρεπόντης Μ. Μ.

Νικολαΐδης Γ.

Νικολαΐδης Ί.

Νικολαΐδης Λουδ.

Νικολόπουλος Π.

Νικολόπουλος Σ.

Noack Ferd.

Νομικός Α.

Ξανθάκης Π.

Οϊκονόμος Α.

Οϊκονόμος Π.

Παπαδασιλείου Γ.

Παπαδημητρακόπουλος Θ.

Παπαδόπουλος Β.

Παπαναστασίου Π.

Παπαχρήστου Γ.

Πάππος Δ.

Πασχάλης Λ.

- Πατύγας Γ.
Περρής Π.
Περρής Σ.
- Ras Joseph.
†Ρενιέρης Μ.
Robert K.
Ρωμαίδης 'Αρ.
Ρωμάνος *Αθ.
- *Σακελλαρόπουλος Σ.
Σεμιτίλος Δ.
Σιμόπουλος 'Ιω.
Σκιαδαρέσης Σ.
Σκιᾶς 'Αν.
Σκουζιές 'Αλ.
Σκουζιές Κ.
Σκουζιές Π.
Σκουλούδης Σ.
Στάης Β.
Σωτηριάδης Γ.
Σταυρόπουλος Δ.
Στέφανος Κλών.
Στρέϊτ. Στ.
Στρέϊτ Γ.
Studniczka F.
Σφακιανάκης Π.
*Σωμερίτης Δ.
Τραπάντζαλης Γ.
Τριανταφυλλάκος Ν.
- Τρούμπ. 'Ερ.
Τσάτσος 'Ιω.
Τσιβανόπουλος Δ.
Τσίλλερ 'Ερ.
Τσουντας Χρ.
Τυπάλδος Κοζάκης Γ.
Τυπάλδος Μπασιάς 'Αθ.
- Fabricius E.
Φεράλδης Γ. Λουδ.
*Φιλαδελφεύς Α.
Φίλιος Δ.
Fournier Paul.
*Φωστηρόπουλος Κ.
Φωτίου 'Ιω.
- Χατζιδάκης Γ.
Χατζιδάκης Ι.
Χρυσανθόπουλος Παν.
†Χωρέμης Ι.
- Ψαλτήρας Γ.
- White W. J.
Wide Sam.
Wiegand Theodor.
Wolters P.
- Zahn Robert.
-

ΕΚΘΕΣΙΣ

ΤΩΝ

ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΩΝ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

κατὰ τὸ ἔτος 1897

συνταχθεῖσα ὑπὸ τοῦ γραμματέως τῆς Ἐταιρείας Π. Καββαδία καὶ μετὰ ἔγκρισιν τοῦ συμβουλίου ἀναγνωσθεῖσα ἐν τῇ γενικῇ συνελεύσει τῶν ἐταίρων τῇ 11 Ἰανουαρίου 1897.

Κύριοι,

Αἱ δειναὶ περιστάσεις, ἐν αἷς διετέλεσεν ἡ πατρίς κατὰ τὸ λήξαν ἔτος, εὐνόητον εἶνε ὅτι ἐπέδρασαν καὶ ἐπὶ τῶν ἐνεργειῶν τοῦ συμβουλίου πρὸς διοίκησιν τῶν τῆς Ἐταιρείας καὶ ἐπήνεγκον χάλωσιν τῶν ἐκτελεστέων ἔργων. Μετὰ δέους προέβαιεν ἕκαστοτε τὸ συμβούλιον εἰς τὰ ἔργα του. Οὔτε τὸ θάρρος καὶ ἡ πρὸς δρᾶσιν ψυχολογικὴ διάθεσις ὑπῆρχεν, οὔτε οἱ ἀναγκαῖοι χρηματικοὶ πόροι ἐφαίνοντο μέχρι τοῦ μηνὸς Ὀκτωβρίου ἐπαρκεῖς, διότι τῶν δεινῶν τούτων περιστάσεων ἕνεκεν δὲν διετέθησαν ἅπαντα τὰ ἐκδοθέντα γραμματῆα τοῦ λαχείου· κατ' ἀκολουθίαν, ἐν ᾧ κατὰ τὸ ἔτος 1896 τὰ ἐκ τοῦ λαχείου καθαρὰ ἔσοδα ἀνῆλθον εἰς δρ. 249,175, κατὰ τὸ λήξαν ἔτος 1897 ἀνῆλθον μόνον εἰς δρ. 179,495. Οὕτω δὲ τὰ ἔσοδα τῆς Ἐταιρείας

ἀνῆλθον εἰς δρ. 393,687 ἀντὶ τῶν προϋπολογισθέντων εἰς δρ. 473,854, τὰ ἐξοδα ὁμως ἔνεκα τῆς χαλαρώσεως τῶν ἐργασιῶν, ὡς εἶπομεν, καὶ τῆς παραλείψεως ἄλλων σπουδαίων ἐργῶν, ἀνῆλθον μόνον εἰς δρ. 326,181. Ὡστε κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος ἐσχόμεν καὶ περίσσευμα δρ. 67,505.

Τὰ ἐξοδα ταῦτα τῆς Ἑταιρείας, ὡς καὶ τὰ ἔσοδα, ἐκτίθενται λεπτομερῶς καὶ ἀναλελυμένως ἐν τῷ ὑπ' ὄψιν ὑμῶν ὑπὸ τοῦ λογιστοῦ τῆς Ἑταιρείας συντεταγμένῳ ἀπολογισμῷ τῆς χρήσεως τοῦ ἔτους 1897.

Τῶν παλαιῶν τῆς Ἑταιρείας ἐταίρων κατέβαλον τὴν συνδρομὴν των τοῦ 1897 ἑκατὸν καὶ ἐξήκοντα δύο. Νέοι δὲ ἑταῖροι ἐνεγράφησαν ἔνδεκα, οἵτινες κατέβαλον ὡσαύτως τὴν ἑαυτῶν συνδρομὴν. Μετὰ λύπης δὲ ἀνακοινοῖ ὑμῖν τὸ συμβούλιον, ὅτι κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἀπέβίωσαν οἱ ἑταῖροι Μιχαὴλ Μελλᾶς, Μάρκος Ξενιέρης, Ν. Κοντογιαννάκης, Ἀγησίλαος Γιαννόπουλος, Σ. Δουκάκης καὶ Ι. Χωρέμης.

Ἀνασκαφαὶ ἐτελέσθησαν κατὰ τὸ ἔτος 1897 αἱ ἐξῆς :

Πρώτη ἀνασκαφὴ ἐγένετο ἐν Ἀθήναις, ἡ περὶ τὴν Ἀκρόπολιν, συνέχεια τῶν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1896 ἀρξαμένων ἐργασιῶν. «Τὸ πλεῖστον τῆς ἐργασίας ταύτης περιωρίσθη εἰς τὴν ἐκχωμάτωσιν τῶν ἀπὸ τῶν Μακρῶν μέχρι τῆς κατηρειπωμένης ἐκκλησίας τοῦ Σεραφεῖμ χώρου, εἰς τὴν ἀνακάθαρσιν δηλ. τοῦ βράχου ἀπὸ τῶν ἐκ τῆς Ἀκροπόλεως κατὰ διαφόρους ἐποχὰς ριφθέντων χωμάτων. Ἀνασκαφικαὶ δὲ ἐργασίαι ἐγένοντο κυρίως ἐν τῷ χώρῳ τῷ ὑπὸ τὰς Μακράς, ἔνθα ἡ τὸ ὕδωρ τῆς Κλειψύδρας περικλείουσα μικρὰ ἐκκλησία τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων. Παρὰ τὴν ἐκκλησίαν ταύτην ἀπεκαλύφθη συνέχεια τοῦ καλουμένου Οὐαλεριανείου τείχους. Κατὰ δὲ τὸ δυσμικὸν ταύτης μέρος, ἀκριβῶς ὑπὸ τὰς Μακράς, ἀπεκαλύφθη ἀρχαῖον οἰκοδόμημα, ὅπερ, διακοπεισῶν τῶν ἀνασκαφῶν ἀπὸ τοῦ μηνὸς Σεπτεμβρίου, δὲν κατωρθώθη νὰ ἐξακριβωθῇ ἂν ὄντως εἶνε οἰκοδόμημα ἢ μήπως εἶνε τεῖχος, ὅπερ τὸ πάλαι περιέκλειε τὸ ὕδωρ τῆς Κλειψύδρας καὶ οὕτω συνέδεε τὴν Κλειψύδραν μετὰ τῆς Ἀκροπόλεως.

» Ἐντὸς τοῦ ἀρχαίου τούτου οἰκοδομήματος εὐρέθη σπουδαιοτάτη ἐπιγραφὴ, ἐκ τῆς Ἀκροπόλεως προφανῶς καταπεσοῦσα, ἣτις καὶ ἄλλα, λίαν ἐνδιαφέροντα, διδάσκει ἡμᾶς καὶ εἰς τὴν λύσιν τοῦ πολυθρῦλτου ζητήματος περὶ τῶν χρόνων τῆς οἰκοδομῆς τοῦ ναοῦ τῆς Ἀπτέρου Νίκης συμβάλλεται. Ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης, καθ' ὃν τρόπον συνεπληρώσαμεν τὸ ἐλλείπον αὐτῆς κείμενον καὶ ἠρμηνεύσαμεν αὐτὴν ἐν τῷ ἐκδοθέντι ἤδη τελευταίῳ τεύχει τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐφημερίδος (1897, σ. 173 κ. ἑ.), μανθάνομεν ὅτι ὁ ἐπὶ τοῦ Κιμωνείου πύργου περικαλλῆς ναὸς τῆς Ἀπτέρου Νίκης ᾠκοδομήθη οὐχὶ ἐπὶ Κίμωνος, ὡς ὑπὸ τινῶν ἐπιστεύετο, ἀλλ' ἐπὶ Περικλέους, οὐχὶ ὁμῶς καθ' ὃν χρόνον ᾠκοδομοῦντο τὰ Προπύλαια, ὡς πολλοὶ ἰσχυρίζοντο, ἀλλὰ κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους τῆς τοῦ Περικλέους ἀρχῆς, καθ' οὓς χρόνους ᾠκοδομεῖτο ὁ Παρθενῶν. Ἀρχιτέκτων δὲ τοῦ ναοῦ τούτου ἦτο ὁ Καλλικράτης, ὁ σὺν τῷ Ἰκτίνῳ ἀρχιτέκτων τοῦ Παρθενῶνος. Ἐν τῷ χώρῳ δὲ ἐν ᾧ ᾠκοδομήθη ὁ ναὸς τῆς Νίκης ὑπῆρχεν ἱερὸν τῆς θεᾶς ταύτης, ὅπερ θὰ εἶχον καταστρέψει οἱ Πέρσαι, εἰσελάσαντες εἰς τὴν Ἀκρόπολιν καὶ ὅπερ προχειρῶς, ὡς φαίνεται, εἶχον ἐπισκευάσει οἱ Ἀθηναῖοι, ἐπιστρέψαντες ἐκ Σαλαμῖνος εἰς τὴν ἑαυτῶν πόλιν. Σπουδαῖα δὲ πορίσματα συναγομεν ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης καὶ ὡς πρὸς τὴν κατασκευὴν τῶν δημοσίων ἔργων ἐν Ἀθήναις. Κατὰ τὴν ἐπιγραφὴν δηλ. ταύτην, ὡς ἴσχυε ἐπρόκειτο περὶ ἐκτελέσεως μικροῦ καὶ εὐτελοῦς ἔργου, ὁ δῆμος ὠρίζε τὸν ἀρχιτέκτονα, ὅστις ἔμελλε νὰ συντάξῃ τὰς συγγραφὰς (τὸ σχέδιον καὶ τοὺς ὄρους τῶν ὑποχρεώσεων) καὶ ἀνέθετε τὴν ἐκμίσθωσιν τοῦ ἔργου εἰς τοὺς δέκα πωλητὰς, οἵτινες ἐξεμίσθονον τοῦτο ἐνώπιον τῆς Βουλῆς, ὡς ἄλλοθεν εἶνε γνωστόν· ὡς ἴσχυε δὲ ἐπρόκειτο περὶ κατασκευῆς μεγάλου καὶ πολυδαπάνου ἔργου, ὁ δῆμος ὠρίζεν ὡσαύτως τὸν ἀρχιτέκτονα, συγχρόνως ὁμῶς ἐξέλεγε καὶ τριμελῆ ἐπιτροπὴν ἐκ μελῶν τῆς Βουλῆς, ἣτις ἐλάμβανε μέρος εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ ἀρχιτέκτονος σύνταξιν τῶν περὶ τοῦ οἰκοδομήματος συγγραφῶν καὶ ἀκολούθως ἐξέθετε τὸ ἔργον εἰς μειοδοσίαν· δὲν εἶχε δικαίωμα ὁμῶς ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη νὰ προβῇ εἰς τὴν ἐκμίσθωσιν, ἀλλὰ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς μειοδοσίας ὤφειλε νὰ ὑποβάλλῃ εἰς τὴν Βουλὴν, αὕτη δὲ νὰ

είσαγάγη τὴν ὑπόθεσιν εἰς τὸν δῆμον, ὅστις, ὡς φαίνεται, διεφύλαττεν ἑαυτῷ τὸ δικαίωμα τῆς ἐγκρίσεως τῆς μειοδοσίας καὶ κατακυρώσεως τῶν ἔργων.

Ἐν ταῖς αὐταῖς ἀνασκαφαῖς εὐρέθη καὶ ἄλλη ἐπιγραφή σπουδαία ὑπὸ ἱστορικὴν ἔποψιν, εὐρέθη δηλ. ψήφισμα τοῦ δήμου τῶν Ἀθηναίων, ὅπερ ἐξεδόθη κατὰ πρότασιν τοῦ Ἀλκιβιάδου, αὐτοῦ τοῦ περιωνύμου Ἀλκιβιάδου τοῦ στρατηγικωτάτου ἀληθῶς ἐκείνου ἀνδρὸς ἀλλὰ παραδόξου καὶ ἄλλοπροσάλλου, ὅστις διὰ τῆς διαγωγῆς του ἐγένετο ἀφορμὴ τῆς δυστυχίας τῆς πατρίδος του καὶ τοῦ ἰδίου ἑαυτοῦ ὀλέθρου. Διὰ τοῦ ψηφίσματος τούτου, δι' οὗ κυροῦνται συνθήκαι συναφθεῖσαι ὑπὸ τῶν στρατηγῶν τῶν Ἀθηναίων πρὸς τοὺς ἐν Δαφνοῦντι τῆς Ἰωνίας Κλαζομενίους, διασαφηνίζεται ἀσάφειά τις ἥ, κυρίως εἰπεῖν, πληροῦται χάσματι, ὅπερ ἐνυπάρχει ἐν τοῖς ὑπὸ τοῦ Θουκυδίδου ἱστορουμένοις περὶ τῆς ἐν ἔτει 411 π. Χ. ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων ἀποστασίας τῶν Κλαζομενίων (ἴδε Ἀρχαιολογικὴν Ἐφημερίδα 1888, σ. 1 κ. ἐ).

» Περί ἄλλων τινῶν πορισμάτων τῆς ἀνασκαφῆς ταύτης ὡς πρὸς τὴν τοπογραφίαν τοῦ ἀνασκαφέντος ἐκείνου χώρου, δὲν δυνάμεθα νὰ πραγματευθῶμεν ἐνταῦθα, διότι τοιαύτη πραγματεία ἄνευ τοπογραφικοῦ σχεδίου εἶνε ἀκατάληπτος» [Π. Κβδ].

Δευτέρα ἐν Ἀθήναις ἀνασκαφὴ ἐγένετο **παρὰ τὸν Ἰλισόν**, κατὰ τὸ Βατραχονῆσι, ὑπὸ τοῦ ἐκ τῶν μελῶν τοῦ συμβουλίου ἐφόρου ἀρχαιοτήτων Ἀνδρέου Σκιᾶ, περὶ ἧς ἴδε ἐκθεσιν ἐν τῷ τέλει τῶν Πρακτικῶν τούτων μετὰ σχεδιογραφήματος συνταχθέντος ὑπὸ τοῦ παρὰ τῇ Ἑταιρείᾳ ἀρχιτέκτονος ἐφόρου Ἀλ. Λυκάκη.

Τρίτη σκαφικὴ ἐργασία ἐγένετο ἐν τῷ χώρῳ τῷ ὑπὸ τὴν Ἀκρόπολιν, **κατὰ τὸ Ἀσκληπιεῖον**, ὑπὸ τοῦ ἐφόρου ἀρχαιοτήτων παρὰ τῇ Ἑταιρείᾳ Γ. Σωτηριάδου, ὅστις ἀνακοινοῖ περὶ τῶν ἐργασιῶν τούτων τὰ ἐξῆς :

» Κατὰ Ἰανουάριον καὶ Φεβρουάριον, ἀκολούθως δὲ πάλιν κατὰ Μάιον καὶ Ἰούνιον ἠσχολήθη ἐντολῇ τοῦ Συμβουλίου ἐν τῷ Ἀσκληπιεῖῳ καὶ ἐν τῷ Διονυσιακῷ θεάτρῳ εἰς ἐργασίας, ἀπο-

βλεπούσας εἰς τὴν διὰ σκαφῆς ἐνιαχοῦ ἐξερεύνησιν τοῦ χώρου ἐκεῖνου, εἰς τὴν συντήρησιν τῶν ἐρειπίων καὶ εἰς τακτοποίησιν καὶ διερεύνησιν τῶν φύρδην μίγδην κατακειμένων ἐνεπιγράφων λίθων καὶ ἀρχιτεκτονικῶν μελῶν.

» Ἐν τῷ Ἀσκληπιεῖῳ ἐκαθαρίσθη ἡ στοὰ ἢ πρὸ τῆς ἀνατολικῆς κρήνης καὶ ἀπεκαλύφθη δι' ἀνασκαφῆς τὸ πρὸς τὴν ἀνατολικὴν γωνίαν ἔδαφος, ἐνθα εὐρέθησαν νῦν σωζόμεναι καὶ πλάκες τοῦ ἀρχαίου δαπέδου. Ἐπεχώσθη δὲ καὶ ἐξωμαλίσθη πᾶν τὸ πρὸ τοῦ μετώπου αὐτῆς ὑπὸ τῶν λιμναζόντων ὀμβρίων ὑδάτων ἢ τῶν τῆς κρήνης ἐλῶδες καθιστάμενον ἔδαφος, μετακινήθεντων τῶν σωρηδὸν κατακειμένων ὀγκωδῶν λίθων.

» Ἐκαθαρίσθη πᾶν τὸ ἔδαφος τῶν, ὡς κατοικιῶν ἱερέων θεωρουμένων, παρὰ τὴν δυτικωτέραν κρήνην κειμένων κατασκευῶν καὶ ἐτακτοποιήθη τὸ μέγα πλῆθος τῶν κατεσπαρμένων ἐνταῦθα ἐνεπιγράφων λίθων καὶ συντριμμάτων γλυπτῶν καὶ ἀρχιτεκτονικῶν μελῶν. Ὁμοίως καὶ ἡ πρὸ τῶν οἰκημάτων τούτων στοὰ, ἐπιχωσθέντων τῶν βόθρων.

» Ἡ αὐτὴ ἐργασία ἔγεινε καὶ εἰς πάντας τοὺς λοιποὺς τοίχους τῶν παντοίων κτιρίων τοῦ ἱεροῦ διὰ τακτοποιήσεως τῶν μετακινήθεντων λίθων κατὰ τὴν πρώτην ἔτι πρὸ εἰκοσαετίας αὐτόθι ἀνασκαφὴν καὶ ἐξασφαλίσεως σπουδαίων λειψάνων ἀρχαιοτέρων τοῦ Ἀσκληπιείου οἰκοδομῶν, οἷα εἶνε τὰ τειχία μυκηναίας κατασκευῆς.

» Κατεσκευάσθη μεγάλη λιθίνη κλιμαξ πρὸς εὐκολον συγκοινωνίαν μεταξὺ τοῦ Διονυσιακοῦ θεάτρου καὶ τοῦ Ἀσκληπιείου ἐκεῖ ἐνθα πρότερον βαθὺ καὶ ἐπικίνδυνον ὄρυγμα ὑπῆρχε μεταξὺ δύο ἀναλημμάτων ἀρχαίων, ἐπ' αὐτῆς τῆς ἀρχαίας ὁδοῦ, ἣν ὁ Πausanias ἀπὸ τοῦ διαζώματος τοῦ θεάτρου διὰ τοῦ Ἀσκληπιείου περιγράφει φέρουσαν.

» Ἐξητάσθη ἐν μέρει ἡ μεσαιωνικὴ δεξαμενὴ ἢ δεχομένη τὸ ὕδωρ τῆς ἐνταῦθα ἀρχαίας κρήνης καὶ εὐρέθησαν ἐνωκοδομημένοι εἰς τὸν πρὸς τὸν βράχον τοῖχον αὐτῆς συντρίμματα ἀρχαίων ἐνεπιγράφων λίθων καὶ γλυπτῶν.

» Ἐν δὲ τῷ Διονυσιακῷ θεάτρῳ ἐξερριζώθησαν τὰ μεταξὺ τῶν λίθων τῶν ἐδωλίων φυτὰ, ἐτακτοποιήθησαν τὰ ὑπὸ τῶν

βροχῶν ὑποσκαφέντα ἢ ἄλλως μετακινήθέντα ἐδώλια καὶ ἠνοιχθησαν χάνδακες πρὸς ἐκροήν τῶν ὀμβρίων ὑδάτων, τὰ ὅποια κατέκλυζον πρὶν τὴν ὀρχήστραν, πληροῦντα αὐτὴν καὶ τὸ κατώτερον μέρος τοῦ κοίλου τοῦ θεάτρου χωμάτων καὶ χαλικῶν».
[Γεώργιος Σωτηριάδης].

Τετάρτη ἀνασκαφὴ ἐν Ἀθήναις ἐγένετο κατὰ τὸν ἔξω **Κεραμεικῶν** ὑπὸ τοῦ ἐκ τῶν μελῶν τοῦ συμβουλίου Ἀντ. Οἰκονόμου ἐπιστατοῦντος κατ' ἀρχὰς μὲν τοῦ Ἀν. Οἰκονόμου, ὕστερον δὲ τοῦ Κ. Κοντοπούλου. Διὰ τῆς ἀνασκαφῆς ταύτης ἐπερατώθησαν αἱ ἀπὸ τοῦ παρελθόντος ἔτους ἀρξάμεναι ἐκεῖ ἀνασκαφαὶ ἐν ἰδιωτικοῖς τισιν οἰκοπέδοις· ἐπεχώσθη δὲ ἐκ νέου ὁ ἀνασκαφεὶς χώρος καὶ οὕτω παρεδόθη οὗτος τοῖς ἰδιοκτῆταις, κατὰ τὰ συμπεφωνημένα, ἐν τῇ πρὸ τῶν ἀνασκαφῶν μορφῇ αὐτοῦ.

Πέμπτη δὲ ἀνασκαφὴ ἤρξατο ἐν Ἀθήναις, λήγοντος τοῦ ἔτους ἐν τῷ περιβόλῳ τοῦ **Ὀλυμπεῖου**, ἀφ' οὗ προηγουμένως αἰτήσῃ τῆς Ἑταιρείας καὶ διαταγῇ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν κατωρθώθη νὰ κατεδαφισθῶσι τὰ δύο ἐκεῖνα ἐντὸς τοῦ περιβόλου ἀπὸ ἐτῶν κατασκευασθέντα καφενεῖα. Τὰς ἀνασκαφὰς ταύτας διευθύνει ὁ ἐκ τῶν ἀντιπροέδρων τοῦ συμβουλίου Γ. Νικολαΐδης, ὅστις ἀνακοινοῖ περὶ αὐτῶν τὰ ἑξῆς:

» Τρίτην ταύτην φορὰν ἡ ἡμετέρα Ἑταιρεία ἐπιχειρεῖ ἀνασκαφὴν ἐν τῷ ἐνταῦθα ἱερῷ τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς (1), σκοπὸν ἔχουσα πρῶτον μὲν τὴν ἐξασφάλισιν καὶ τὴν εὐπρεπῆ καὶ διδακτικὴν παράστασιν τῶν ἐν αὐτῷ λειψάνων τοῦ μεγαλοπρεπεστάτου τῶν ἐν Ἑλλάδι μνημείων, δεύτερον δὲ τὴν κατὰ τὸ ἐφικτὸν διαφώτισιν τῆς ἱστορίας τοῦ μυστηριώδους τούτου ἱεροῦ, ἱστορίας ἐφ' ὅλου τοῦ βίου τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδος ἐκτεινομένης ἀπὸ Δευκαλίωνος μέχρις Ἀδριανοῦ.

» Ἐν τῷ ἔτει τούτῳ ἡ σκαφὴ ἤρξατο τῇ 17ῃ Νοεμβρίου καὶ ἔληξε τῇ 20ῃ Δεκεμβρίου, περιορισθεῖσα κυρίως ἐν τῇ ἐξετάσει τοῦ δι' ἀντηρίδων τοίχου τοῦ περιβόλου, τῶν πλευρῶν Μεσημ-

(1) Τὸ πρῶτον ἐν ἔτει 1861 (ἴδε Ἀρχ. Ἐφημ. 1862 Τεύχ. Β'), τὸ δεύτερον ἐν ἔτει 1885 (ἴδε Πρακτικὰ 1886, σελ. 13).

θρινῆς καὶ Ἀνατολικῆς, τῶν μᾶλλον κατεστραμμένων οὐχὶ ὑπὸ τοῦ χρόνου ἀλλ' ὑπὸ χειρῶν ἀνθρωπίνων. Καίτοι δὲ πολλαὶ σειραὶ ἢ δόμοι λίθων ἐνιαχοῦ ἀφηρέθησαν, ἢ μέχρι τοῦδε σκαφῆ δεικνύει ὅτι ἡ ἀρπαγὴ δὲν ἔφθασε μέχρι τῶν θεμελίων, ἀλλ' ὅτι ὑπεράνω αὐτῶν σώζονται ἔτι σειραὶ λίθων, ἐφ' ὧν εὐχερῆς ἔσται ἡ ἀνοικοδόμησις τοῦ κατεστραμμένου μέρους.

» Κατὰ δὲ τὴν Δυτικὴν ἐσχατιὰν τοῦ περιβόλου τὴν ἐν τῷ κτήματι τῆς οἰκογενείας Μακρυγιάννη περιεχομένην, οὐδὲν ἐπεχειρήσαμεν, ὥστε ἀγνοοῦμεν, ἂν ἐκεῖ σώζονται ἔγνη τοῦ τοίχου τοῦ περιβόλου ἢ καὶ εἰσόδου εἰς τὸν περίβολον. Ταῦτα γνωσθήσονται ὅταν ἀνοιχθῆ ἢ πρὸ πολλοῦ ἐγκεχαραγμένη λεωφόρος, ἣτις ἀφίησιν ἐλευθέραν ἄπασαν τὴν Δυτικὴν τοῦ περιβόλου πλευράν. Κατ' ἐμὲ ἐνταῦθα ἦν ἡ εἰς τὸν περίβολον τοῦ ἱεροῦ εἰσόδος, ὡς οὐσης νεωτέρας τὴν κατασκευὴν καὶ ἀναξίας τοῦ Ὀλυμπίου τῆς κατὰ τὴν Βόρειον πλευρὰν μετὰ προτύλου ἀνακαλυφθείσης κατὰ τὴν δευτέραν ἀνασκαφὴν τῆς ἡμετέρας Ἑταιρείας.

» Ἐκ τῆς ἀνιχνευτικῆς δὲ περὶ τὸν ναὸν γενομένης σκαφῆς προέκυψεν ἡ ἀνακάλυψις τῆς Βορειοδυτικῆς γωνίας τοῦ ναοῦ ἢ μᾶλλον τῆς κρηπίδος τῆς ὑποβασταζούσης τὰς δύο ἐκ πώρου ἐξωτερικὰς κατωτέρας βαθμίδας τὰς περὶ τὸν ὄλον ναὸν περιθεούσας. Τὴν ἀνωτάτην δὲ τρίτην βαθμίδα ἐσχημάτιζεν ἡ μαρμαρινὴ τοῦ στυλοβάτου παχεῖα πλάξ, ὡς φαίνεται ὑπὸ τοὺς ἐξωτερικοὺς σωζομένους κίονας ἐκατέρωθεν τῆς Νοτιοανατολικῆς γωνίας τοῦ ναοῦ. Ὡς δὲ ἡ ἐκ μαρμάρου βαθμὶς οὕτω καὶ αἱ δύο ἐκ πώρου ἔφερον ἐπὶ τῆς κάτω ἐσχατιᾶς ἐκάστη δύο ταινίας ὀριζοντίως λελαξευμένας καθ' ὄλην τὴν περιφέρειαν τοῦ ναοῦ. Τοῦτο εἰκάζω ἐκ τοῦ εὐρεθέντος τεμαχίου πωρίνης βαθμίδος κατὰ τὴν Δυτικὴν τοῦ ναοῦ πλευρὰν πρὸς τὴν Βορειοδυτικὴν γωνίαν.

» Ἐκ τῆς ἀνακαλύψεως δὲ τῆς εἰρημένης γωνίας φαίνεται ἀναμφισβητήτως πλέον ὅτι ὁ ναὸς οὗτος εἶχεν ὀκτώ μὲν κίονας κατὰ πλάτος, εἴκοσι δὲ κατὰ μῆκος, τῶν γωνιαίων κίωνων δις μετρούμενων ».

[Γ. Νικολαΐδης]

Ἐκτὴ ἀνασκαφῇ ἐγένετο ἐν Πειραιεῖ διὰ τοῦ ἐφορεύοντος

τῶν ἐκεῖ ἀρχαιοτήτων καθηγητοῦ Ἰακ. Δραγάτση. Ἐξηρευνήθη ὑπὸ τούτου διὰ σκαφῆς περιέργον κατασκευάσμα ἐν τῷ βράχῳ τῷ κατὰ τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τοῦ λόφου τῆς Μουνυχίας, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἀπεκαλύφθησαν πρὸς τοῖς ἄλλοις ψηφιδωτὰ ἐδάφη εἰκονίζοντα τὸ μὲν τέθριππον, ἐφ' οὐ ἐπιβαίνει νεανίας, τὸ δὲ τὴν Σκύλλαν μετὰ ἰχθύος, καὶ εὐρέθη λίθινος βωμὸς Ἀπάλλωνος Ἀποτροπαίου κατὰ τὴν ἐν αὐτῷ ἐπιγραφὴν. Κατὰ τὴν πρὸς τὴν Ἑταιρείαν ἔκθεσιν τοῦ Δραγάτση «διὰ τοῦ κατασκευάσματος τούτου λύεται ἀκριβῶς τὸ ζήτημα τῆς θέσεως τοῦ Σηραγγίου, ὅπερ ἀπὸ ἄλλους ἀλλαχοῦ, καὶ ἐπὶ τῆς Ἀκτῆς καὶ ἐν Φρεαττοῖ καὶ ἐπὶ τοῦ λόφου τῆς Μουνυχίας, ἐζητήθη καὶ ἀορίστως ἐτίθετο. Ἐν τῷ κατασκευάσματι τούτῳ ἔχομεν τὸ ἐν Σηραγγίῳ βαλανεῖον τοῦ Ἰσαίου καὶ αὐτὸ τὸ Σηράγγιον, ὅπερ κατὰ Φώτιον εἶνε τόπος Πειραιῶς κτισθεὶς ὑπὸ Σηράγγου καὶ ἡρώων ἐν αὐτῷ, καὶ ἐν ᾧ, κατὰ Ἠσύχιον, οἱ κακοῦργοι ἐκρύπτοντο». Ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ καθηγητοῦ ἐγένετο καὶ ἄλλη σκαφικὴ ἐργασία ἐν Πειραιεῖ, ἤρξατο δηλ. ὁ καθαρισμὸς καὶ ἄλλου ὑπογείου ὀρύγματος, τοῦ κατὰ τὴν δυτικὴν πλευρὰν τοῦ λόφου τῆς Μουνυχίας, ὃ εἶνε γνωστὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα *σηλιά τῆς Ἀρετούσης*. Ἡ ἐκκαθάρισις τοῦ ὀρύγματος τούτου προῦχώρησεν ἤδη μέχρι 62 μέτρων βάθους. Ἐννοεῖται δὲ ὅτι μόνον ὅταν ἐκκαθαρισθῇ ὁλόκληρον τὸ ὄρυγμα θὰ φανῆ ποῦ ἄγει τοῦτο καὶ τίς ἴσως ὁ προορισμὸς του.

Ἐβδόμη ἀνασκαφὴ ἐγένετο ἐν **Σουνίῳ** ὑπὸ τοῦ ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Συμβουλίου ἐφόρου ἀρχαιοτήτων Βαλερίου Στάη, ὅστις ἀνακοινοῖ περὶ τῶν ἀνασκαφῶν τούτων τάδε :

» Αἱ ἐργασίαι πρὸς ἐκκαθάρσιν καὶ ἀνασκαφὴν τοῦ ἐν Σουνίῳ ναοῦ ἤρξαντο κατὰ τὸ τελευταῖον δεκαπενθήμερον τοῦ μηνὸς Αὐγούστου π. ἔ. καὶ διεκόπησαν τὴν α' Σεπτεμβρίου, συνεπεῖξ ἀποφάσεως τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἑταιρείας, ληφθείσης γενικῶς διὰ πάσας τὰς ἀνασκαφικὰς αὐτῆς ἐργασίας.

» Κυρίως δὲ μίαν ἐβδομάδα ἐγένετο ἐργασία ὅπως δῆποτε καλὴ· τοῦτο δὲ ἐνεκεν ἐλλείψεως ἐργατῶν.

» Σκοπὸς τῆς ἐρέυνης ταύτης ἦτο ἢ δι' ἀνασκαφῆς ἀπομά-

κρυνσις τῶν ἐρειπίων τοῦ ναοῦ ἀπὸ τῆς ἀρκτικῆς καὶ δυτικῆς αὐτοῦ πλευρᾶς, ὁπόθεν αἱ ὑπὸ τοῦ κ. Dörpfeld κατὰ τὸ 1884 (Mitth. d. D. Inst. 1884 σελ. 324 καὶ ἐξ.) ἐνεργηθεῖσαι ἀνασκαφαὶ ἐλάχιστα τῶν κατακλυζόντων αὐτὰς ἐρειπίων ἀπεμάκρυναν, ἔνεκεν ἐλλείψεως καταλλήλων μηχανημάτων. Ἡ ἐργασία ἡμῶν αὕτη, ἐκτὸς τοῦ καθαρισμοῦ τοῦ ναοῦ, ὅστις οὕτω θὰ προσελάμβανε νέον κάλλος, ἐπηγγέλλετο καὶ τὴν ἀνεύρεσιν μελῶν τοῦ ναοῦ ἀξίων λόγου, ὠρισμένως δὲ τὴν ἀποκάλυψιν πλακῶν ἐκ τῆς ζωοφόρου τῆς βορ. τοῦ ναοῦ πλευρᾶς, αἵτινες θὰ κεῖνται πάντως ὑπὸ τὰ ἐρείπια.

» Κατὰ τὸ βραχὺ τοῦτο διάστημα τῶν ἐργασιῶν ἡμῶν ἐκαθάρισθη μέρος τῆς ἀρκτικῆς πλευρᾶς τοῦ ναοῦ εἰς μῆκος 12 μέτρων ἀπὸ τῆς Βορειοανατολικῆς γωνίας τοῦ πωρίνου κρηπιδώματος τοῦ σωζομένου κατὰ τὴν Βορειοδυτικὴν κυρίως γωνίαν τοῦ ναοῦ εἰς ὕψος 8 μέτρων καὶ ἐν καλῇ σχετικῶς καταστάσει. Ἀπεκαλύφθησαν, δέ, ὡς εἰκός, ἀξιόλογα τοῦ ναοῦ μέλη, ἰδίᾳ τοῦ ἐπιστυλίου. Ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ γλυπτοῦ κόσμου τοῦ ναοῦ ἀνευρέθησαν, ὡς ἀνεμένετο, ἀξιολογώτατα λείψανα, ὧν τὸ μᾶλλον σπουδαῖον, εἶνε τὸ ἥμισυ πλακὸς ἐκ Παρίου λίθου, ἀποτελούσης μέρος τῆς ζωοφόρου τοῦ ναοῦ καὶ εἰκονιζούσης Γίγαντα ἡμικείμενον· ἡ πλάξ ἔχει διαστάσεις $0,60 \times 0,62$ (αἱ ὀλικαὶ διαστάσεις τῶν πλακῶν τῆς ζωοφόρου εἶχον ὕψος 0,82, μῆκος δὲ διάφορον). Εἶνε δ' αὕτη ἡ κάλλιον διατηρουμένη πασῶν τῶν περισθεσιῶν, τῶν ὑπὸ τοῦ Fabricius (Mittheilungen 1884) δημοσιευθειῶν. Ἀνήκει δὲ πάντως εἰς τὴν βορείαν πλευρὰν τοῦ ναοῦ, ἣτις ἐκοσμεῖτο ὑπὸ Γιγαντομαχίας. Ὁ εἰκονιζόμενος Γίγας εἶνε γυμνός, φέρει κράνος καὶ ἀσπίδα· παρίσταται δὲ παλαίων μὲν ἔτι ἐν τῇ μάχῃ, ἀλλ' ἠττώμενος. Ὁ Γίγας ἔχει μορφήν ἀνθρωπίνην ἐντελῶς, ὅπως κατὰ τὴν περίοδον ταύτην τῆς τέχνης εἶθιστο νὰ εἰκονίζωνται οἱ γίγαντες, σώζεται δὲ τὸ ἄνω τοῦ σώματος αὐτοῦ μέχρι τῆς ὀσφύος. Κατὰ τὸ κράνος καὶ τὴν ἀσπίδα διακρίνονται ὀπαὶ μικραὶ, χρησιμεύσασαι πρὸς ἔνθεσιν χαλκῶν ἐξαρτημάτων τῆς πανοπλίας. Ἡ ἐργασία τοῦ ἀναγλύφου εἶνε ἐξαισία, παρέχουσα ἡμῖν ἀσφαλὲς κριτήριον τῆς χρονολογίας τοῦ ναοῦ, ὅστις πάντως ἀνωκοδομήθη κατὰ τοὺς χρόνους

τῆς ἀκμῆς τῆς τέχνης, καθ' οὓς δηλ. ἐν Ἀθήναις ἠγείρετο ὁ Παρθενῶν καὶ τὸ καλούμενον Θησεῖον, ὧν κατὰ Dörpfeld ὁ ἐν Σουνίῳ ναὸς οὗτος τῆς Ἀθηνᾶς τυγχάνει κατὰ τι νεώτερος. Πρὸς τούτοις ἀνευρέθησαν καὶ τεμάχιά τινα ἀναθηματικῶν εἰδωλίων καὶ ἐπιγραφῶν, ἄχρηστα ὁμῶς διὰ τὴν πολλὴν φθορὰν αὐτῶν. Αἱ ἐργασίαι ἐν τῷ ναῷ τοῦ Σουνίου, ἐὰν ἐπαναληφθῶσι, καὶ δεόν νὰ γίνῃ τοῦτο λίαν συντόμως, θὰ φέρωσιν εἰς φῶς μεταξὺ ἄλλων πάντως καὶ λείψανα τοῦ πωρίνου ναοῦ, τοῦ, ὡς γνωστόν, ὑπὸ τὸν σωζόμενον κειμένου καὶ ὑπὸ τῶν Περσῶν καέντος, ὅπως πιθανώτατα καὶ ἀναθήματα τῆς προπερσικῆς ταύτης χρονικῆς περιόδου, καθόσον ὁ περίβολος τοῦ ναοῦ ἔχει τεχνητὴν ἐπίχωσην πολλαχοῦ λίαν βαθεῖαν. Ὑποθέτομεν δὲ ὅτι θὰ συνέβη καὶ ἐκεῖ ὅ,τι καὶ ἐν Ἀκροπόλει, ἐνθα, ὡς γνωστόν, ἐπεχώσθησαν τὰ συντρίμματα, τὰ ἐκ τῆς Περσικῆς εἰσβολῆς.

» Ἐν τέλει σημειούμεθα ὅτι καὶ κατὰ τὴν εἴσοδον τοῦ περιβόλου, ἐνθα ἱκανὰ σώζονται ἐρείπια τῶν προπυλαίων, ἐκάμαμεν μικρὰν ἀνασκαφὴν ἢ μᾶλλον ἐκκαθάρισιν, καὶ ἀπεκαλύψαμεν τὴν διπλῆν διὰ κιόνων χωριζομένην εἴσοδον εἰς τὸν περίβολον, μήκους μ. 5, 80· ἀλλὰ καὶ ταύτης ἡ ἐντελής ἀποκάλυψις δὲν ἐπετελέσθη.

[B. Στάνς]

Ἐγδόη ἀνασκαφὴ ἐγένετο ἐν **Ἐλευσῖνι** ὑπὸ τοῦ ἐκ τῶν μελῶν τοῦ συμβουλίου ἐφόρου ἀρχαιοτήτων Ἀνδρέου Σκιαῖ, ἐξακολούθησις τῶν ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν συνεχῶς ἐνεργουμένων ὑπὸ τῆς Ἐταιρείας ἀνασκαφῶν. Ἐκθεσις περὶ τῶν ἀνασκαφῶν τούτων, συνταχθεῖσα ὑπὸ τοῦ διευθύναντος αὐτὰς συμβούλου, δημοσιεύεται ἐν τῷ τέλει τοῦ τεύχους τούτου τῶν Πρακτικῶν.

Ἐνάτη ἀνασκαφὴ ἐγένετο ἐν **Θήβαις** ὑπὸ τοῦ ἐφόρου ἀρχαιοτήτων Δ. Φιλίου, οὗ ἡ περὶ αὐτῆς ἐκθεσις δημοσιεύεται ἐν τῷ τέλει τοῦ τεύχους τούτου τῶν Πρακτικῶν.

Δεκάτη ἀνασκαφὴ ἐγένετο ἐν **Θέρμῳ τῆς Αἰτωλίας** ὑπὸ τοῦ ἐφόρου ἀρχαιοτήτων παρὰ τῇ Ἐταιρείᾳ Γ. Σωτηριάδου, ὅστις ἀνακοινοῖ περὶ αὐτῆς τάδε :

» Ἐπιχειρήσας ἐν ἀρχῇ τοῦ ἔτους κατ' ἐντολὴν τοῦ συμβουλίου τοπογραφικὰς ἐρεῦνας εἰς τοὺς περὶ τὴν Τριχωνίδα τόπους τῆς Αἰτωλίας, ἐνθα πολυπληθῆ ἐρείπια περιβόλων ἀρχαίων πόλεων καὶ κωμῶν ἢ ἱερῶν παρατηροῦνται, τὴν προσοχὴν μου ἰδίως ἐπέστησα εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν ἐρειπίων τοῦ Θέρμου.

» Μετὰ τὴν πρώτην μου ἐπιτυχῆ ἀπόπειραν τακτικὴν σκαφὴν ἐνήργησα κατόπιν ἐνταῦθα κατὰ Ἰούλιον, πεισθεὶς ὅτι ἡ ἐν τῇ ἀκροπόλει ταύτῃ τῆς αἰτωλικῆς χώρας ἀρχαιολογικὴ ἔρευνα ἀνάγκη ἦτο νὰ προηγηθῆ πάσης ἄλλης ἐν τοῖς παρακειμένοις τόποις. Ἀρξάμενης δὲ ἤδη καὶ ἱκανῶς προαχθείσης τῆς ἐργασίας, τὸ συμβούλιον ἐπέτρεψέ μοι ὅπως ἐξακολουθῆσω αὐτὴν καὶ συμπληρώσω κατὰ τὸ δυνατόν. Εἰς ὃ καὶ προέβην ἀκολουθῶν κατὰ τοὺς μῆνας Ὀκτώβριον καὶ Νοέμβριον.

» Τοῦ μεγάλου τετραπλεύρου τεμένου τοῦ κατὰ Πολύβιον (βιβλίῳ XI 7) ἱεροῦ τοῦ Ἀπόλλωνος, μήκους 340 καὶ πλάτους 200 μέτρων, σώζονται τὰ ἰσχυρά, πλάτους δύο καὶ ἡμίσεος μέτρων, μέχρι δύο καὶ τριῶν ἀπὸ τοῦ ἐδάφους δόμων ἀνυψούμενα τείχη ἐκ μεγάλων καλῶς συνηρμοσμένων λίθων κατὰ τὰς τρεῖς μὲν πλευρὰς καθ' ὅλην αὐτῶν τὴν ἔκτασιν, ἐν μέρει δὲ μόνον κατὰ τὴν τετάρτην, τὴν πρὸς ἀνατολάς. Τὸ ἔδαφος ἅπαν, ὁμαλὸν καὶ εἰς τρία ἐπίπεδα διαιρούμενον, ἐλάχιστον κατὰ τὸ ὕψος διαφέροντα, εὐρῆκα καλλιεργημένον, εἰς ἓν δὲ μόνον σημεῖον παρετήρησα ὀγκολίθους ἀρχαίους λελαξευμένους, ἀτάκτως κατακειμένους καὶ προδήλως ἐκ μεγάλων ἐνταῦθα κτιρίων προερχομένους.

» Σκάψας καθ' ὑπόδειξιν χωρικοῦ πρὸς ἀνεύρεσιν ἐνεπιγράφου λίθου, ὑπ' αὐτοῦ, καθὰ ἔλεγε, πρὸ χρόνων παρατηρηθέντος, τούτου μὲν ἡστόχησα, ἦλθον ὁμως ἐπὶ τὰ ἴχνη μακρᾶς σειρᾶς βάρθρων πολυπληθῶν, κατὰ χώραν κειμένων, καὶ στοᾶς ἐκτεινομένης κατὰ τὸ πλεῖστον τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τοῦ τεμένου. Τὸ πλήρες αὐτῆς μῆκος ἀπεδείχθη κατόπιν μέτρων 173, συμπεριλαμβανομένων τῶν κατὰ τὰ δύο ἄκρα εἴτε ὡς ἀντηρίδων εἴτε ὡς κλιμάκων διὰ τὴν δευτέραν ὀροφὴν πιθανῶς χρησιμευόντων κατασκευασμάτων, ἐξ οὗ συνεπέρανον ὅτι ἡ στοὰ ἴσως ἦτο μήκους ἀκριβῶς ἐνὸς ἀρχαίου σταδίου, ἧτοι μέτρων 164 περίπου,

ὡς ἡ τοῦ Εὐμένους π.χ. ἐν Ἀθήναις, ἢ μεταξὺ τοῦ τε Ἡρώδου καὶ τοῦ Διονυσιακοῦ θεάτρου.

» Τοῦ κατὰ τὸ μέτωπον τῆς στοᾶς ταύτης κρηπιδώματος σώζονται κατὰ τὸ πλεῖστον αἱ πέντε, ἐξ ὧν συνέκειτο, βαθμιῖδες, ἐτι δὲ κατὰ γῆς κείμενοι σπόνδυλοι τῶν πωρίνων δωρίων κίωνων. Τὸ βάθος τῆς στοᾶς, ἧς τὸ ἔδαφος εἶνε σήμερον ἀγρὸς καλλιεργούμενος, εἶνε δεκατριῶν μέτρων.

» Πρὸ αὐτῆς ἀπεκαλύφθησαν πυκνότατα τὰ ἐδάφη τῆς κατασκευῆς μνημείων εὐμεγέθων ἢ βάρων, ὡς προεῖπον, ἀνδριάντων μετὰ φανερῶν πανταχοῦ τῶν σημείων τῆς διὰ τοῦ πυρὸς καταστροφῆς τῶν στοῶν, καθὼς παραδίδει ὁ Πολύβιος (ἐν βιβλίῳ πέμπτῳ, κεφαλαίῳ ἐνάτῳ).

» Ἐξ αὐτῶν δὲ τῶν ἀνδριάντων καὶ δὴ χαλκῶν μόνον εὐρέθησαν δάκτυλοι, οὐδὲν δὲ μαρμαρίνου τύπου θραῦσμα οὔτε γλυπτοῦ, πλὴν ἀρχιτεκτονικῶν μελῶν τῶν πολυτελοῦς πάντως κατασκευῆς μνημείων, καθὰ καὶ ὁ Πολύβιος λέγει.

» Ἄλλ' αἱ ἐπιγραφαὶ τινῶν ἐξ αὐτῶν τοῦτο μὲν ἀναφέρουσι γνωστοὺς ἐκ τῆς ἱστορίας καὶ ἀγνώστους, νῦν τὸ πρῶτον γνωρίζομένους στρατηγούς τῶν Αἰτωλῶν κατὰ τὸν τρίτον πρὸ Χριστοῦ αἰῶνα, τοῦτο δὲ περιέχουσι ψηφίσματα προξενίς καὶ μία, ἀλώβητος ἐντελῶς διασωθεῖσα, διασαφεῖ πολιτικὰς σχέσεις τῆς συμπολιτείας πρὸς τοὺς ἀπὸ Μαιάνδρου Μάγνητας ἐπὶ τοῦ γνωστοῦ ἐκ τοῦ Πολυβίου κατὰ τὸν συμμαχικὸν πόλεμον στρατηγοῦ τῶν Αἰτωλῶν Ἀγελάου Ναυπακτίου.

» Ἐκ τῆς αὐτῆς ἐπιγραφῆς καὶ ἄλλης τινὸς οὐχὶ ἀκεραίας διασωθείσης, ἐξάγεται ὁμοίως τὸ ἀναμφισβήτητον πλέον συμπέρασμα, ὅτι ὁ χώρος οὗτος ὄντως ἦν ὁ Θέρμος, περὶ οὗ ἀξιολογώτατας καὶ λεπτομερεῖς εἰδήσεις παραδίδει ἡμῖν ὁ Πολύβιος (ἐν βιβλίῳ πέμπτῳ, κεφαλαίοις ἕκτῳ, ἐβδόμῳ καὶ ἐφεξῆς).

» Τὸν μάρτυρα τοῦτο τῆς ἀρχαιότητος ἀκολουθοῦντες, ἐπεχειρήσαμεν ἄλλως καὶ τὴν σκαφὴν ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ τῆς Αἰτωλίας, ἐν ἣ ἡ πρώτη τοιαύτη ἀρχαιολογικὴ ἔρευνα εἶνε ἡ ἡμέτερα, οὔτε ἄκαρπος ἐν τῷ παρόντι οὔτε ἄνευ ἐλπίδων πρὸς τὸ μέλλον.

» Ἐπειδὴ δὲ καὶ ἄλλη ἐπιγραφή εὐρέθη, ἀναθηματικὴ αὕτη

τῷ *Θερμίῳ Ἀπόλλωνι*, ἣτις οὕτω διαπιστώνει καὶ τοῦ ἱεροῦ τὴν ὑπαρξιν, δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν τὴν πρώτην ταύτην ἔρευναν πληρέστατα ἐπιτυχοῦσαν. Ἡ εἰκὼν, ἣν ἀπὸ τοῦδε περὶ τοῦ Θέρμου ἀποκτῶμεν ἐκ τοῦ ἀνασκαφέντος χώρου τοῦ τεμένους, εἶνε ἀκριβῶς ἢ ὑπὸ τοῦ Πολυβίου διαγραφομένη. Αὐτοῦ δὲ τοῦ ναοῦ τὰ ἴχνη εὐρέθησαν ἤδη, ὡς πιστεύω, ἐνδεικνύμενα ὑπὸ σπονδύλων ἔτι τῶν μεγάλων αὐτοῦ κιόνων καὶ κεράμων καλυπτῆρων τῆς στέγης.

» Πρὸς πλήρη τῶν πιθανῶς σωζομένων αὐτοῦ λειψάνων ἀποκάλυψιν θὰ προβῆ προσεχῶς ἡ σκαφή». [Γ. Σωτηριάδης].

Ἐνδεκάτη ἀνασκαφή ἐγένετο ἐν **Ἐρετρίᾳ** ὑπὸ τοῦ ἐφόρου ἀρχαιοτήτων παρὰ τῇ Ἐταιρείᾳ Κ. Κουρουνιώτου, οὗ ἡ σχετικὴ ἐκθεσις ἔχει οὕτως :

» Εἰς τὴν ἀνασκαφὴν τῶν εἰς μέγα πλῆθος εἰσέτι σωζομένων ἐν Ἐρετρίᾳ τάφων ἀπέβλεπεν ἡ ἐκεῖσε ἀποστολή μου ὑπὸ τοῦ σεβαστοῦ Συμβουλίου, καὶ εἰς τὸ ἔργον τοῦτο ἡσχολήθη ἐπὶ πέντε περίπου μῆνας κατὰ τρεῖς διαφόρους ἐποχὰς μεταβάς εἰς Ἐρέτριαν κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος.

» Ἡ κυρία ἐργασία ἐγένετο ἐπὶ τοῦ νοτιοδυτικοῦ ἄκρου τῆς Ἐρετρίας, ἐφ' οὗ κεῖται ἡρειπωμένον νῦν τὸ Ὑγιονομεῖον Ν. Ψαρῶν. Τὸ ἔδαφος ἐκεῖ ὑψοῦται 2-5 μέτρα ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης καὶ σύγκειται κατὰ τὸ πλεῖστον ἐκ θαλασσίας ἄμμου ἀποκεκρυσταλλωμένης εἰς τὸ κατώτατον στρώμα, ὅτι δ' ὁ χώρος ἐκεῖνος περιεῖχεν ἀρχαῖον ἐκτεταμένον (5000 περ. τ. μ.) νεκροταφεῖον ἦτο γνωστόν, καὶ ἀνασκαφαί δ' εἶχον γείνει κατὰ διαφόρους χρόνους, αἵτινες καὶ τοὺς πολυτίμους ἀρχαίους ἀμφορεῖς ἐξ Ἐρετρίας τοὺς ἐν τῷ Ἐθνικῷ μουσεῖῳ κατατεθειμένους ἔφερον εἰς φῶς. Ἀνέπαφος ἔμενε μόνον λωρὶς τις πλάτους 12-15 μ. καὶ μήκους 100 περ. μέτρ. νοτίως πρὸς τὴν θάλασσαν καὶ ἐπὶ τῆς λωρίδος ταύτης ἐπεχείρησα νὰ σκάψω.

» Τὸ πλεῖστον τῶν ἐκεῖ εὐρεθέντων τάφων ἀπετελεῖτο ἐκ πιθανῶν κοινῶν, ἐν οἷς εὐρίσκοντο πάντοτε σκελετοὶ μικρῶν παιδίων μετὰ πολλῶν ἢ ὀλίγων μελανομόρφων λυχνυθίων, εἰδωλίων τινῶν

πηλίνων καὶ ἄλλων ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μικρᾶς ἀξίας ἀντικειμένων πλὴν ἑνὸς τούτων, ἐν ᾧ πρὸς τοῖς συνήθως εὐρισκομένοις ἀνεκαλύφθη καὶ πολύτιμον μικρὸν ἀγγεῖον, παριστῶν κεφαλὴν Αἰθίοπος, λαμπρῶς διατηρούμενον. Τῶν τάφων τούτων τὸ μέγα πλῆθος μὲ παρεκίνησε νὰ ἐπιστήσω ἰδιαιτέρως τὴν προσοχὴν μου ἐπὶ τῆς ταφῆς τῶν μικρῶν παιδίων, τὸ ἀποτέλεσμα δὲ τῶν παρατηρήσεών μου θέλω ἐκθέσει ἐν ἐκτάσει ἐν τῇ Ἀρχαιολογικῇ Ἐφημερίδι μετὰ φωτογραφιῶν γενομένων ὑπ' ἐμοῦ κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἀνασκαφῆς. Πλὴν ὅμως τῶν τάφων τούτων εὐρέθησαν ἐκεῖ καὶ πολλοὶ τῶν λεγομένων κοινῶς καλυβιτῶν ὡς ἐκ τοῦ σχήματος αὐτῶν, ὅπερ ὁμοιάζει πρὸς ἐπιμήκη καλύβην ἐκ μεγάλων κεραμίδων ἐσχηματισμένην, οἷτινες φθάνουσι μέχρι τοῦ 4^{ου} π. Χ. αἰῶνος καὶ περιεῖχον καὶ οὗτοι μικρᾶς σχετικῶς ἀξίας εὐρήματα.

» Σπουδαιότερα δ' ὅμως τῶν προηγουμένων ἦτο ἡ εὐρεσις τάφων γεωμετρικῶν τοῦ 10^{ου}-8^{ου} αἰῶνος π. Χ. ἐν τῷ αὐτῷ χώρῳ μεταξὺ τῶν μεταγενεστέρων τάφων, πρὸ πάντων δὲ βαθύτερον τούτων. Τὴν γεωμετρικὴν περίοδον τῶν προϊστορικῶν Ἑλληνικῶν χρόνων ἐγνωρίζομεν μέχρι τοῦδε ἐκ τῶν ἐν τῇ Ἀττικῇ καὶ πρὸ πάντων παρὰ τὸ Δίπυλον γενομένων ἀνασκαφῶν τάφων, ἡ δὲ ἡμετέρα ἀνασκαφὴ θὰ συμπληρώσῃ κατὰ τι τὴν γνῶσιν τῶν χρόνων τούτων, διότι οἱ ἐν Ἐρετρίᾳ τάφοι εἶνε διάφοροι τῶν Ἀττικῶν τοῦ Διπύλου κατὰ τοῦτο, ὅτι, ἐν ᾧ ἐν ταῖς μέχρι πρότινος ἀνασκαφαῖς τῆς Ἀττικῆς γεωμετρικοὶ τάφοι, ἐν οἷς οἱ νεκροὶ ἐτίθεντο καίόμενοι, σπανιώτατα εὐρίσκοντο, οἱ γεωμετρικοὶ τάφοι τῆς Ἐρετρίας περιέχουσιν ἀποκλειστικῶς κεκαυμένους πιθανώτατα ἐν αὐτοῖς τοῖς τάφοις νεκρούς, ἐξαιρέσει τῶν τάφων μικρῶν παιδίων, ἅτινα ἐθάπτοντο ἄκαυτα ἐν πιθαρίοις ποικίλως κεκοσμημένοις κατὰ τὸν γεωμετρικὸν τρόπον. Ἐν τούτοις τοῖς τάφοις εὔρον μετὰ πολλῶν σπουδαίων τεμαχίων ἀγγείων καὶ τινὰ χρυσᾶ κοσμήματα.

» Ἀνέσκαψα πρὸς τούτοις μέγα μέρος τοῦ δυτικῶς τῆς πόλεως κειμένου νεκροταφείου τοῦ ε' αἰῶνος, ὅπερ ἀνήκει εἰς τὸν Ν. Βελισσάριον, ὡς καὶ εἰς ἄλλα ἀρχαῖα νεκροταφεῖα ἰδιωτικὰ καὶ δημόσια ἀνήκοντα εἰς διαφόρους χρόνους ἀπὸ τοῦ ε' αἰῶνος

μέχρι τῶν τελευταίων π. Χ ἑκατονταετηρίδων. Ἐκτὸς τῶν πρὸς εὐρεσιν τάφων γενομένων ἀνασκαφῶν, ἐπεχείρησα δοκιμαστικὴν μόνον ἀνασκαφὴν ἐπὶ τοῦ δυτικοῦ σκέλους τοῦ τείχους τῆς πόλεως, ἐκεῖ ὅπου ἔληγεν ἡ ἐκ Χαλκίδος ὁδὸς πρὸς εὐρεσιν τῆς πύλης, ἧς καὶ κατώρθωσα νὰ εὕρω τὰ ἴχνη, χωρὶς νὰ προβῶ εἰς τὴν ἐντελῆ ἀποκάλυψιν αὐτῆς τε καὶ οἰκοδομήματος πρὸ ταύτης κειμένου, οὐ σώζεται τὸ λίαν ἰσχυρὸν κρηπίδωμα.

» Εἰς τὴν ἐκτὸς τῶν τάφων ἀνασκαφὴν δύναται νὰ καταριθμηθῆ καὶ ἡ ἀνασκαφὴ τύμβου τινὸς ἐπὶ λόφου κειμένου ΒΔ τοῦ θεάτρου, ἧτις ἐγένετο μὲν πρὸς ἀποκάλυψιν τάφου ὑποτιθεμένου ἐν τῷ τύμβῳ, ἔφερον ὁμως εἰς φῶς μόνον τετράπλευρον συμπαγὲς ἐξ ὠμῶν πλίνθων οἰκοδόμημα, ἄγνωστον ἔτι διὰ τίνα λόγον οἰκοδομηθὲν καὶ καλυφθὲν τυμβοειδῶς ὑπὸ χώματος ».

[Κ. Κουρουνιώτης].

Δωδεκάτη ἀνασκαφὴ ἐγένετο κατὰ τὰς **Κυκλάδας νήσους** ὑπὸ τοῦ ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Συμβουλίου ἐφόρου ἀρχαιοτήτων Χρήστου Τσουντα, ὅστις ἀνακοινοῖ περὶ αὐτῆς τὰδε :

» Τὸ 1894 τὸ Συμβούλιον τῆς Ἑταιρείας ἀπεφάσισε νὰ ἀρχίσῃ τακτικὰς ἀνασκαφὰς εἰς τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου πρὸς ἐξερεῦνησιν τῶν ἐν αὐταῖς σωζομένων λειψάνων τῆς προϊστορικῆς ἐποχῆς, ἀπεστάλην δ' ἐγὼ τότε εἰς Ἀμοργόν, ἐνθα ἀνέσκαψα τάφους τινάς. Ἐφέτος μετέβην πρὸς ἐξακολούθησιν τῶν αὐτῶν ἐρευνῶν εἰς τὴν Πάρον, κατόπιν δὲ καὶ εἰς τὴν Ἀντίπαρον καὶ τὴν παρ' αὐτὴν μικρὰν καὶ ἀκατοίκητον νῆσον τοῦ Δεσποτικοῦ. Αἱ ἐργασίαι διήρκεσαν δύο μῆνας καὶ ὀλίγας ἡμέρας, ἀνεσκάφησαν δὲ ἐν ὄλῳ 190 περίπου τάφοι τῶν προϊστορικῶν χρόνων, ἐν οἷς εὐρέθησαν πολλὰ μαρμάρινα καὶ πῆλινα ἀγγεῖα, μαρμάρινα εἰδῶλια, ψῆφοι ὄρμων λίθιναι, ἐξ ὧν τρεῖς ἔχουσι σχῆμα πτηνῶν, λεπίδες ὄψιανου καὶ ἄλλα τινά. Τὰ εὐρήματα ταῦτα ἔχουσιν ἀξίαν πρὸ πάντων, διότι πληροῦσι πολλὰ κενὰ τῶν συλλογῶν ἡμῶν, δὲν εἶνε δὲ ἄμοιροι ἐπιστημονικῆς σημασίας καὶ αἱ κατὰ τὰς ἀνασκαφὰς γινόμεναι παρατηρήσεις περὶ τῶν νεκροταφείων, περὶ τοῦ σχήματος τῶν τάφων, περὶ τοῦ τρόπου τῆς τα-

φῆς καὶ λοιπῶν· διότι νῦν πρῶτον ἀνεσκάφη συστηματικῶς τόσον μέγας ἀριθμὸς τάφων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἕνεκα τούτου δ' ὑπῆρξε δυνατὸν καὶ πλείονες καὶ ἀκριβέστεραι παρατηρήσεις νὰ γείνωσι.

» Πλὴν τῶν τάφων ἀνεκαλύφθησαν ἐν Πάρῳ καὶ ἐρείπια χωρίου συγχρόνου τοῖς τάφοις, τὰ ἐρείπια δὲ ταῦτα εἶνε τὰ ἀρχαιότατα τῶν μέχρι σήμερον ἐν Ἑλλάδι εἰς φῶς ἐλθόντων· δυστυχῶς τὸ χωρίον ἔκειτο ἐπὶ βραχώδους ἀκρωτηρίου, οὐ μέγα μέρος ὑποσκαφέν ὑπὸ τῶν κυμάτων κατέπεσεν εἰς τὸν βυθὸν τῆς θαλάσσης, καὶ ἐκτὸς τούτου ὅσα ἐκ τῶν λειψάνων δὲν κατεποντίσθησαν, μὴ καλυπτόμενα ὑπὸ ἐπιχώσεως, ἀλλ' ἐκτεθειμένα ὄντα ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἀκρωτηρίου ἐξηφανίσθησαν κατὰ τὸ πλεῖστον ἐν τῷ διαρρεύσαντι τετρακισχιλιετῆί περίπου χρόνῳ. Οὐχ ἦττον ἐγνώσθη, ἐν μέρει τοῦλάχιστον, τὸ σχέδιον οἰκημάτων τινῶν καὶ ὁ τρόπος τῆς οἰκοδομῆς καθ' ὅλου. Τὰ ἐν τοῖς ἐρείπιοις γενόμενα εὐρήματα συνίσταντο κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τεμάχια ἀγγείων.»

[Χρ. Τσουντας].

Δεκάτη τρίτη ἀνασκαφὴ ἐγένετο ἐν **Μυκῆναις** ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ συμβούλου Χρ. Τσουντα, ὅστις ἐκθέτει περὶ τῶν ἐργασιῶν τούτων τὰ ἐξῆς:

» Ὅπως ἐν Πάρῳ, οὕτω καὶ ἐν Μυκῆναις εἰργάσθημεν ἐφέτος δύο μῆνας καὶ ὀλίγας ἡμέρας· αἱ ἐργασίαι ἐνταῦθα δὲν ἦσαν μόνον ἀνασκαφικαί, διότι τὸ κύριον ἔργον ἡμῶν ἦτο ἡ ἐπισκευὴ καὶ στερέωσις διαφόρων μνημείων. Καὶ αὐταὶ δὲ αἱ ἀνασκαφαὶ ἀπέβλεπον κατὰ μέγα μέρος τὴν συντήρησιν μᾶλλον τῶν ὑπαρχόντων μνημείων ἢ τὴν ἀνακάλυψιν ἄλλων.

» Ἐν τῷ θησαυρῷ τοῦ Ἀτρέως εἶχε καταπέσει πρὸ πολλοῦ μέγα μέρος τοῦ ἄνωθεν τοῦ ὑπερθύρου κενοῦ τριγώνου, ἠπειλεῖτο δ' ἡ κατάπτωσις καὶ ἄλλων ὀγκολίθων· ἐπίσης εἶχον καταπέσει λίθοι τινὲς καὶ ἀπὸ τῆς κορυφῆς τῆς θόλου, οὕτω δὲ ὄχι μόνον κίνδυνον σπουδαῖον διέτρεχεν ὁλόκληρον τὸ οἰκοδόμημα, ἀλλὰ καὶ τὰ ὕδατα τῆς βροχῆς εἰσέρρεον εἰς τὸν τάφον, ὃν ἐπλήρουν χωμάτων καὶ ἄλλων ἀκαθαρσιῶν. Νῦν διὰ μηχανήματος, ὅπερ

ἐξ Ἀθηνῶν μετεφέραμεν εἰς Μυκῆνας, ἀνειλκύσαμεν τοὺς ἐπὶ τοῦ ὑπερθύρου πεσόντας ὀγκολίθους τοῦ τριγώνου καὶ ἀφοῦ ἐκαθαρίσθη τοῦτο καλῶς, ἐτοποθετήθησαν οἱ σωζόμενοι ὀγκολίθοι εἰς τὴν ἀρχικὴν θέσιν των, τοὺς δ' ἐλλείποντας ἀνεπληρώσαμεν δι' ἄλλων καταλλήλως λαξευθέντων. Ἐν τῇ πρὸς τὰ ἔσω, ἤτοι πρὸς τὴν θόλον, προσόψει τοῦ τριγώνου δὲν ἦτο δυνατὸν οὐδὲ ὀρθόν, κατὰ τὴν γνώμην μου, ν' ἀφαιρεθῶσι λίθοι τινὲς μᾶλλον ἢ ἤττον βεβλαμμένοι καὶ ἔνεκα τούτου ἀφήσαμεν μὲν αὐτοὺς ἐν τῇ θέσει των, ἠναγκάσθημεν ὁμως νὰ τοποθετήσωμεν τοὺς ἐπ' αὐτῶν κειμένους, χάριν μείζονος στερεότητος, ὀλίγον ἐνδοτέρω τῆς ἄλλοτε θέσεώς των ὥστε κατὰ τοῦτο παρήλλαξε τὸ ἀρχικὸν σχῆμα τοῦ τριγώνου, ἀλλ' ἡ διαφορὰ εἶνε πολὺ μικρά.

» Δευτέρα ἐπισκευὴ ἐγένετο ἐν τῷ λεγομένῳ τάφῳ τῆς Κλυταιμῆστρας· ἐνταῦθα ἀνεκαλύφθη, ὡς γνωστόν, τὸ 1892 ὑδραγωγεῖον, τὸ ὁποῖον ἀπῆγε τὰ ἐκ τοῦ ἐδάφους τῆς θόλου ἀναβρύοντα ὕδατα ἐξω² τοῦ δρόμου. Τὸ ὑδραγωγεῖον τοῦτο ἔχει μῆκος 69 περίπου μέτρων, διότι ἐξακολουθεῖ καὶ ἐξω τοῦ δρόμου ἐπὶ 19,50 μέτρα, εἶνε δὲ κατεσκευασμένον ἐκ πωρίνων τετραπλεύρων λίθων ἐν γραμμῇ τεθειμένων καὶ ἐχόντων μῆκος 0,30 ἕως 0,70 μ. καὶ πλάτος 0,35 μ. περίπου· ἐπὶ τῆς ἄνω ἐπιφανείας αὐτῶν εἶνε ἐσκαμμένος ἀὐλαξ πλάτους 0,195 μ. καὶ βάθους 0,175 μ., ἄλλοι δ' ὅμοιοι πώρινοι λίθοι καὶ ὁμοίως ἐσκαμμένοι, ἀλλ' ἀνεστραμμένοι, ἐπίκεινται ἐπὶ τῶν κάτω καὶ ἀποτελοῦσι τὰ καλύμματα τοῦ ὑδραγωγείου, τὸ ὁποῖον οὕτω εἶχεν ὕψος 0,15 μ. Οἱ ἄρμοι πληροῦνται δι' ἀργίλου, ἐπειδὴ δ' οἱ πώρινοι λίθοι ἠδύναντο νὰ θραυσθῶσιν ὑπὸ τὸ βάρος τῆς ἐπιχώσεως, δὲν ἔρριψαν τὸ χῶμα πρὸς πλήρωσιν τῆς τάφρου, ἐν ἣ τὸ ὑδραγωγεῖον, ἀμέσως ἐπὶ τῶν πωρίνων καλυμμάτων, ἀλλ' ἔκτισαν ἐπ' αὐτῶν εἰς τὰ πλάγια ταπεινὰ τοιχία ἐκ μικρῶν ἀργῶν λίθων, ἐπ' αὐτῶν δ' ἔθεσαν μακροὺς σκληροὺς τιτανολίθους, ὧν τὸ μῆκος εἶνε ὀλίγον μεγαλειότερον τοῦ πλάτους τῆς τάφρου· ἔνεκα τούτου δὲν κείνται ὀριζοντίως πατοῦντες ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν τοιχιῶν, ἀλλ' οὕτως ὥστε τὸ μὲν ἐν ἄκρον αὐτῶν πατεῖ ἐναλλάξ ἄλλοτε ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ καὶ ἄλλοτε ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ τοιχίου, τὸ δ' ἕτερον ἄκρον ἐρείδεται ἐπὶ τοῦ τοιχώματος τῆς τά-

φρου. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον οἱ τιτανόλιθοι ἀντέχουσι μᾶλλον εἰς τὴν πίεσιν τῆς ἐπιχώσεως.

» Τὸ ὑδραγωγεῖον τοῦτο δὲν ἐλειτούργει πρὸ πολλοῦ καὶ ἔνεκα τούτου τὰ ἐν τῇ θόλῳ ἀναβρύοντα ὕδατα ἐλίμναζον ἐν αὐτῇ· ἀνεσκάψαμεν λοιπὸν αὐτὸ καθ' ὅλον τὸ μῆκος καὶ ἀφαιρεθέντων τῶν πωρίνων καλυμμάτων τὸ ἐκαθαρίσαμεν, κατόπιν δὲ μετὰ τὴν τοποθέτησιν τῶν καλυμμάτων, ὧν τοὺς ἄρμους ἐπεχρίσαμεν δι' ἀσβέστου, ἐκτίσαμεν καὶ ἡμεῖς πρὸς μείζονα στερεότητα ἐπὶ τοῦ πωρίνου ἄλλο ὑδραγωγεῖον ἐκ ξηρολιθιάς· τοῦτο θὰ χρησιμεύῃ καὶ ὅπως ἀποστραγγίζονται τὰ τυχὸν ἐν τῷ δρόμῳ ἀναβρύοντα ὕδατα. Πρὸς τούτοις ἐσκεπάσαμεν τὸν ἐν τῷ κέντρῳ τῆς θόλου λάκκον, ἐν ᾧ συλλέγονται τὰ ὕδατα τοῦ ἐδάφους αὐτῆς, διότι ἐν ὄσῳ οὗτος ἔμενεν ἀσκεπής, εἰσῆρχοντο εἰς τὸ ὑδραγωγεῖον χώματα καὶ ἀπέφρασσον αὐτό. Ἐν τῇ ἀνασκαφῇ τοῦ ὑδραγωγείου εὐρέθησαν φύλλα τινὰ χρυσοῦ καὶ ὀλίγα ἐλεφάντινα τεμάχια, ἐκ τούτων δὲ εἰκάζω, ὅτι τὸ ὑδραγωγεῖον κατεσκευάσθη οὐχὶ συγχρόνως μετὰ τοῦ τάφου ἀλλὰ βραδύτερον, ὅταν δηλαδὴ εἶχον γείνει ἤδη ἐνταφιάσεις τινὲς ἐν αὐτῷ.

» Τρίτη ἐργασία τοῦ αὐτοῦ εἶδους σκοπὸν εἶχε τὴν στερέωσιν τοῦ σωζομένου μέρους τοῦ ἐκ πολυγωνίων λίθων πύργου τῆς δυτικῆς πλευρᾶς τοῦ τείχους τῆς ἀκροπόλεως, ἐγένετο δ' ἡ ἐργασία αὕτη καθ' ὑπόδειξιν τοῦ νομομηχανικοῦ Ναυπλίου κ. Σιδερίδου. Ἐπειδὴ οἱ ὀγκόλιθοι παρὰ τὴν βάσιν τοῦ πύργου διεβρώθησαν ὑπὸ τῶν ἀτμοσφαιρικῶν ἐπηρεϊῶν, προσεκτίσαμεν ἔξωθεν διὰ λίθων καὶ ἀσβέστου ταπεινὸν τοῖχον ἐπικλινῆ ἐν εἴδει ἀντηρίδος, οὕτω δ' ὑποθέτω ὅτι ἡ βᾶσις τοῦ πύργου ἐξησφαλίσθη ἀπὸ περαιτέρω βλάβης· ὁ πύργος ὁμως ἔχει ὕψος 17 μέτρων καὶ κατὰ τὸ μέσον τοῦ ὕψους τούτου φαίνεται ὅτι ὁ τοῖχος ὠγκώθη πρὸς τὰ ἔξω, ὥστε ἡ γενομένη στερέωσις δὲν ἐπαρκεῖ πρὸς σωτηρίαν τοῦ ὅλου πύργου· ἀλλὰ καὶ τί ἄλλο δύναται νὰ γείνη ὑπὲρ αὐτοῦ δὲν γνωρίζω· διότι οἱ ἐρωτηθέντες μηχανικοὶ ἀπήντησαν ὅτι σώζεται ὁ πύργος μόνον διὰ κατασκευῆς ὑψηλῆς ἀντηρίδος, ἥτις θὰ παραμορφώσῃ ἐντελῶς τὸ ἀρχαῖον κτίσμα. Ὁ νομομηχανικός κ. Σιδερίδης συνεβούλευσε καὶ ἄλλο ἔργον, τὸ ὅποιον δὲν ἐπροφθάσαμεν νὰ κτίσωμεν ἐφέτος, τοῦτο ὁμως θὰ ἐμποδίσῃ οὐχὶ

τὴν ὀλοσχερῇ ἔνεκα τῆς ἐξογκώσεως κατάπτωσιν, ἀλλὰ μόνον τὴν βαθμιαίαν καταστροφὴν τοῦ μεσημβρινοῦ ἄκρου τοῦ τοίχου, ἔνθα πολλοὶ λίθοι εἶνε ἐτοιμόρροποι.

» Πλὴν τούτων τῶν ἐργασιῶν ἐπισκευῆς καὶ στερεώσεως ἐγένοντο ἄλλαι μικρότεραι ἐντὸς τῆς ἀκροπόλεως· οὕτω κατέπεσεν εἰς ζηρότοιχος ὑπὸ τοῦ Σταματάκη κτισθεὶς καὶ μέρος τοῦ βράχου ἐντὸς τοῦ περιβόλου τῶν ὑπὸ τοῦ Schliemann ἀνακαλυφθέντων τάφων· ἐκ τῆς καταπτώσεως τοῦ βράχου ἠπειλείτο καὶ ὁ τοῖχος, ἐφ' οὗ πατοῦσιν αἱ ὄρθιαι πλάκες τοῦ περιβόλου. Ἀνεκτίσαμεν λοιπὸν τὸν καταρρεύσαντα τοῖχον καὶ προσεκτίσαμεν τὸν βράχον. Πρὸς τούτοις ἐστερεώσαμεν ἓνα τῶν ἐκ πωρίνων λίθων τοίχων τῆς αὐλῆς τοῦ ἀνακτόρου καὶ τέλος μέρος τοῦ τείχους τῆς ἀκροπόλεως παρὰ τὴν μεσημβρινοανατολικὴν γωνίαν αὐτῆς, ἔνθα ὑπῆρχεν ὡσαύτως κίνδυνος καταπτώσεως, ἂν καὶ οὐχὶ ἄμεσος.

» Περὶ τῶν ἀνασκαφικῶν ἐργασιῶν εἶπον ἤδη ὅτι δὲν ἐσκόπουν πᾶσαι τὴν ἀνακάλυψιν νέων μνημείων· ἀληθῶς δὲ κατ' ἀρχὰς μόνον ἠσχολήθημεν εἰς τὴν ἀνεύρεσιν καὶ τὸν καθαρισμὸν ὀλίγων θαλαμοειδῶν τάφων, ἐν οἷς ἐγένοντο εὐρήματα ἐκ τῶν συνήθων ἥτοι ὑάλινα κοσμήματα, ὑάλινοι ψῆφοι ὄρμων καὶ τὰ τοιαῦτα. Κατόπιν ἀνεσκάψαμεν τὴν ἐπίχωσιν ἄνωθι τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τοῦ δρόμου τοῦ τάφου τῆς Κλυταιμῆστρας εἰς μῆκος 35 μέτρων, πλάτος ἕξ καὶ βάθος δύο περίπου μέτρων, τὰ δὲ χώματα ἀπεκομίσσαμεν μακρὰν διὰ κάρρων· ἡ ἐκσκαφὴ αὕτη κύριον σκοπὸν εἶχε τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τοῦ δρόμου ἐπικαθημένου βάρους. Εἰς τὰς ἀνασκαφικὰς ἐργασίας περιλαμβάνονται καὶ ἡ ἀνασκαφὴ καὶ ἐκ νέου ἐπίχωσις τοῦ ἀνακαινισθέντος ὑδραγωγείου καὶ ἡ ἐπιχωμάτωσις τοῦ τριγώνου τοῦ θησαυροῦ τοῦ Ἀτρέως, ἥτις ὁμως δὲν ἀπεπερατώθη, διότι ἀπαιτοῦνται πολλὰ χώματα, τὰ ὅποια δὲν ἠδυνάμεθα νὰ λάβωμεν ἐφέτος ἐκ τῶν πέριξ ἀγρῶν ἐσπαρμένων ὄντων. Τέλος οἱ ἐργάται τῆς ἀνασκαφῆς συχνὰ ἐχρησιμοποιήθησαν εἰς τὰς διαφόρους ἐπισκευὰς πρὸς μεταφορὰν ἄμμου, ἀσβέστου, λίθων καὶ ὕδατος εἰς μέρη, εἰς τὰ ὅποια δὲν ἦτο δυνατόν νὰ μετακομισθῶσι τὰ ὑλικά ταῦτα κατ' ἄλλον τρόπον.» [Χρ. Τσουντας].

Δεκάτη τετάρτη ἀνασκαφή ἐγένετο ἐν **Ἐπιδαύρῳ** ἐπιστατοῦντος τοῦ Ἀθ. Οἰκονόμου. Αἱ ἐν τῷ ἱερῷ ἐργασίαι περιωρίσθησαν κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο εἰς τὴν ἐξακολούθησιν τῆς ἐκχωματώσεως τοῦ Σταδίου.

Τέλος δεκάτη πέμπτη ἀνασκαφή ἐγένετο ἐν **Λυκοσοῦρα** ἐπιστατοῦντος τοῦ Κ. Κοντοπούλου ὑπὸ τὰς ὁδηγίας τοῦ ἐφόρου ἀρχαιοτήτων Β. Λεονάρδου. Δι' ἐκθέσεώς του πρὸς τὴν Ἑταιρείαν ἀναφέρει ὁ Κοντόπουλος, ὅτι ἐξετελέσθησαν αἱ ἐξῆς ἐργασίαι· 1) ἀπεκαλύφθη ὁλόκληρος ἡ ἐκ δέκα ἀναβαθμῶν ὑπὲρ τὸν ναὸν τῆς Δεσποίνης κρηπίς, εὐρέθησαν δὲ ἐν τῇ ἀνασκαφῇ ταύτῃ ἐνεπιγράφοι τινὲς κέραμοι, κεφαλὴ πηλίνου γυναικείου ἀγαλματίου, νομίσματά τινα καὶ ἄλλα μικρὰ πράγματα· 2) ἀπεκαλύφθη μέρος τοῦ ἐπὶ τοῦ ὑψώματος Τερζῆ οἰκοδομήματος, τοῦ Μεγάρου κατὰ Πausανίαν, καὶ εὐρέθησαν ἱκανὰ τὸν ἀριθμὸν ἀρχιτεκτονικὰ μέλη δωρικοῦ ρυθμοῦ, κορμὸς Σατύρου καὶ πλῆθος κριοκεφάλων εἰδωλίων 140· 3) ἀνεσκαφῆ δεξαμενὴ ἀρχαία κειμένη μακρὰν πρὸς νότον τοῦ ὑψώματος Τερζῆ, ἐν ἣ εὐρέθη πλῆθος ἐνεπιγράφων κεράμων. Ἐγένετο δὲ καὶ μικρά τις ἀνασκαφὴ ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως τῆς Λυκοσοῦρας, ἐν ἣ εὐρέθησαν χαλκοῦν ἀρχαῖκὸν εἰδῶλιον καὶ ἄλλα τινὰ πράγματα, ἀπεκαλύφθη δὲ καὶ δεξαμενὴ παρὰ τὴν εἴσοδον τῆς ἀκροπόλεως.

Ταῦτα εἶνε τὰ ἀνασκαφικὰ ἔργα τῆς Ἑταιρείας, ἱκανὰ μὲν τὸν ἀριθμὸν, πολλὰ ὅμως αὐτῶν οὐχὶ ἔργα, ὅσον ἔδει γενναῖα, δι' οὓς λόγους ἐξεθήκαμεν ἐν ἀρχῇ τῆς λογοδοσίας ταύτης. Διὰ τοὺς αὐτοὺς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον λόγους καὶ αἱ πρὸς ὑποστήριξιν καὶ συντήρησιν τῶν μνημείων ἐργασίαι κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος ἦσαν καὶ αὐταὶ χαλαραὶ καὶ περιωρισμέναι.

Ἐν τῷ **Ἰαρθενῶνι** ἐγένοντο μικραὶ τινες ἐργασίαι συντελεστικαὶ εἰς τὴν ἐκτελεσθησομένην ἀντικατάστασιν τῶν βεβλαμμένων ἐπιστυλιῶν. Αἱ πρὸς τὴν ὑποστήριξιν ταύτην τοῦ οἰκοδομήματος ἐργασίαι δὲν ἤρξαντο εἰσέτι οὐχὶ δι' ἑλλειψιν χρημάτων, διότι τὸ συμβούλιον ἔχον ὑπ' ὄψιν τὸ σπουδαῖον καὶ τὸ

ἐπεῖγον τῶν ἐργασιῶν τούτων ἤθελε προτιμήσει πᾶσαν ἄλλην ἐργασίαν νὰ καταπαύσῃ καὶ νὰ περιορίσῃ πάσας ἑαυτοῦ τὰς δυνάμεις καὶ τὰ χρηματικὰ μέσα, ὅσα ἠδύνατο νὰ διαθέσῃ, εἰς μόνην τὴν ὑποστήριξιν τοῦ μεγαλουργήματος τοῦ Περικλέους. Αἱ πρὸς ἀντικατάστασιν τῶν ἐπιστυλιῶν ἐργασίαι δὲν ἤρξαντο εἰσέτι, διότι δὲν κατωρθώθη νὰ ἐξυρεθῶσι τὰ κατάλληλα πρὸς τοῦτο μάρμαρα, ἅτινα καὶ καλλίστης δέον νὰ εἶνε ποιότητος καὶ μεγέθους οὐχὶ συνήθους. Ἀποτυχόντος τοῦ ἐργολάβου ἀπὸ τοῦ νὰ προμηθεύσῃ πάντα τὰ μάρμαρα ταῦτα, ἠναγκάσθη τὸ συμβούλιον νὰ προβῇ αὐτὸ εἰς τὴν ἐξόρυξιν τῶν μαρμάρων ἐκ παλαιοῦ λατομείου. Ἐν ᾧ δὲ ἐξτελοῦντο αἱ ἐργασίαι αὗται, αἵτινες ὀπωσδήποτε λίαν δαπανηραὶ θὰ ἦσαν, ἐγνώσθη ὅτι ἡ ἀρξαμένη τῆς ἐξορύξεως μαρμάρων ἐν τῷ Πεντελικῷ ἀγγλικῇ Ἑταιρείᾳ εἶχεν ἐξορύξει μάρμαρα καταλληλότατα πρὸς τὸν σκοπὸν ἡμῶν κατὰ τὴν γνώμην τῆς ἐπὶ τῶν ἐργασιῶν τοῦ Παρθενῶνος ἐπιτροπῆς. Οὕτω διεκόπησαν αἱ πρὸς ἐξόρυξιν τῶν μαρμάρων ἐργασίαι τῆς Ἑταιρείας. Ὅταν δέ, ὅσον οὐπω, κατορθωθῇ ἡ εἰς Ἀθήνας μεταφορὰ τῶν ἐξορυχθέντων τούτων μαρμάρων, θέλουσιν ἀρχίσει εὐθὺς αἱ πρὸς ἀντικατάστασιν τῶν ἐπιστυλιῶν ἐργασίαι, διότι πᾶσαι αἱ πρὸς τοῦτο προπαρασκευαστικαὶ ἐργασίαι ἔχουσιν ἤδη ἐκτελεσθῆ καὶ τὸ πρὸς ἀνέλκυσιν τῶν μαρμάρων μηχανήμα ἔχει ἤδη τοποθετηθῆ ἐπὶ τοῦ Παρθενῶνος, ἢ ἐν τῇ προσηκούσῃ θέσει.

Αἱ δὲ ἐργασίαι πρὸς ὑποστήριξιν τῶν ἐν τῇ **Νῆονῇ τοῦ Δαφνίου** μωσαϊκῶν ἐπερατώθησαν κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος καὶ οὕτως ἀπῆλθεν ἐξ Ἑλλάδος, ἐπιστρέψας εἰς τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα, ὁ τὴν ἐργασίαν ταύτην λίαν εὐδοκίμως ἐκτελέσας μουσειωτῆς κ. **ΝΟΝΟ**. Ὑπολείπεται ἐν Δαφνίῳ ἡ ἐκτέλεσις μικρῶν τινῶν ἐργασιῶν, ἰδίως ἡ κατασκευὴ ἀντηρίδων πρὸς ὑποστήριξιν τῶν παλαιῶν τοῦ ναοῦ τοίγων καὶ οὕτω περατοῦται αἰσίως τὸ ὅλον ἐκεῖ ἔργον, ὃ ἡ Ἑταιρεία ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ἀνέλαβε καὶ διὰ πάσης θυσίας ἐξηκολούθησεν.

Ἐφρόντισε δὲ τὸ συμβούλιον κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος καὶ περὶ ὑποστηρίξεως τῶν ἐν **Μιστραῖ** χριστιανικῶν καὶ μεσαιωνικῶν

ἀρχαιοτήτων καὶ ἐξετέλεσε τοιαύτας τινὰς ἐπείγουσας ἐργασίας διὰ τοῦ Σ. Ἀρχιεπισκόπου Σπάρτης καὶ Μονεμβασίας, ἀπεφάσισε δὲ ὅπως γενναϊότερον ἐπιληφθῆ τῶν πρὸς τοῦτο ἀναγκαίων ἔργων κατὰ τὸ ἀρξάμενον ἔτος.

Περὶ τῶν ἐν *Μυκήναις* ἐργασιῶν τῶν ἐκεῖ κινδυνευόντων μνημείων ὠμιλήσαμεν ἤδη ἐν τοῖς ἔμπροσθεν.

Περὶ δὲ τῶν ἀπὸ τοῦ 1896 ἀποφασισθέντων μέτρων πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ ἐκτοπισμοῦ τῶν Ἀναφιωτῶν ἀπὸ τῶν βράχων τῆς Ἀκροπόλεως καὶ μετοικισμοῦ αὐτῶν εἰς ἄλλο τι περὶ τὴν πόλιν μέρος ἀνακοινοῖ ὑμῖν τὸ συμβούλιον, ὅτι κατὰ λήξαν ἔτος ἐξετελέσθη ἡ τῷ 1896 ἀποφασισθεῖσα ἀγορὰ τοῦ πρὸς τὸν μετοικισμὸν τοῦτον μέλλοντος νὰ χρησιμεύσῃ γηπέδου καὶ ἐγένετο ἡ δέουσα ἐνέργεια παρὰ τῆ κυβερνήσει, ὅπως συνταχθῆ καὶ κυρωθῆ τὸ σχέδιον τοῦ μετοικισμοῦ. Ὡς δὲ ἐξωδίκως ἐπληροφορήθη τὸ συμβούλιον, ἐνεκρίθη τὸ σχέδιον τοῦτο ὑπὸ τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου καὶ πρόκειται νῦν νὰ ἐκδοθῆ τὸ πρὸς κύρωσιν αὐτοῦ Β. Διάταγμα.

Ἀρχαῖα ἠγόρασε τὸ συμβούλιον κατὰ τὸ λήξαν ἔτος ἀντὶ δρ. 970. Κατετέθησαν δὲ ταῦτα πάντα ἐν τῷ Ἐθνικῷ Μουσείῳ πλὴν δύο ἐνεπιγράφων λίθων, οἵτινες ἠγοράσθησαν ἐν Ἐρετρίᾳ ἀντὶ δρ. 30 καὶ κατετέθησαν ἐν τῇ ἐκεῖ Συλλογῇ.

Τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐφημερίδος ἐξεδόθησαν καὶ διενεμήθησαν ἐντὸς τοῦ λήξαντος ἔτους καὶ τὰ τέσσαρα τοῦ ἐνιαυσίου τόμου τεύχη. Ἐπελήφθη δὲ τὸ συμβούλιον καὶ τῆς ἐκδόσεως δύο ἄλλων ἀρχαιολογικῶν συγγραμμάτων, τοῦ ὑπὸ τοῦ μακαρίτου Λόλλιγκ συνταχθέντος μέρους τοῦ *Καταλόγου τοῦ Ἐπιγραφικοῦ Μουσείου* καὶ περιοδικοῦ συγγράμματος ὑπὸ τὸν τίτλον *Μνημεῖα τῆς Ἑλλάδος*, ὅπερ θὰ περιλαμβάνει φωτοτυπικὰ ἀπεικονίσματα τῶν ἐν Ἑλλάδι σπουδαίων ἔργων τῆς τέχνης μετὰ συντόμου ἐρμηνευτικοῦ κειμένου. Ἀμφότερα τὰ συγγράμματα ταῦτα εἶνε νῦν ὑπὸ τὰ πιεστήρια.

Ὡς πρὸς δὲ τὴν *Βιβλιοθήκην* τῆς Ἐταιρείας ἀνακοινοῦμεν Ὑμῖν

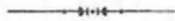
ὅτι ἐπιμελεία τοῦ ἐφορευόντος αὐτῆς μέλους τοῦ συμβουλίου Βα-
λερίου Στάη ἐδημοσιεύθη κατὰ τὸ λήξαν ἔτος ὁ *Κατάλογος* αὐ-
τῆς εἰς τεῦχος ἐξ 124 σελίδων καὶ οὕτως ἐπληρώθη οὐχὶ μικρὰ
ἀνάγκη διὰ τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ ποιῶνται χρῆσιν τῆς Βιβλιο-
θήκης τῆς Ἑταιρείας ἐν ταῖς μελέταις των. Διὰ τῆς δημοσιεύ-
σεως δὲ τοῦ Καταλόγου τούτου ἐπληρώθη καὶ εὐχὴ πολλάκις ὑπὸ
τῶν ἐταίρων καὶ ὑπὸ τῶν ἐξελεγκτικῶν ἐπιτροπῶν ἐκφρασθεῖσα.

Τέλος ἀνακοινοῦμεν Ὑμῖν ὅτι συνερχομένου ἐν Παρισίοις τοῦ
11^{ου} συνεδρίου τῶν Ἀνατολιστῶν κατὰ Αὐγουστον τοῦ λήξαν-
τος ἔτους ἐκλήθη ἐπισήμως ἡ ἡμετέρα Ἑταιρεία, ὅπως στείλῃ
ἀντιπρόσωπον εἰς τὸ συνέδριον τοῦτο. Οἱ καιροὶ ἦσαν ἀληθῶς
τότε χαλεποί, ἀλλ' ἀκριβῶς διὰ τοῦτο ἐπεβάλλετο ἔτι μᾶλλον
τῇ Ἑταιρείᾳ νὰ ὑπακούσῃ εἰς τὴν φιλόφρονα καὶ τιμητικὴν ταύ-
την πρόσκλησιν. Τὸ συμβούλιον ὠνόμασεν ἀντιπρόσωπον τῆς
Ἑταιρείας τὸν ἰσόβιον ἐταῖρον καὶ ἐν Παρισίοις τότε διατρίβοντα
ὁμογενῆ λόγιον Δ. Βικέλαν, ὅστις προθύμως ἀπεδέξατο καὶ εὐ-
πρεπῶς ἐξετέλεσε τὴν ἐντολὴν ταύτην. Ἐπὶ τῇ παρουσίᾳ τοῦ
Ἑλληνοσλαβικοῦ ἀντιπροσώπου ἐν τῷ συνεδρίῳ, ὅστις καὶ πρόεδρος τοῦ
Ἑλληνοασιατικοῦ τμήματος ἐξελέγη, ἀνεμνήσθησαν οἱ ἐν αὐτῷ
παρακαθήμενοι σοφοὶ τῆς ἀτυχοῦς καὶ ἀσθενοῦς Ἑλλάδος καὶ
ἔλαβον ἀφορμὴν ὅπως θερμὰς ἐκφράσωσι πρὸς αὐτὴν συμπαθείας.
Ἐγένετο λόγος ἐν τῷ συνεδρίῳ περὶ προσεχοῦς συνόδου αὐτῶν ἐν
Ἀθήναις, ταύτην δὲ τὴν πρότασιν ὑπεστήριξεν ὁ φιλέλληνας Ἰτα-
λὸς Gubernatis, ἐξῆρε τὴν ἐπὶ τοῦ νεωτέρου πολιτισμοῦ ἐπενέρ-
γειαν τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος καὶ ἐν μέσῳ γενικῶν χειροκρο-
τημάτων «ἡ Ἑλλάς» ἀνεφώνησε «δυστυχεῖ τώρα καὶ ἡ πρὸς αὐ-
τὴν ἐνδειξίς συμπαθείας ἐπιβάλλεται εἴπερ ποτέ».

Ταῦτα εἶχε νὰ λογοδοτήσῃ τὸ συμβούλιον περὶ τῶν πεπραγ-
μένων ὑπ' αὐτοῦ κατὰ τὸ λήξαν ἀτυχές ἔτος 1897. Ἄς ἐλπί-
σωμεν ὅτι ἐθνικαὶ περιπέτειαι, οἷαι αἱ τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος ἔτους,
δὲν θέλουσιν ἐπαναληφθῆ πλέον παρ' ἡμῖν, ὅτι τὸ ἀρξάμενον νέον
ἔτος θέλει ἐπενέγκῃ γαλήνην καὶ ἡρεμίαν πνεύματος ἀπαραίτη-
τον πρὸς πᾶσαν ἐπιστημονικὴν δρασίαν, διότι μόνον ὑπὸ τοιαύτας

περιστάσεις εἶνε δυνατόν ἡ Ἐταιρεία νὰ προβαίη γενναιότερον εἰς ἐκτέλεσιν τῶν πολλῶν καὶ πολλαπλῶν ἔργων, ἄνευ τῶν ὁποίων ἀδύνατον εἶνε νὰ εὐοδωθῶσι τὰ παρ' ἡμῖν πολλῆς θεραπείας χρήζοντα ἀρχαιολογικὰ πράγματα.

ΕΚΘΕΣΙΣ

ΤΟΥ

ΛΟΓΙΣΤΟΥ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

περὶ τῆς χρηματικῆς διαχειρίσεως τῆς Ἐταιρείας

κατὰ τὸ 1897

μετὰ 6 προσηρητημένων πινάκων

Πρὸς τὸ διοικητικὸν Συμβούλιον.

Ἐποβάλλων τὸν ἰσολογισμόν, τοὺς ἀπολογισμοὺς τῶν ἐσόδων καὶ τῶν ἐξόδων, τὸν πίνακα τῆς κινήσεως τοῦ ταμείου, ἕτερον πίνακα τῶν γενομένων μεταβολῶν ἐν τῇ περιουσίᾳ τῆς Ἐταιρείας καὶ τὸν τελευταῖον πίνακα τῆς γενικῆς ληψοδοσίας τῆς Ἐταιρείας τοῦ λήξαντος ἔτους 1897, δράττομαι καὶ αὐθις τῆς εὐκαιρίας ὅπως συνοδεύσω τὴν παροῦσαν ἀναφορὰν μου διὰ τινων παρατηρήσεων, αἰτινες ἀφορῶσιν εἰς τὰς πραγματοποιηθείσας εἰσπράξεις καὶ τὰς ἐνεργηθείσας πληρωμὰς, κατὰ τὴν ἀναγεγραμμένην τῶν διαφόρων κεφαλαίων καὶ ἄρθρων ἐν τῷ προϋπολογισμῷ τάξιν.

Μέρος Α'

Περὶ τῶν ἐσόδων

Τὰ τακτικὰ ἔσοδα τοῦ λήξαντος ἔτους ἀνῆλθον εἰς δραχμὰς 384,540.55, τὰ δ' ἔκτακτα εἰς δρ. 9,146.80. ἤτοι ἐν ὄλῳ εἰσεπράχθησαν δρ. 393,687.35. Τὸ ποσὸν τοῦτο ἀντιπαραβαλλόμενον πρὸς τὰς εἰσπράξεις τοῦ 1896 ἀνελοῦσας εἰς δραχμὰς 469,225.05 παρουσιάζει διαφορὰν εἰσπράξεων ἐπὶ ἔλαττον ἐκ δρ. 75,537.70. Ἡ διαφορὰ αὕτη προῆλθε Α' μὲν ἐκ τῆς μὴ διαθέσεως 36413 γραμματίων τοῦ Λαχείου τῆς Α' τετραμηνίας λήξαντος ἔτους ἕνεκα τῆς ἐμπολέμου καταστάσεως τοῦ Κράτους, Β' ἐκ τῆς μὴ εἰσπράξεως τοῦ ἀντιτίμου ἐτέρων 4148 γραμματίων τῆς αὐτῆς τετραμηνίας, τῶν ἐπὶ τούτοις εὐθυνομένων δημοσίων ὑπαλλήλων διατεινομένων ὅτι φυγόντες καὶ οὗτοι μετὰ τῶν κατοίκων τῆς Θεσσαλίας, ἕνεκα τῆς εἰσελάσεως τῶν Τούρκων, ἐγκατέλειψαν ταῦτα ἐν τοῖς γραφείοις ἢ ἐν τῇ κατοικίᾳ αὐτῶν, Γ' ἐκ τῆς μὴ διαθέσεως 1400 γραμματίων τοῦ Λαχείου τῆς Β' τετραμηνίας τοῦ λήξαντος ἔτους.

Τὸ ἄρθρον 1 τοῦ Α' Κεφαλαίου τοῦ προϋπολογισμοῦ ὑπὸ τὸν τίτλον «Εἰσφοραὶ» ὑποδιαιρούμενον εἰς τρία ἐδάφια ἀναγράφει α') τὰς ὑποχρεωτικὰς τῶν τακτικῶν ἐταίρων εἰσφοράς προϋπολογισθείσας εἰς δρ. 2,500. β') τὰ δικαιώματα ἐγγραφῆς νέων ἐταίρων προϋπολογισθέντα εἰς δρ. 300. καὶ γ') τὰς ἐκουσίας εἰσφοράς, δωρεὰς καὶ κληροδοτήματα ὧν τὸ ὀλικὸν ποσὸν προϋπελογίσθη εἰς δρ. 500.

Ὡς δ' ἐμφαίνεται ἐκ τοῦ ἀναλυτικοῦ πίνακος τῶν ἐσόδων τοῦ λήξαντος ἔτους εἰσεπράχθησαν α) ἐξ εἰσφορῶν τακτικῶν ἐταίρων δρ. 2,660. ἤτοι εἰσεπράχθησαν ἐπὶ πλεόν τῶν μὲν προϋπολογισθέντων δρ. 160. τῶν δὲ κατὰ τὸ 1896 εἰσπραχθέντων δρ. 5. β) ἐκ δικαιωμάτων ἐγγραφῆς νέων ἐταίρων δρ. 180. ἤτοι εἰσεπράχθησαν ἐπὶ ἔλαττον τῶν προϋπολογισθέντων δρ. 120. καὶ ἐπὶ ἔλαττον τῶν κατὰ τὸ 1896 εἰσπραχθέντων δρ. 45. καὶ γ')

ἐξ ἔκουσίων εἰσφορῶν δρ. 100. ἤτοι εἰσεπράχθησαν ἐπὶ ἔλαττον τῶν προϋπολογισθέντων δρ. 400. καὶ τῶν κατὰ τὸ 1896 εἰσπραχθέντων δρ. 98. Ἡ δωρεὰ αὕτη τῶν δρ. 100. ἐδόθη ὑπὸ τοῦ πρώην ἐταίρου τῆς ἐνταῦθα Γαλλικῆς Σχολῆς κ. Louis Couve νῦν καθηγητοῦ ἐν Nancy τῆς Γαλλίας.

Τὸ ἄρθρον 2 τοῦ Α' κεφαλαίου φέρον τὸν τίτλον «τόκοι καὶ μερίσματα» καὶ ὑποδιαιρούμενον εἰς ἐξ ἐδάφια ἀφορῶντα τοὺς τόκους καὶ τὰ μερίσματα τῶν διαφόρων χρεωγράφων καὶ μετοχῶν τῆς Ἑταιρείας ἀναγράφει ἔσοδα ἐν ὄλῳ δρ. 9,484. Ὡς ἐμφαίνεται δὲ ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἀναλυτικοῦ πίνακος εἰσεπράχθησαν ἐν ὄλῳ δρ. 10,551.70, ἤτοι ἐπὶ πλεόν τῶν προϋπολογισθέντων δραχ. 1,067.70 καὶ τῶν κατὰ τὸ 1896 εἰσπραχθέντων δραχ. 2,821.80.

Τὸ ἄρθρον 3 τοῦ αὐτοῦ κεφαλαίου ἀναγράφει ἔσοδον δρ. 260. ἐξ ἐνοικίων τῶν 2 οἰκιῶν τῆς Ἑταιρείας. Κατὰ τὸ λήξαν ἔτος οὐδεμία ἐγένετο εἰσπραξις εἰς πίστωσιν αὐτοῦ ὡς τοῦτο συνέβη καὶ κατὰ τὸ ἔτος 1896.

Τὸ ἄρθρον 4 τοῦ αὐτοῦ κεφαλαίου ὑπὸ τὸν τίτλον «ἔσοδα ἐκ δημοσιευμάτων» ὑποδιαιρεῖται εἰς ἀντίτιμον πωλουμένων τευχῶν τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐφημερίδος προϋπολογισθὲν εἰς δρ. 5,000. καὶ εἰς ἀντίτιμον πωλουμένων πρακτικῶν τῆς Ἑταιρείας προϋπολογισθὲν εἰς δρ. 300. Ὡς δ' ἐμφαίνεται ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἀναλυτικοῦ πίνακος εἰσεπράχθησαν ἐκ πωλήσεως σωμάτων καὶ τευχῶν τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐφημερίδος δρ. 3,759.25 ἤτοι ἐπὶ ἔλαττον τῶν προϋπολογισθέντων δρ. 1,240.75 καὶ τῶν κατὰ τὸ 1896 εἰσπραχθέντων δρ. 997. Ἀναλυτικώτερον δὲ τὰ περὶ τοῦ ἐσόδου τούτου ἔχουσιν ὡς ἐξῆς.

Ἐκ μὲν τῶν τῆς Ἐφημερίδος τοῦ ἔτους 1897 ἐκδοθέντων τευχῶν 1 - 2 ἐπωλήθησαν ἀντίτυπα 134 καὶ εἰσεπράχθησαν δρ. 1,675. Ἐκ δὲ τῆς Ἐφημερίδος τοῦ ἔτους 1896 ἐπωλήθησαν σώματα 69 καὶ 2 τεύχη καὶ εἰσεπράχθησαν δρ. 1,737.50. Ἐκ τῆς Ἐφημερίδος τοῦ 1895 ἐπωλήθησαν 5 σώματα καὶ 3 τεύχη καὶ εἰσεπράχθησαν δρ. 143.75. Ἐκ τῶν ἀπὸ τοῦ 1882 μέχρι καὶ τοῦ ἔτους 1894 σώματα 8 καὶ εἰσεπράχθησαν δρ. 200. Ἐκ δὲ τῶν ἀπὸ τοῦ 1869 μέχρι τοῦ ἔτους 1874 τεύχος ἓν καὶ εἰσεπράχθη-

σαν δρ. 3. Ἐκ τοῦ αὐτοῦ δ' ἀναλυτικοῦ πίνακος ἐμφαίνεται ὅτι εἰσεπράχθησαν ἐκ πωλήσεως ἀντιτύπων τῶν πρακτικῶν τῆς Ἐταιρείας δρ. 318. ἦτοι ἐπὶ πλέον τῶν προϋπολογισθέντων δρ. 18. καὶ τῶν κατὰ τὸ 1896 εἰσπραχθέντων δρ. 252.

Τὸ ἄρθρον 5 τοῦ αὐτοῦ κεφαλαίου ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἔσοδα κεκλεισμένων χρήσεων» ἀναγράφει ἔσοδον δρ. 860. ἀποτελούμενον α') ἐκ καθυστερουμένων ἐξ ἐνοικίων διὰ δρ. 260· β') ἐκ καθυστερουμένων ἐξ εἰσφορῶν ἐταίρων διὰ δρ. 600. Ὡς δ' ἐμφαίνεται ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἀναλυτικοῦ πίνακος εἰσεπράχθησαν ἐξ ἐνοικίων καθυστερουμένων δρ. 260· ἦτοι εἰσεπράχθη ἴσον ποσὸν πρὸς τὸ προϋπολογισθὲν, ἐπὶ ἔλαττον δὲ τῶν εἰσπραχθέντων κατὰ τὸ 1896 δρ. 100· ἐκ καθυστερουμένων δ' ἐξ εἰσφορῶν ἐταίρων εἰσεπράχθησαν δρ. 565· ἦτοι ἐπὶ ἔλαττον τῶν προϋπολογισθέντων δρ. 35· ἐπὶ πλέον δὲ τῶν κατὰ τὸ 1896 εἰσπραχθέντων δρ. 265.

Τὸ ἄρθρον 6 τοῦ αὐτοῦ κεφαλαίου ἀποτελεῖται α') ἐκ πωλήσεως ἀχρήστου ὑλικοῦ δρ. 1,100. καὶ β') ἐκ προστίμων ὑπὸ τοῦ διοικητικοῦ Συμβουλίου ἐπιβαλλομένων δρ. 50· κατὰ δὲ τὸν δημοσιευθέντα ἀναλυτικὸν πίνακα εἰσεπράχθησαν ἐκ πωλήσεως ἀχρήστων ὑλικῶν δρ. 68.60 ἦτοι ἐπὶ ἔλαττον τῶν προϋπολογισθέντων δρ. 1,031.40 καὶ τῶν κατὰ τὸ 1896 εἰσπραχθέντων κατὰ δρ. 743.80.

Τὸ ἄρθρον 1 τοῦ Β' κεφαλαίου ἀναγράφει ἔσοδον δραχμᾶς 450,000. ὡς δὲ δεικνύει ὁ αὐτὸς δημοσιευθεὶς ἀναλυτικὸς πίναξ εἰσεπράχθησαν μόνον δρ. 366,078. ἦτοι εἰσεπράχθησαν ἐπὶ ἔλαττον τῶν προϋπολογισθέντων δρ. 83,922. καὶ τῶν κατὰ τὸ 1896 εἰσπραχθέντων κατὰ ἴσον ποσόν. Ἡ ἐπὶ ἔλαττον αὕτη σημαντικὴ διαφορὰ προῆλθεν Α' ἐκ τῆς μὴ διαθέσεως 36413 γραμματίων τῆς Α' τετραμηνίας τοῦ λήξαντος ἔτους Β' ἐκ τῆς μὴ εἰσπράξεως τοῦ ἀντιτίμου 4148 γραμματίων τῆς αὐτῆς τετραμηνίας καὶ Γ' ἐκ τῆς μὴ διαθέσεως 1400 γραμματίων τῆς Β' τετραμηνίας τοῦ λήξαντος ἔτους ὡς ἐν ἀρχῇ ἐξέθηκα.

Τὸ ἄρθρον 2 τοῦ Β' κεφαλαίου ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἀπρόοπτα Ἔσοδα» ἀναγράφει ἔσοδον δρ. 3,500. Ὡς δ' ἐμφαίνεται ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἀναλυτικοῦ πίνακος εἰσεπράχθησαν δρ. 9,146.80 ἦτοι

ἐπὶ πλέον τῶν προϋπολογισθέντων δρ. 5,646.80 καὶ τῶν κατὰ τὸ 1896 εἰσπραχθέντων δρ. 7,631.80.

Μέρος Β'

Περὶ τῶν ἐξόδων

Τὸ Α' κεφάλαιον τοῦ προϋπολογισμοῦ ὑπὸ τὸν τίτλον «Προσωπικὸν» ὑποδιαιρεῖται εἰς δύο ἄρθρα, ὧν τὸ πρῶτον φέρον τὸν τίτλον «Μισθοὶ τοῦ προσωπικοῦ τῶν Γραφείων» ἀναγράφει δαπάνην δρ. 11,280. Ὡς δ' ἐμφαίνεται ἐκ τοῦ δημοσιευθέντος πίνακος τῶν ἐξόδων ἐδαπανήθησαν κατὰ τὸ λήξαν ἔτος 1897 δρ. 10,922.55 ἤτοι ἐπὶ ἔλαττον τῶν προϋπολογισθέντων δρ. 357.45 καὶ τῶν κατὰ τὸ 1896 δαπανηθέντων δρ. 737.30. Ἡ ἐπὶ ἔλαττον γενομένη αὕτη δαπάνη προέρχεται α') ἐκ τοῦ περιορισμοῦ τοῦ μηνιαίου μισθοῦ τοῦ νῦν ταμίου τῆς Ἑταιρείας Π. Χρυσανθοπούλου εἰς τὸ ἥμισυ τοῦ ὑπὸ τοῦ ὀργανισμοῦ κεκανονισμένου, τουτέστι εἰς δρ. 125. ἀντὶ δρ. 250. κατὰ τοὺς δύο πρώτους μῆνας τοῦ λήξαντος ἔτους, καθ' οὓς διετέλει καὶ ταμίαις τοῦ δημοσίου β') ἐκ τοῦ ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου μέχρι 12 Φεβρουαρίου λήξαντος ἔτους πληρωθέντος μισθοῦ τοῦ βοηθοῦ τοῦ γραμματέως πρὸς δρ. 150. μηνιαίως ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ περισυνοῦ προϋπολογισμοῦ τῆς Ἑταιρείας, βραδύτερον ἀύξηθέντος εἰς δρ. 160 κατὰ μῆνα διὰ τοῦ κατὰ Φεβρουάριον λ. ἔ. ψηφισθέντος προϋπολογισμοῦ τῆς Ἑταιρείας καὶ γ') ἐκ τοῦ γενομένου διορισμοῦ νέου εἰσπράκτορος τῆς Ἑταιρείας, οὗ ὁ μισθὸς ἐκανονίσθη συμφώνως ταῖς διατάξεσι τοῦ ἰσχύοντος ὀργανισμοῦ πρὸς δρ. 100 κατὰ μῆνα, ἀντὶ τοῦ διδομένου μέχρι 10 Αὐγούστου λ. ἔ. τῶ ἀπολυθέντι εἰσπράκτορι μισθοῦ ἐκ δρ. 120.

Τὸ δὲ ἄρθρον 2 φέρον τὸν τίτλον «Μισθοὶ τοῦ προσωπικοῦ ἐπὶ τῶν ἀρχαιοτήτων» ἀναγράφει δαπάνην δρ. 23,460· ἀλλὰ κατὰ τὸν αὐτὸν ἀναλυτικὸν πίνακα ἐδαπανήθησαν δρ. 19,253. ἤτοι ἐπὶ ἔλαττον τῶν προϋπολογισθέντων δρ. 4,207. καὶ ἐπὶ πλέον τῶν κατὰ τὸ 1896 δαπανηθέντων δρ. 3,491.90. Ἡ ἐπὶ ἔλαττον τῶν προϋπολογισθέντων δαπάνη προέρχεται α') ἐκ τῆς μὴ

πληρωμῆς τῷ Ἐφόρῳ ἀρχαιοτήτων παρὰ τῆ Ἑταιρείᾳ Κ. Κουρουνώτη τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ τοῦ μηνὸς Μαΐου 1897 ὅτε εὐρίσκετο εἰς τὰς τάξεις τοῦ στρατοῦ β') ἐκ τοῦ ὑπὸ τοῦ δ. Συμβουλίου ληφθέντος μέτρου τοῦ περιορισμοῦ ἀπὸ 1 Ὀβρίου 1897 τοῦ μισθοῦ ἐξ φυλάκων ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ γ') ἐκ τῆς μὴ πληρώσεως κενῶν τινῶν θέσεων φυλάκων καὶ ἐπιμελητῶν τῶν ἀρχαιολογικῶν συλλογῶν.

Τὸ Β' κεφάλαιον τοῦ προϋπολογισμοῦ τῶν ἐξόδων ὑπὸ τὸν τίτλον «ἐξόδα γραφείων καὶ διαχειρίσεως» ὑποδιαιρεῖται εἰς 4 ἄρθρα, ὧν τὸ 1 ὑπὸ τὸν τίτλον «ἐνοίκιον καταστήματος» ἀναγράφει δαπάνην δρ. 4,200.

Κατὰ δὲ τὸν ἀναλυτικὸν πίνακα τῶν ἐξόδων ἐδαπανήθη ἀκριβῶς τὸ προϋπολογισθὲν ποσὸν τῶν δρ. 4,200· ἴσον ποσὸν ἐδαπανήθη καὶ κατὰ τὸ ἔτος 1896.

Τὸ ἄρθρον 2 ὑπὸ τὸν τίτλον «ἐξόδα Γραφείων καὶ διαχειρίσεως» ἀναγράφει δαπάνην δρ. 1,560. Κατὰ δὲ τὸν ἀναλυτικὸν πίνακα τῶν ἐξόδων ἐδαπανήθησαν κατὰ τὸ λήξαν ἔτος δρ. 1,128· 15 ἤτοι ἐπὶ ἔλαττον τῶν προϋπολογισθέντων δρ. 431.85 καὶ τῶν κατὰ τὸ 1896 δαπανηθέντων δρ. 431.25.

Τὸ 3 ἄρθρον ὑπὸ τὸν τίτλον «ἐπιχορήγησις τοῦ Γραμματέως τοῦ διοικητικοῦ Συμβουλίου» ἀναγράφει δαπάνην δραχ. 1,440. Κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ ἀναλυτικὸν πίνακα ἐδαπανήθη ἀκριβῶς τὸ προϋπολογισθὲν ποσὸν, ἐπὶ πλεόν δὲ τῶν δαπανηθέντων τὸ 1896 κατὰ δρ. 196. Ἐν τῷ αὐτῷ ἄρθρῳ προστίθεται καὶ ἕτερον ἐδάφιον ὑπὸ τὸν τίτλον «δαπάναι ἐποπτείας τῆς ταμιακῆς καὶ λογιστικῆς ὑπηρεσίας» ἀναγράφον δαπάνην δρ. 1,000. Κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ ἀναλυτικὸν πίνακα ἐδαπανήθησαν δρ. 300· ἤτοι ἐπὶ ἔλαττον τῶν προϋπολογισθέντων δρ. 700. Κατὰ τὸ ἔτος 1896 οὐδεμία δαπάνη ἐγένετο εἰς βᾶρος τοῦ ἐδαφίου τούτου.

Τὸ 4 ἄρθρον φέρον τὸν τίτλον «Βιβλιοθήκη» ἀναγράφει δαπάνην 6,500. Κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ ἀναλυτικὸν πίνακα ἐδαπανήθησαν δρ. 2,018.35 ἤτοι ἐπὶ ἔλαττον τῶν προϋπολογισθέντων δρ. 4,481.65 καὶ τῶν δαπανηθέντων τὸ 1896 δρ. 392.25.

Τὸ Γ' κεφάλαιον τοῦ προϋπολογισμοῦ περιλαμβάνει δύο ἄρθρα ὧν τὸ πρῶτον φέρον τὸν τίτλον «ἀνασκαφαὶ καὶ συντήρησις

ἀρχαίων μνημείων» ἀναγράφει δαπάνην δρ. 192,287.40. Κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ ἀναλυτικὸν πίνακα ἐδαπανήθησαν δρ. 81,256. ἦτοι ἐπὶ ἔλαττον τῶν προϋπολογισθέντων δρ. 111,031.40 καὶ τῶν κατὰ τὸ 1896 δαπανηθέντων δραχ. 112,781.25. Ἡ ἐπὶ ἔλαττον αὕτη διαφορὰ ἀποδοτέα εἰς τὴν ἀπόφασιν τοῦ δ. Συμβουλίου διακόψαντος τὰς ἀνασκαφικὰς ἐργασίας τῆς Ἑταιρείας κατ' Αὐγούστον τοῦ 1897 ἔνεκα τῆς ἀποτυχίας τοῦ Λαχείου τῆς Α' τετραμηνίας 1897, ὡς ἀρχόμενος τῆς παρουσίας διὰ μακρῶν ἐξέθηκα.

Τὸ 2 ἄρθρον τοῦ αὐτοῦ κεφαλαίου ὑπὸ τὸν τίτλον «δημοσιεύματα» ἀναγράφει δαπάνην δρ. 20,000. Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν ἀναλυτικὸν πίνακα ἐδαπανήθησαν δραχ. 11,824.35 ἦτοι ἐπὶ ἔλαττον τῶν προϋπολογισθέντων δρ. 8,175.65 καὶ τῶν κατὰ τὸ 1896 δαπανηθέντων δρ. 468,10.

Τὸ Δ' κεφάλαιον τοῦ προϋπολογισμοῦ ὑπὸ τὸν τίτλον «Συδρομαί» ἀναγράφει δαπάνην δρ. 1,500. Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν ἀναλυτικὸν πίνακα ἐδαπανήθησαν δρ. 600· ἦτοι ἐπὶ ἔλαττον τῶν προϋπολογισθέντων δρ. 900· καὶ τῶν κατὰ τὸ 1896 δαπανηθέντων δρ. 2,400.

Τὸ Ε' κεφάλαιον τοῦ προϋπολογισμοῦ ὑπὸ τὸν τίτλον «Διάφορα ἐξόδα» περιλαμβάνει δύο ἄρθρα. Τὸ πρῶτον ἄρθρον ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἀγορὰ φωτογραφικῶν μηχανῶν καὶ ἀρχιτεκτονικῶν ἐργαλείων» ἀναγράφει δαπάνην δρ. 4,000. Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν ἀναλυτικὸν πίνακα τῶν ἐξόδων ἐδαπανήθησαν δρ. 2,775.70 ἦτοι ἐπὶ ἔλαττον τῶν προϋπολογισθέντων δρ. 1,224.30. Κατὰ τὸ ἔτος 1896 οὐδεμία ἐγένετο δαπάνη εἰς βάρος τοῦ ἄρθρου τούτου. Τὸ δὲ δεύτερον ἄρθρον ὑπὸ τὸν τίτλον «ἐξόδα δικαστικὰ» ἀναγράφει δαπάνην δρ. 200. Κατὰ τὸν αὐτὸν δ' ἀναλυτικὸν πίνακα ἐδαπανήθησαν τὸ λῆξαν ἔτος δρ. 55.05 ἦτοι ἐπὶ ἔλαττον τῶν προϋπολογισθέντων δρ. 144.95 ἐπὶ πλέον δὲ τῶν δαπανηθέντων τὸ 1896 δρ. 3.15.

Τὸ Σ' κεφάλαιον τοῦ προϋπολογισμοῦ ὑπὸ τὸν τίτλον «ἐξόδα παρελθουσῶν χρήσεων» περιλαμβάνει ἓν ἄρθρον καὶ ἀναγράφει δαπάνην δρ. 966.60· ἐδόθη δ' ἑτέρα πίστωσις ὑπὸ τῆς ἐπὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ Ἐπιτροπείας ἐκ δρ. 128.75, ἦτοι τὸ ἀναγρα-

φέν ποσόν ἀνέρχεται εἰς δρ. 1,095.35. Κατὰ δὲ τὸν ἀναλυτικὸν πίνακα τῶν ἐξόδων ἐδαπανήθη ἅπαν τὸ προϋπολογισθὲν ποσὸν ἤτοι ἐπὶ πλεόν τῶν δαπανηθέντων τὸ 1896 δρ. 492.15.

Τὸ Ζ' κεφάλαιον τοῦ προϋπολογισμοῦ ὑπὸ τὸν τίτλον « Ἐκτακτοὶ δαπάναι » περιλαμβάνει ἓν ἄρθρον καὶ ἀναγράφει δαπάνην δρ. 2,700. Κατὰ δὲ τὸν ἀναλυτικὸν πίνακα τῶν ἐξόδων ἐδαπανήθησαν τὸ λήξαν ἔτος δρ. 2,356.60 ἤτοι ἐπὶ ἔλαττον τῶν προϋπολογισθέντων δρ. 343.40 ἐπὶ πλεόν δὲ τῶν δαπανηθέντων τὸ 1896 δρ. 625.50

Τὸ Η' κεφάλαιον τοῦ προϋπολογισμοῦ ὑπὸ τὸν τίτλον « Λαχείον » περιλαμβάνει δύο ἄρθρα ἐξ ὧν τὸ πρῶτον ἀναγράφει διὰ τὰς ἀμοιβὰς τῶν κληρωθέντων γραμματίων τοῦ Λαχείου δραχ. 150,000· καὶ διὰ ποσοστὰ διδόμενα εἰς τοὺς πωλητὰς τῶν γραμματίων δρ. 45,000· ἤτοι ἐν ὅλῳ δρ. 195,000. Κατὰ δὲ τὸν ἀναλυτικὸν πίνακα τῶν ἐξόδων ἐδαπανήθησαν τὸ λήξαν ἔτος εἰς ἀμοιβὰς μὲν τῶν κληρωθέντων γραμματίων δρ. 142,800· ἤτοι ἐπὶ ἔλαττον τῶν προϋπολογισθέντων δρ. 7,200· ἡ διαφορὰ αὕτη προέρχεται ἐκ τῆς κληρώσεως τοῦ λαχείου Α' τετραμηνίας λ. ἔτους καθ' ἣν ἡ ἀμοιβὴ γραμματίων ἀνηκόντων εἰς τὰ μὴ διατεθέντα 36,413 γραμμάρια τοῦ Λαχείου τούτου ἔμεινεν εἰς ὄφελος τῆς Ἑταιρείας κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ Ὄργανισμοῦ· εἰς ποσοστὰ δὲ δοθέντα τοῖς καταναλωταῖς γραμματίων δρ. 36,542.50 ἤτοι ἐπὶ ἔλαττον τῶν προϋπολογισθέντων δρ. 8,457.50 καὶ τῶν δαπανηθέντων τὸ 1896 δρ. 8,333.95. Ἡ ἐπὶ ἔλαττον αὕτη διαφορὰ προέρχεται ἐκ τῆς αὐτῆς, ὡς ἄνω, μὴ διαθέσεως τῶν 36,413 γραμματίων τοῦ Λαχείου Α' τετραμ. λ. ἔτους καὶ τῶν 1400 γραμματίων τῆς Β' τετραμ. λ. ἔτους.

Τὸ 2 ἄρθρον τοῦ αὐτοῦ κεφαλαίου ὑπὸ τὸν τίτλον « Ἐξοδα Λαχείου » ἀναγράφει δαπάνην δρ. 7,760. Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν ἀναλυτικὸν πίνακα τῶν ἐξόδων ἐδαπανήθησαν τὸ λήξαν ἔτος δρ. 7,241. ἤτοι ἐπὶ ἔλαττον τῶν προϋπολογισθέντων δρ. 519· ἐπὶ πλεόν δὲ τῶν δαπανηθέντων τὸ 1896 δρ. 1,292.65.

Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω ὀκτὼ κεφαλαίων προσετέθη κατὰ τὸν Αὐγούστον τοῦ λήξαντος ἔτους καὶ Θ' κεφάλαιον ἐν τῷ προϋπολογισμῷ ὑπὸ τὸν τίτλον « Συντάξεις ὑπαλλήλων τῆς Ἑταιρείας »

ὅπερ ἀναγράφει δαπάνην δρ. 373.30 διὰ σύνταξιν τοῦ πρώην εἰσπράκτορος τῆς Ἑταιρείας Θ. Κουτζούλη ἀπὸ 11 Αὐγούστου ἕως τέλους Δεκεμβρίου λήξαντος ἔτους. Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν ἀναλυτικὸν πίνακα τῶν ἐξόδων ἐδαπανήθη κατὰ τὸ λήξαν ἔτος ὀλόκληρον τὸ προῦπολογισθὲν ποσόν.

Ὅθεν ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐξάγεται ὅτι τὰ μὲν ἔσοδα τῆς Ἑταιρείας κατὰ τὸ λήξαν ἔτος ἀνῆλθον εἰς δρ. 393,687.35 τὰ δὲ ἔξοδα εἰς δρ. 326,181.90 ὑπελείφθη δὲ ὑπόλοιπον ἐκ δρ. 67,505.45 προστεθὲν εἰς τὸ κεφάλαιον αὐτῆς.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 15 Ἰανουαρίου 1898.

Ὁ Λογιστὴς
Ἄ. Ἰ. ΛΑΠΠΑΣ

ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

ΚΑΙ

ΛΟΓΙΣΤΙΚΟΙ ΠΙΝΑΚΕΣ

Πιν. Α'

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΝ			
ΤΑΜΕΙΟΝ, τὰ ἐν αὐτῷ μετρητὰ	Δρ.	40,952	25
ΑΚΙΝΗΤΑ ΚΤΗΜΑΤΑ	»	67,449	99
ΜΕΤΟΧΑΙ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ	»	131,320	—
ΛΑΧΕΙΟΦΟΡΟΙ ΟΜΟΛΟΓΙΑΙ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ	»	5,780	—
ΟΜΟΛΟΓΙΑΙ ΕΘΝΙΚΟΥ ΠΑΓΙΟΥ ΔΑΝΕΙΟΥ ΤΩΝ £ 5,000,000	»	13,760	—
» ΠΑΤΡΙΩΤΙΚΟΝ » ΤΩΝ ΔΡ. 30,000,000	»	85	—
» ΔΑΝΕΙΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΠΟΙΗΣΕΩΣ	»	640	—
ΕΝΤΟΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΙΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ	»	96,108	20
ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ, ἄτοκος κατάθεσις	»	81,000	—
ΤΡΑΠΕΖΑ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, ἔντοκος κατάθεσις	»	20,232	45
ΠΡΟΚΑΤΑΒΟΛΑΙ ΔΙΑ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΝ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ	»	83,390	57
» » ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ	»	4,800	—
Π. ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ ΠΡΩΗΝ ΤΑΜΙΑΣ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ	»	30,934	95
ΕΚΚΡΕΜΕΙΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ	»	2,307	75
ΧΡΕΩΣΤΑΙ ΕΚ ΓΡΑΜΜΑΤΙΩΝ ΛΑΧΕΙΟΥ Β' ΤΕΤΡΑΜΗΝΙΑΣ 1896	»	9	50
ΕΠΙΦΑΔΕΙΣ ΧΡΕΩΣΤΑΙ ΕΚ ΓΡΑΜΜΑΤΙΩΝ ΛΑΧΕΙΟΥ Α' ΤΕΤΡΑΜΗΝΙΑΣ 1897	»	7,466	40
ΧΡΕΩΣΤΑΙ ΕΚ ΓΡΑΜΜΑΤΙΩΝ ΛΑΧΕΙΟΥ Β' » »	»	180	—
» » » Γ' » »	»	12,562	20
	Δρ.	597,979	26

ΤΗΣ ΧΡΗΣΕΩΣ 1897

ΠΑΘΗΤΙΚΟΝ

ΕΓΓΥΟΔΟΣΙΑΙ	Δρ.	6,500	—
ΠΙΣΤΩΤΑΙ ΔΙΑΦΟΡΟΙ	»	56,781	55
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΣ ΕΠΙΣΦΑΛΩΝ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ	»	7,466	40
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ	Δρ.	459,725.86	
» τὸ καθαρὸν περίσσευμα ἐσόδων τῆς ληγούσης χρή- σεως 1897	»	67,505.45	»
			527,231 31
		Δρ	597,979 26

ΑΝΑΛΥΣΙΣ ΤΗΣ ΜΕΡΙΔΟΣ

ΧΡΕΩΣΙΣ			
Είς	Μισθούς του προσωπικού των Γραφείων	Δρ.	10,922 55
»	» » ἐπὶ τῶν ἀρχαιοτήτων	»	19,253 —
»	Ἐνοίκιον τοῦ Καταστήματος	»	4,200 —
»	Ἐξοδα Γραφείων καὶ Διαχειρίσεως	»	1,128 15
»	Ἐπιχορήγησιν τοῦ Γραμματέως τοῦ διοικητικοῦ Συμβουλίου	»	1,440 —
»	Δαπάνας ἐποπτείας τῆς ταμιακῆς καὶ λογιστικῆς υπηρεσίας	»	300 —
»	Βιβλιοθήκην, δι' ἀγορὰν βιβλίων καὶ διὰ δετικά βιβλίων	»	2,018 35
»	Ἀνασκαφὰς καὶ συντήρησιν ἀρχαίων μνημείων	»	81,256 —
»	Δημοσιεύματα	»	11,824 35
»	Συνδρομὰς, πρὸς ἐκδόσιν ἀρχαιολογικῶν συγγραμμάτων	»	600 —
»	Ἐξοδα Διάφορα	»	2,775 70
»	» Δικαστικά	»	55 05
»	» Παρέλθουσῶν χρήσεων	»	1,095 35
»	Ἐκτάκτους δαπάνας	»	2,356 60
»	Ἀμοιβὰς κληρωθέντων γραμματίων Λαχείου Α' τετραμηνίας 1897	»	42,800 —
»	» » » Β' » » »	»	50,000 —
»	» » » Γ' » » »	»	50,000 —
»	Ποσοτὰ πωληθέντων γραμματίων Λαχείου Α' τετραμηνίας 1897	»	6,864 80
»	» » » Β' » » »	»	14,706 60
»	» » » Γ' » » »	»	14,971 10
»	Ἐξοδα Λαχείου	»	7,241 —
»	Συντάξεις Ὑπαλλήλων τῆς Ἑταιρείας	»	373 30
		Δρ.	326,181 90
»	Κεφάλαιον, τὸ καθαρὸν περίσσευμα ἐσόδων προστιθέμενον εἰς τὸ Κεφάλαιον	»	67,505 45
		Δρ.	393,687 35

Ἐν Ἀθήναις τῇ 31 Δεκεμβρίου 1897

Ὁ Ταμίης

Π. ΧΡΥΣΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ

« ΕΣΟΔΑ ΚΑΙ ΕΞΟΔΑ »

ΠΙΣΤΩΣΙΣ

Ἀπὸ Ὑποχρεωτικὰς εἰσφορὰς τακτικῶν Ἑταίρων	Δρ.	2,660	—
» Δικαιώματα ἐγγραφῆς νέων Ἑταίρων	»	180	—
» Ἐκουσίας εἰσφορὰς, δωρεὰς καὶ κληροδοτήματα	»	100	—
» Τόκους καὶ μερίσματα	»	10,551	70
» Ἀντίτιμον πωληθέντων τευχῶν τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐφημερίδος	»	3,759	25
» » » τῶν πρακτικῶν τῆς Ἐταιρείας	»	318	—
» Ἔσοδα κεκλεισμένων χρήσεων	»	825	—
» » Διάφορα	»	68	60
» Ἀντίτιμον γραμματίων Λαχείου Α' τετραμηνίας 1897	»	68,878	—
» » » Β' » »	»	147,200	—
» » » Γ' » »	»	150,000	—
» Ἀπρόοπτα ἔσοδα	»	9,146	80

Δρ. 393,687 35

Ὁ Λογιστὴς
Α. Ι. ΛΑΠΠΑΣ

ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΤΗΣ ΧΡΗΣΕΩΣ 1897

ΤΜΗΜΑ Α΄. ΕΣΟΔΑ

Πίν. Β΄

"Εσοδα κατά τὰ ἐν τῷ προϋπολογισμῷ κεφάλαια καὶ ἄρθρα	Προϋπολογι- σθέντα	Εἰσπρα- χθέντα	Εἰσπραχθέντα	
			ἐπὶ πλέον	ἐπὶ ἔλαττον
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄				
"Εσοδα Ἑταιρείας.				
"Ἄρθρον 1				
ΕΙΣΦΟΡΑΙ				
Ἵποχρεωτικαὶ εἰσφοραὶ τακτικῶν Ἑταίρων . . . . . Δρ.	2,500	2,660	160	
Δικαιώματα ἐγγραφῆς νέων Ἑταίρων . . . . . »	300	180		120
Ἐκούσiai εἰσφοραί, δωρεαὶ καὶ κληροδοτήματα. . . . . »	500	100		400
"Ἄρθρον 2				
ΤΟΚΟΙ ΚΑΙ ΜΕΡΙΣΜΑΤΑ				
Τόκοι 64 ὀμολογιῶν Ἑλληνικοῦ Παγίου Δανείου £ 5,000,000 . . . . . »	384	192		192
Νομισματικὴ διαφορά αὐτῶν . . . . . »	288	132	90	155
Τόκοι 10 ὀμολογιῶν Λαχειοφόρου Δαν. Ἑθνικῆς Τραπεζῆς . . . . . »	160	80		80
Νομισματικὴ διαφορά αὐτῶν . . . . . »	112	54	50	57
Τόκοι ἐντόκων γραμματίων τοῦ δημοσίου . . . . . »	3,500	4,732	95	1,232
Μέρισμα 56 μετοχῶν Ἑθνικῆς Τραπεζῆς . . . . . »	5,040	5,040		95
Τόκοι καταθέσεων παρὰ ταῖς Τραπεzaῖς Ἀθηναϊκῆ καὶ Βιομηχανικῆ . . . . . »		274	85	274
Τόκοι μιᾶς ἀποδείξεως δανείου Κεφαλαιοποιήσεως. . . . . »		44	50	44
"Ἄρθρον 3				
ΕΣΟΔΑ ΕΞ ΑΚΙΝΗΤΩΝ ΚΤΗΜΑΤΩΝ				
Ἐνοίκιον οἰκίας τῆς Ἑταιρείας ἐν Κηφισσίᾳ . . . . . »	200			
» » » ἐν Ἀθήναις . . . . . »	60			
"Ἄρθρον 4				
ΕΣΟΔΑ ΕΚ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΩΝ				
Ἀντίτιμον πωλουμένων τευχῶν τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐφημερίδος. . . . . »	5,000	3,759	25	
» τῶν Πρακτικῶν τῆς Ἑταιρείας . . . . . »	300	318		1,240
			18	75

Άρθρον 5
ΕΣΟΔΑ ΚΕΚΛΕΙΣΜΕΝΩΝ ΧΡΗΣΕΩΝ

Καυστερούμενα εξ ένοικίων . . . . . »	260	—	260	—				
» » εισφορών Έταίρων . . . . . »	600	—	565	—			35	—

Άρθρον 6
ΕΣΟΔΑ ΔΙΑΦΟΡΑ

Έκ πωλήσεως άχρήστων υλικών . . . . . »	1,100	—	68	60			1,031	40
Έκ προστίμων υπό του Συμβουλίου επιβαλλομένων . . . . . »	50	—						

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'

Έσοδα εκ του Λαχείου.

Άρθρον 1

Αντίτιμον γραμματίων Λαχείου Α' τετραμηνίας 1897 . . . . . »	150,000	—	68,878	(α)			81,122	—
» » » Β' » » . . . . . »	150,000	—	147,200	(6)			2,800	—
» » » Γ' » » . . . . . »	150,000	—	150,000	—				—

Άρθρον 2

Απρόοπτα έσοδα . . . . . »	3,500	—	9,146	80	5,646	80		
Δρ.	473,854	—	393,687	35	7,377	10	87,233	75

Έν Αθήναις τῆ 31 Δεκεμβρίου 1897

Ο Ταμίας

Π. ΧΡΥΣΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ

Ο Λογιστής

Α. Ι. ΛΑΠΠΑΣ

α) Έκ των 75,000 γραμματίων του Λαχείου Α' τετραμηνίας έ. έ. έπωληθησαν . . . . . γραμμάτια 34,439
 έμειναν άδιάθετα παραδοθέντα εις την επί τῆς κληρώσεως Έπιτροπείαν . . . . . » 36,413
 οφείλονται δέ υπό διαφόρων δημοσίων υπαλλήλων έν Θεσσαλία κατά τον χρόνον τῆς εισελάσεως των Τούρκων,
 οίτινες, ώς διατείνονται, φυγόντες μετά των κατοίκων έγκατέλειψαν ταυτα έν τοις γραφείοις ή τῆ κατοικία αυτών
 (τό αντίτιμον αυτών άπεράσθη εις τους Έπισφαλεις χρεώστας τῆς Έταιρείας) . . . . . » 4,148
 γραμμάτια 75,000

6) Έκ των 75,000 γραμματίων του Λαχείου Β' τετραμηνίας έ. έ. έμειναν άδιάθετα γραμμάτια 1,400.

ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΕΞΟΔΩΝ ΤΗΣ ΧΡΗΣΕΩΣ 1897

ΤΜΗΜΑ Β'. ΕΞΟΔΑ

Πίν. Γ'.

Διάκρισις τῶν δαπανῶν κατὰ τὰ ἐν τῷ προϋπολογισμῷ ἀναγραφόμενα κεφάλαια καὶ ἄρθρα	Προϋπολογι- σθέντα	Δαπανηθέντα	Δαπανηθέντα ἐπὶ ἐλαττον
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'			
Προσωπικὸν			
"Ἄρθρον 1			
ΜΙΣΘΟΙ ΤΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΤΩΝ ΓΡΑΦΕΙΩΝ			
Δαπανηθέντα.	Δρ. 10,922.55 Δρ.	11,280 —	10,922 55
"Ἄρθρον 2			
ΜΙΣΘΟΙ ΤΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΕΠΙ ΤΩΝ ΑΡΧΙΛΙΟΤΗΤΩΝ			
Δαπανηθέντα.	Δρ. 19,253.— »	23,460 —	19,253 —
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'			
"Ἐξοδα γραφείων καὶ διαχειρίσεως			
"Ἄρθρον 1			
ΕΝΟΙΚΙΟΝ ΤΟΥ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΟΣ			
Δαπανηθέντα.	Δρ. 4,200.— »	4,200 —	4,200 —
"Ἄρθρον 2			
ΕΞΟΔΑ ΓΡΑΦΕΙΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΕΩΣ			
Δαπανηθέντα: Εἰς θέρμανσιν καὶ φωτισμὸν	Δρ. 238.35		
Ἔως χάρτην καὶ τυπωτικὰ διαφόρων ἐντύπων.	» 40.—		
Ἔως γραφικὴν ὕλην.	» 195.—		
Ἔως δημοσιεύσεις περὶ συνελεύσεων τῶν Ἐταίρων	» 134.50		
Ἔως ἐξοδα παραλαβῆς καὶ ναύλον 1100 διπλωμάτων ἐκ Βερολίνου καὶ εἰς ἐξοδα ἀποστολῆς αὐτῶν ἐκ Βερολίνου	» 116.30		
Ἔως φύλακτρα χρεωγράφων	» 4.70		
Ἔως ταχυδρομικὰ ἀποστολῆς εἰς τὸ ἐξωτερικὸν τῆς Ἀρ- χαιολογικῆς Ἐφημερίδος καὶ τῶν πρακτικῶν τῆς Ἐ- ταιρείας	» 162.15		
Ἔως διάφορα ἐξοδα	» 237.15	Δρ. 1,560 —	1,128 15
	Δρ. 1,128.15 »	1,560 —	1,128 15
			431 85

"Αρθρον 3									
ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΙΣ ΤΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΕΩΣ ΤΟΥ Δ. ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ									
Δαπανηθέντα.	Δρ. 1,440.—	»	1,440	—	1,440	—			
ΔΑΠΑΝΑΙ ΕΠΟΠΤΕΙΑΣ ΤΗΣ ΤΑΜΙΑΚΗΣ ΚΑΙ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ									
Δαπανηθέντα.	Δρ. 300.—	»	1,000	—	300	—	700		
"Αρθρον 4									
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ									
Δαπανηθέντα: Είς αγοράν βιβλίων.	Δρ. 1,439.35								
Είς δετικά βιβλίων.	» 92.—								
Είς αξίαν χάρτου και τυπωτικά του Καταλόγου της Βιβλιοθήκης.	» 487.—	Δρ. 2,018.35	»	6,500	—	2,018	35	4,481	65
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'									
'Ανασκαφικά έργα και δημοδιεύματα									
"Αρθρον 1									
ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΚΑΙ ΣΥΝΤΗΡΗΣΙΣ ΑΡΧΑΙΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ									
'Ανασκαφαί περί την 'Ακρόπολιν:									
Δαπανηθέντα. Είς ημερομίσθια εργατων.	Δρ. 17,329.85								
Είς τοποθέτησιν σιδηρού κιγκλιδώματος προς περιφραξιν της κατά την βορειοδυτικήν γωνίαν της 'Ακροπόλεως θύρας,	» 104.50								
Είς αγοράν ζεμπιλίων και σπάγου.	» 157.45								
Είς άμαξαγωγήα των κ. κ. Συμβούλων.	» 40.50	Δρ. 17,632.30	»						
'Ανασκαφαί παρά τὸ Βατραχονήσιον:									
Δαπανηθέντα. Είς ημερομίσθια εργατων.	Δρ. 890.75								
Είς αγοράν ζεμπιλίων και σπάγου.	» 10.95	Δρ. 901.70	»						
'Ανασκαφαί κατά τὸ 'Ασκληπιεῖον:									
Δαπανηθέντα. Είς ημερομίσθια εργατων.	Δρ. 1,277.25								
Είς αγοράν ζεμπιλίων και σπάγου.	» 7.35								
Είς αγοράν ασβέστου και κεράμων διά την έπισκευήν του φυλαχείου.	» 39.50	Δρ. 1,324.10	»						
'Ανασκαφαί κατά τὸν έξω Κεραμεικὸν ἐν τῷ οἰκοπέδῳ χήρας Παυλάκη και Παναγιωταρά:									
Δαπανηθέντα. Είς ημερομίσθια εργατων.	Δρ. 2,913.—								
Είς αγοράν ζεμπιλίων και σπάγου.	» 67.65								
Είς γραφικήν ύλην διά τὸν καταρτισμὸν των σχεδίων.	» 33.45								
Είς άμαξαγωγήα του κ. 'Εφόρου.	» 6.10								
Είς αποζημίωσιν του έφορεύοντος 'Αθ. Οικονόμου.	» 140.—								
Είς " " " Κ. Κοντοπούλου.	» 362.65								
Είς μεταφορικά των εύρημάτων ἐν τῷ Κεντ. Μουσειῳ.	» 4.60	Δρ. 3,527.45	»						
Πρὸς μεταφορὰν		Δρ. 23,385.55	Δρ.	49,440	—	39,262	05	10,177	95

**Διάρκεισι τῶν δαπανῶν κατὰ τὰ ἐν τῷ προϋπολογισμῷ
ἀναγραφόμενα κεφάλαια καὶ ἄρθρα**

	Προϋπολογισθέντα	Δαπανηθέντα		Δαπανηθέντα ἐπὶ ελαττον		
Ἐκ μεταφοράς	Δρ. 23,385.55	Δρ. 49,440	39,262	05	10,177	95
Ἀνασκαφαὶ ἐν τῷ Ὀλυμπιεῖ Ἀθηνῶν: Δαπανηθέντα. Εἰς ἡμερομίσθια ἐργατῶν	Δρ. 2,099.50	»				
Ἀνασκαφαὶ ἐν Πειραιεῖ: Δαπανηθέντα. Εἰς ἡμερομίσθια ἐργατῶν	Δρ. 1,245.50					
Εἰς ὁδοιπορικὰ τοῦ ἐφόρου Α. Λυκάκη καὶ 2 ἐργατῶν, μεταβάντος πρὸς καταμέτρησιν καὶ σχεδιαγράφησιν τοῦ Σηραγγείου	» 99.70					
Εἰς γραφικὴν ὕλην καὶ εἰς μίαν πυξίδα διὰ τὴν αὐτὴν καταμέτρησιν	» 55.—					
Εἰς ἀγορὰν ὑλικῶν διὰ τὴν αὐτὴν καταμέτρησιν	» 9.30					
Εἰς » » διὰ τὸν καθαρισμὸν τοῦ Σηραγγείου	» 19.50					
Εἰς ἔξοδον κατασκευῆς μιᾶς θύρας ξυλίνης	» 45.50	Δρ. 1,474.50				
Ἀνασκαφαὶ Ἀττικῆς (ἐν Σουνίῳ): Δαπανηθέντα. Εἰς ἡμερομίσθια ἐργατῶν	Δρ. 270.—					
Εἰς ἀγορὰν διαφόρων ὑλικῶν καὶ μεταφορικὰ αὐτῶν καὶ τῶν ἐργαλείων	» 107.80					
Εἰς μισθοδοσίαν τοῦ ἐπιστάτου Ἰω. Λύρη	» 99.60					
Εἰς ὁδοιπορικὰ τοῦ ἐφόρου Β. Στάη	» 51.40					
Εἰς ὅμοια τοῦ Ἰω. Λύρη μετὰ 2 ἐργατῶν	» 40.65					
Εἰς ἀγορὰν σιδηρικῶν καὶ κλείθρων, εἰς μεταφορικὰ ξύλειας ἐξ Ἀθηνῶν καὶ εἰς ἡμερομίσθια τέκτονος κατασκευάσαντος ἐν παράπηγμα ἐν Σουνίῳ.	» 112.50	Δρ. 681.95				
Ἀνασκαφαὶ Ἐλευσίνος: Δαπανηθέντα. Εἰς ἡμερομίσθια ἐργατῶν καὶ ἐνὸς συγ- κολλητοῦ.	Δρ. 4,258.50					
Εἰς ἐπιμίσθιον τοῦ ἐφόρου Σκιαῖ ἀπὸ 10 Ἰουνίου ἕως 31 Αὐγούστου ἐ. ἐ.	» 266.—					
Εἰς ἀγορὰν διαφόρων ὑλικῶν διὰ τὰς ἀνασκαφὰς	» 92.50					
Εἰς ὁδοιπορικὰ τοῦ ἐφόρου Α. Σκιαῖ	» 136.40					
Εἰς ὅμοια τοῦ ἐπιστατοῦντος φύλακος Ἰ. Μυτζοπούλου	» 48.—					
Εἰς ὅμοια τοῦ ἐφόρου Α. Λυκάκη μεταβάντος πρὸς σχεδιαγράφησιν τοίχων τινῶν	» 23.60					
Εἰς ἐπιμίσθιον αὐτοῦ	» 8.30					
Εἰς ὁδοιπορικὰ Χ. Τσοῦντα μεταβάντος πρὸς φωτο- γράφησιν τοίχων τινῶν	» 8.55					

Εἰς ἡμερομίσθια κτίστου, εἰς ἀγορὰν οἰκοδομησίμου ὕλης καὶ ἄλλων ὑλικῶν διὰ τὰς ἐπισκευὰς τοῦ Μουσείου . . . . . »	470.65								
Εἰς μεταφορικὰ ἀρχαίων ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Ἐλευσίνα . . . . . »	19.55	Δρ.	5,332.05	»					
Ἀνασκαφαὶ Θηβῶν:									
Δαπανηθέντα. Εἰς ἡμερομίσθια ἐργατῶν . . . . . Δρ.	209.—								
Εἰς ἐπιμίσθιον τοῦ ἐφόρου Δ. Φιλίου . . . . . »	66.65								
Εἰς ἀποζημίωσιν τοῦ ἐπιστάτου Ἐπ. Κορομάντζου . . . . . »	60.—	Δρ.	335.65	»					
Ἀνασκαφαὶ ἐν Θέρμῳ τῆς Αἰτωλίας:									
Δαπανηθέντα. Εἰς ἡμερομίσθια ἐργατῶν . . . . . Δρ.	3,214.60								
Εἰς ἐπιμίσθιον τοῦ ἐφόρου Γ. Σωτηριάδου . . . . . »	143.—								
Εἰς ὁδοιπορικὰ τοῦ αὐτοῦ . . . . . »	347.55								
Εἰς ἀγορὰν ζεμπιλίων καὶ σπάγου . . . . . »	63.10								
Εἰς ὁδοιπορικὰ τοῦ ἀρχιέργατου Φ. Γρυμάνη . . . . . »	179.25	Δρ.	3,947.50	»					
Ἀνασκαφαὶ Ἐρετρίας:									
Δαπανηθέντα. Εἰς ἡμερομίσθια ἐργατῶν . . . . . Δρ.	2,460.60								
Εἰς ἐπιμίσθιον τοῦ ἐφόρου Κ. Κουρουνιώτου . . . . . »	253.10								
Εἰς ὁδοιπορικὰ τοῦ αὐτοῦ . . . . . »	142.55								
Εἰς ἀγορὰν διαφόρων ὑλικῶν . . . . . »	119.70								
Εἰς ὁδοιπορικὰ Χ. Τσουντα μεταδάντος διὰ τὴν μετακόμισιν τῶν ἐκεῖ εὑρημάτων . . . . . »	44.70								
Εἰς ἐπιμίσθιον τοῦ αὐτοῦ . . . . . »	13.20								
Εἰς κατασκευὴν μιᾶς ἀρχαιοθήκης καὶ εἰς ἀγορὰν ὑλικῶν διὰ τὰς φωτογραφ. ἐργασίας Κ. Κουρουνιώτου . . . . . »	101.90	Δρ.	3,135.75	»					
Ἀνασκαφαὶ ἀνὰ τὰς Κυκλάδ. νήσους (ἐν Πάρῳ):									
Δαπανηθέντα. Εἰς ἡμερομίσθια ἐργατῶν . . . . . Δρ.	586.80								
Εἰς ἐπιμίσθιον τοῦ ἐφόρου Χ. Τσουντα . . . . . »	223.20								
Εἰς μισθοδοσίαν τοῦ ἐπιστάτου Γ. Χρυσάφη . . . . . »	290.40								
Εἰς ὁδοιπορικὰ ἀμφοτέρων . . . . . »	90.50								
Εἰς ἐνοίκιον κατοικίας τοῦ ἐφόρου . . . . . »	66.—								
Εἰς » » τῶν ἐργατῶν καὶ τοποθετήσεως τῶν ἐργαλείων . . . . . »	34.—								
Εἰς ἀγωγή πρὸς ἀνεύρεσιν τάφων . . . . . »	65.—								
Εἰς ἀγωγή πρὸς μεταφορὰν ἀρχαίων . . . . . »	18.—								
Εἰς ἀγορὰν διαφόρων ὑλικῶν . . . . . »	38.40								
Εἰς ἀγορὰν γραφικῆς ὕλης . . . . . »	4.—	Δρ.	1,416.30	»					
Ἀνασκαφαὶ Μυκηνῶν:									
Δαπανηθέντα. Εἰς ἡμερομίσθια ἐργατῶν . . . . . Δρ.	2,186.—								
Εἰς ἀγορὰν φωτογρ. χάρτου καὶ γραφ. ὕλης . . . . . »	18.30								
Πρὸς μεταφορὰν . . . . . Δρ.	2,204.30	Δρ.	41,808.75	»	49,440	—	39,262	05	10,177 95

**Διάρκεις τῶν ὀπανῶν κατὰ τὰ ἐν τῷ προϋπολογισμῷ
ἀναγραφόμενα κεφάλαια καὶ ἄρθρα**

				Προϋπολογι- σθέντα	Δαπανηθέντα	Δαπανηθέντα ἐπὶ ἔλαττον
Ἐκ μεταφορᾶς. . . . . Δρ.				2.204.30	Δρ. 41.808.75	Δρ. 49,440
Εἰς ἐπιμίσθιον τοῦ ἐφόρου Χ. Τσοῦντα . . . . . »				223.20		39,262
Εἰς ὁδοιπορικά τοῦ αὐτοῦ . . . . . »				69.60		05
Εἰς ἐνοίκιον κατοικίας ἐργατῶν . . . . . »				21.—	Δρ. 2,518.10	»
Συντήρησις μνημείων ἐν Μυκῆναις:						
Δαπανηθέντα. Εἰς ἡμερομίσθια ἐργατῶν . . . . . Δρ.				979.—		
Εἰς ἀγορὰν διαφόρων ὑλικῶν . . . . . »				248.20		
Εἰς κατασκευὴν, μεταφορὰν εἰς Μυκῆνας καὶ τοποθέ- τησιν σιδηρᾶς κιγκλιωτῆς θύρας ἐν τῷ δρόμῳ τοῦ θησαυροῦ τοῦ Ἀτρέως . . . . . »				295.—		
Εἰς ὁδοιπορικά ἀρχιεργάτου Καμπάνη, 4 ἐργατῶν καὶ 3 τεχνιτῶν μεταδάντων ἐντεῦθεν εἰς Μυκῆνας . . . . . »				455.10	Δρ. 1,677.30	»
Ἀνασκαφαὶ Ἐπιδαύρου:						
Δαπανηθέντα. Εἰς ἡμερομίσθια ἐργατῶν . . . . . Δρ.				4,306.70		
Εἰς μισθοδοσίαν τοῦ ἐπιστάτου Κ. Κοντοπούλου . . . . . »				111.95		
Εἰς ὁμοίαν τοῦ ἐπιστάτου Ἀθ. Οἰκονόμου . . . . . »				1,040.—		
Εἰς ὁδοιπορικά τῶν ἐπιστατῶν Κοντοπούλου καὶ Οἰ- κονόμου . . . . . »				420.75		
Εἰς ἀγορὰν διαφόρων ὑλικῶν . . . . . »				403.75	Δρ. 5,683.15	»
Ἀνασκαφαὶ Λυκοσοῦρας:						
Δαπανηθέντα. Εἰς ἡμερομίσθια ἐργατῶν . . . . . Δρ.				2,409.65		
Εἰς ἐπιμίσθιον τοῦ ἐφόρου Β. Λεονάρδου . . . . . »				46.60		
Εἰς ὁδοιπορικά τοῦ αὐτοῦ . . . . . »				126.15		
Εἰς μισθοδοσίαν τοῦ ἐπιστάτου Κ. Κοντοπούλου . . . . . »				571.90		
Εἰς ὁδοιπορικά τοῦ αὐτοῦ . . . . . »				192.40		
Εἰς ἀγορὰν διαφόρων ὑλικῶν . . . . . »				152.10		
Εἰς ἐνοίκιον κατοικίας ἐργατῶν . . . . . »				40.—	Δρ. 3,698.80	»
Δαπάναι πρὸς στερέωσιν τοῦ Παρθενῶνος:						
Δαπανηθέντα. Εἰς ἡμερομίσθια ἐργατῶν ἐν τοῖς λατομείοις Πεντέλης πρὸς ἐξαγωγήν μαρμάρων. . . . . Δρ.				2,509.25		
Εἰς ἔξοδα ἐπισκευῆς καὶ μεταφορᾶς τῶν ἐργαλείων τῆς Ἑταιρείας Πάρου . . . . . »				102.20		
Εἰς μεταφορικά τῶν ἐργατῶν καὶ ἐργαλείων εἰς Πεν- τέλην. . . . . »				70.—		

Εἰς ὑλικά χρησιμοποιηθέντα ἐν ταῖς ἐργασίαις ἐν τοῖς λατομείοις Πεντέλης	»	418.15							
Εἰς ἡμερομ. ἐργατῶν πρὸς συντήρησιν τῶν ἰκριωμάτων	»	538.—							
Εἰς ὑλικά χρησιμοποιηθέντα διὰ τὴν αὐτὴν συντήρησιν	»	82.70							
Εἰς ἀμαξαγωγία τοῦ Νομομηχανικοῦ καὶ τοῦ βοηθοῦ του εἰς λατομεῖα Πεντέλης	»	146.50							
Εἰς ὅμοια τῆς ἐκ Νομομηχ. ἐπιτροπῆς μεταβάσης εἰς Ἀκρόπολιν	»	40.—							
Εἰς καταβολὴν τοῦ ἐτέρου ἡμίσεως τοῦ γερανοῦ (βαρούλκου) ΜΚ. 900.—	»	1,935.—							
Εἰς ἐξοδα παραλαβῆς τοῦ αὐτοῦ καὶ μεταφορᾶς εἰς τὴν Ἀκρόπολιν	»	396.05							
Εἰς ἡμερομίσθια ἀνόδου καὶ τοποθετήσεως τοῦ αὐτοῦ ἐπὶ τῶν ἰκριωμάτων	»	633.—							
Εἰς ἐγκατάστασιν φωταερίου καὶ εἰς ἀγορὰν μιᾶς θερμάστρας καὶ ἐξοδα τοποθετήσεως αὐτῆς ἐν τῷ δωματίῳ τοῦ Νομομηχανικοῦ Ν. Μπαλάνου	»	116.—							
Εἰς γραφ. ὑλὴν διὰ τὴν χρῆσιν τοῦ αὐτοῦ Νομομηχ.	»	45.10							
Εἰς μισθοδοσίαν τοῦ Ν. Ἰωαννίτου βοηθοῦ τοῦ Νομομηχανικοῦ Μπαλάνου	»	1,968.—							
Εἰς ἐξοδὸν φωτογραφήσεως τοῦ Παρθενῶνος εἰς 8 πλάκας διὰ τὰς ἐργασίας τοῦ κ. Magne.	»	120.—	Δρ.	9,119.95	»				
Ἐπισκευαὶ τοῦ ναοῦ καὶ τῶν ψηφοθημάτων τῆς Μονῆς Δαφνίου; Δαπανηθέντα. Εἰς ἡμερομ. τῶν σοφατζήδων καὶ ἐργατῶν Δρ. 995.—									
Εἰς μισθοὺς F. ΝΟΝΟ μουσειωτοῦ.	Δρ.	2,558.75							
Εἰς » Τριανταφύλλου βοηθοῦ τοῦ μουσειωτοῦ	»	900.—	»	3,458.75					
Εἰς ἀγορὰν διαφόρων ὑλικῶν	»	300.55							
Εἰς ἀμαξαγωγία τοῦ Νομομηχανικοῦ Μπαλάνου, τοῦ Τρουμπ καὶ τῶν κκ. Συμβούλων	»	145.05							
Εἰς ὁδοιπορικὰ ἐπιστροφῆς εἰς τὴν πατρίδα του τοῦ F. ΝΟΝΟ	»	205.80							
Εἰς μεταφορικὰ τῆς ξυλείας τῶν ἰκριωμάτων εἰς τὸ Κεντρικὸν Μουσεῖον	»	68.—	Δρ.	5,173.15	»				
Ἐπισκευαὶ τοῦ ἐν Μιστρά νηοῦ ἢ «Ἀγία Σοφία»:									
Ἐμβασθέντα εἰς τὸν ἀρχιεπίσκοπον Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης δι' ἡμερομίσθια κτίστου καὶ δι' ἀγορὰν ὑλικῶν . . . . . Δρ. 313.80 »									
Ἐργασίαι κατὰ τὴν Στοὰν Ἀττάλου:									
Δαπανηθέντα. Εἰς κατεδάφισιν οἰκίας Δανιὴλ διὰ τὰς μελλούσας ἀνασκαφὰς. . . . . Δρ. 117.50 »									
Πρὸς μεταφορὰν. . . . . Δρ. 70,110.50 »									
				49,440	—	39,262	05	10,177	95

Διακρίσεις τῶν δαπανῶν κατὰ τὰ ἐν τῷ προϋπολογισμῷ ἀναγραφόμενα κεφάλαια καὶ ἄρθρα		Προϋπολογι- σθέντα		Δαπανηθέντα		Δαπανηθέντα ἐπὶ ἔλαττον	
Ἐκ μεταφορᾶς	Δρ. 70,110.50 Δρ.	49,440	—	39,262	05	10,177	95
<p>Δαπάναι πρὸς μετοικεσίαν Ἀναφαίων:</p> <p>Δαπανηθέντα. Εἰς ἀγορὰν 28,563 τετρ. μέτρων ἀγροῦ εἰς θέσιν Μολυβᾶ πρὸς δρ. 350. τὸ στρέμμα . . . . . Δρ. 9,997.05</p> <p>Εἰς ἀμαξαγωγία τοῦ Νομομηχανικοῦ μεταδάντος πρὸς καταμέτρησιν τοῦ ἀγροῦ καὶ τοποθέτησιν τῶν ὄρο- σῆμων . . . . . » 27.60</p> <p>Εἰς τὴν « Ἐφημερίδα » διὰ καταχώρισιν διατριβῆς τῆς Ἑταιρείας . . . . . » 15.— Δρ. 10,039.65 »</p> <p>Περισυναγωγή καὶ συγκόλλησις ἀρχαίων:</p> <p>Δαπανηθέντα. Εἰς ἡμερομίσθια διαφόρων ἐργατῶν καὶ ἑνὸς συγκολλητοῦ . Δρ. 112.85 »</p> <p>Ἀγορὰ ἀρχαίων:</p> <p>Δαπανηθέντα. Εἰς ἀγορὰν διαφόρων ἀρχαίων . . . . . Δρ. 970.— »</p> <p>Ὀδοιπρικὰ ἐξοδα τῶν μελῶν τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου:</p> <p>Δαπανηθέντα. Εἰς ἀμαξαγωγία καθ' ὅλον τὸ λήξαν ἔτος . . . . . Δρ. 23.— »</p> <p>Δρ. 81,256.— Δρ. 192,287 40 81,256 — 111,031 40</p>							
Ἄρθρον 2							
ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ							
Δαπανηθέντα. Διὰ τὴν ἐκδοσιν τοῦ γ' καὶ δ' τεύχους τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐφημερίδος τοῦ 1896. . . . . Δρ. 2,000.—							
Διὰ τὴν ἐκδοσιν τῶν πρακτικῶν τῆς Ἑταιρείας τοῦ ἔτους 1896 . . . . . » 1,749.50							
Διὰ τὴν ἐκδοσιν τῆς Ἀρχαιολ. Ἐφημερίδ. τοῦ 1897. » 6,617.60							
Διὰ τὴν προμήθειαν ἐκ Βιέννης χάρτου τυπογραφικοῦ πρὸς ἐκτύπωσιν τοῦ χειμένου τῆς Ἀρχ. Ἐφημερίδος » 476.45							
Διὰ τὴν προμήθειαν ἐκ Παρισίων χάρτου Bristol πρὸς ἐκτύπωσιν τῶν πινάκων τῆς αὐτῆς Ἐφημερίδος . . » 980.80 Δρ. 11,824.35 »		20,000	—	11,824	35	8,175	65

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'

Συνδρομαί

"Αρθρον 1

Συνδρομαί πρὸς ἔκδοσιν ἀρχαιολογικῶν συγγραμμάτων:
 Δαπανηθέντα. Διὰ συνδρομὴν εἰς τὸ περὶ Μακεδονίας δίτομον σύγγραμμα
 Μ. Δήμιτσα . . . . . Δρ. 600.— »

1,500 — 600 — 900 —

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'

"Εξοδα διάφορα

"Αρθρον 1

Δαπανηθέντα. Εἰς ἀγορὰν ἑνὸς θεοδολιδίου καὶ μιᾶς φωτογραφικῆς μη-
 χανῆς . . . . . Δρ. 2,612.70
 Εἰς ἀγορὰν ἀρχιτεκτονικῶν ἐργαλείων. . . . . » 163.— Δρ. 2,775.70 »

4,000 — 2,775 70 — 1,224 30

"Αρθρον 2

"Εξοδα δικαστικά

Δαπανηθέντα. . . . . Δρ. 55.05 »

200 — 55 05 — 144 95

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ϛ'

"Εξοδα παρελθουσῶν χρήσεων

Δαπανηθέντα. . . . . Δρ. 1,095.35 »

α) 1,095 35 — 1,095 35

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ζ'

"Εκτακτοὶ δαπάναι

Δαπανηθέντα. Εἰς ἀγορὰν ψάθας δι' ἐπίστρωσιν τῶν Γραφείων καὶ τῆς
 Βιβλιοθήκης καὶ ἔξοδα τοποθετήσεως αὐτῆς. . . Δρ. 320.20

Πρὸς μεταφορὰν. . . . . Δρ. 330.20

» 268,522 75 — 136,868 50 — 131,654 25

α) Ἐδόθη συμπληρωτικὴ πίστωσις δρ. 128.95

Διάρκεις τῶν δαπανῶν κατὰ τὰ ἐν τῷ προϋπολογισμῷ ἀναγραφόμενα κεφάλαια καὶ ἄρθρα		Προϋπολογι- σθέντα	Δαπανηθέντα	Δαπανηθέντα ἐπὶ ἔλαττον						
Ἐκ μεταφορᾶς . . . . . Δρ.	320.20	Δρ.	268,522	75	136,868	50	131,654	25		
Εἰς ἐπιδιορθωτικὰ τῶν σωλῆνων τοῦ ἀεριοφωτός . . . . . »	106.20									
Εἰς ἀγορὰν ἐνόσ στεφάνου διὰ τὸν νεκρὸν τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Παιδείας Δ. Πετρίδου . . . . . »	125.—									
Εἰς ἀξίαν 1100 διπλωμάτων τῆς Ἑταιρείας χαρα- χθέντων ἐν Βερολίνῃ . . . . . »	1,722.20									
Εἰς ἐπιδιορθωτικὰ ἠλεκτρικῶν κωδῶνων . . . . . »	8.—									
Εἰς δημοσιεύσεις διὰ τῶν ἐφημερίδων . . . . . »	75.—	Δρ.	2,356.60	»	2,700	—	2,356	60	343	40
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'										
Λαχεῖον										
Ἄρθρον 1										
Ἄμοιβαὶ κληρουμένων γραμματίων Λαχείου Α' τετραμ. 1897: Δαπανηθέντα . . . . . Δρ.	42,800.—									
Ἄμοιβαὶ κληρ. γραμμ. Λαχ. Β' τετρ. 1897: Δαπανηθέντα . . . . . »	50,000.—									
Ἄμοιβαὶ κληρ. γραμμ. Λαχ. Γ' τετρ. 1897: Δαπανηθέντα . . . . . »	50,000.—	Δρ.	142,800.—	»	150,000	—	142,800	—	7,200	—
Ποσοστὰ πωλουμένων γραμματίων Λαχείου Α' τετραμηνίας 1897: Δαπανηθέντα . . . . . Δρ.	6,864.80									
Ποσοστὰ πωλ. γραμμ. Λαχ. Β' τετρ. 1897: Δαπανηθέντα . . . . . »	14,706.60									
Ποσοστὰ πωλ. γραμμ. Λαχ. Γ' τετρ. 1897: Δαπανηθέντα . . . . . »	14,971.10	Δρ.	36,542.50	»	45,000	—	36,542	50	8,457	50
Ἄρθρον 2										
Ἐξοδα Λαχείου										
Δαπανηθέντα. Εἰς ἀξίαν χάρτου, λιθογράφησιν, τύπωσιν καὶ ἀριθμίσιν τῶν 225,000 γραμματίων τοῦ Λαχείου . . . . Δρ.	4,800.—									

Εἰς βιβλιοδετικά τῶν αὐτῶν εἰς βιβλία εἰς 100 γραμματίων ἑκαστον . . . . . »	540.—						
Εἰς ἑκτακτον γραφικὴν ἐργασίαν Ἡλ. Κασσάκου . . . . . »	1,270.90						
Εἰς διορθωτικά τῶν σφραγίδων . . . . . »	98.—						
Εἰς δημοσιεύσεις διὰ τῶν ἑφημερίδων . . . . . »	103.—						
Εἰς ἀξίαν χάρτου καὶ τυπωτικά τῶν προγραμμάτων τῶν κληρώσεων, τῶν πινάκων τῶν κληρωθέντων γραμματίων, τῶν διαφόρων ἐγκυκλίων καὶ λοιπῶν ἐντύπων . . . . . »	245.—						
Εἰς γραφικὴν ὕλην . . . . . »	141.80						
Εἰς τέλη χαρτοσήμου τῶν τραπεζικῶν ἐπιταγῶν καὶ χρηματικῶν γραμματίων . . . . . »	26.—						
Εἰς διάφορα ἐξοδα . . . . . »	16.30	Δρ.	7,241.—	»	7,760	7,241	519

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'

Συντάξεις ὑπαλλήλων τῆς Ἑταιρείας

Δαπανηθέντα. Εἰς σύνταξιν τοῦ πρώην εἰσπράκτορος τῆς Ἑταιρείας Θ. Κουτζούλη . . . . . Δρ.	373.30	»	α) 373	30	373	30		
		Δρ.	474,356	05	326,181	90	148,174	15

α) Ἐδόθη ἑκτακτος πίστωσης Δρ. 373.30 διὰ τὴν πληρωμὴν τῆς ἀπονεμηθείσης συντάξεως τῷ πρώην εἰσπράκτορι τῆς Ἑταιρείας Θ. Κουτζούλη.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 31 Δεκεμβρίου 1897

Ὁ Ταμίας

Π. ΧΡΥΣΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ

Ὁ Λογιστής

Α. Ι. ΛΑΠΠΑΣ

ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΟΥ ΤΑΜΕΙΟΥ ΑΥΤΗΣ ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1897

Πιν. Δ'.

Τὸ ὑπόλοιπον τοῦ Ταμείου κατὰ τὴν 31 Δεκεμ. 1896 ἀνήρχετο εἰς Δρ.			18,650	75
Κατὰ τὴν διαχείρισιν τοῦ 1897 εἰσεπράχθησαν :				
Ἐξ ὀμολογιῶν Λαχειοφόρου δανείου Ἐθνικῆς Τραπεζῆς . . . . . »	6,979	15		
» ἐντόκων Γραμματίων τοῦ Δημοσίου . . . . . »	328,531	75		
» ἀτόκων καταθέσεων παρὰ τῇ Ἐθνικῇ Τραπεζῇ . . . . . »	143,882	—		
» ἐντόκων καταθέσεων παρὰ τῇ Τραπεζῇ Ἀθηνῶν . . . . . »	109	30		
» » » » τῇ Τραπεζῇ Βιομηχανικῆς Πίστεως »	22,000	—		
Ἐκ προκαταβολῶν διὰ λογαριασμὸν τῆς Ἑταιρείας . . . . . »	9,276	10		
Ἐξ ὀφειλῆς Π. Γιαννοπούλου πρῶτην Ταμείου τῆς Ἑταιρείας . . . »	438	90		
» ἐκχρεμῶν λογαριασμῶν . . . . . »	33	30		
Ἐκ χρεωστῶν Γραμματίων Λαχείου Γ' τετραμηνίας 1896 . . . . . »	1,911	60		
Ἐξ ἐγγυοδοσιῶν . . . . . »	5,000	—		
» ἐσόδων τοῦ προϋπολογισμοῦ . . . . . »	370,107	70	888,272	80
Εἰσεπράχθησαν ἐν ὅλῳ . . . Δρ.			906,923	55
καὶ ἐπληρώθησαν τὰ ἐξῆς ποσά :				
Εἰς ἀπόκτησιν 10 ὀμολογ. Λαχειοφόρου Δανείου Ἐθν. Τραπεζῆς. »	6,625	—		
» » Ἐντόκων Γραμματίων τοῦ Δημοσίου . . . . . »	345,407	95		
» ἀτόκου καταθέσεις παρὰ τῇ Ἐθνικῇ Τραπεζῇ . . . . . »	138,882	—		
» ἐντόκου καταθέσεις παρὰ τῇ Τραπεζῇ Βιομηχανικῆς Πίστεως »	42,000	—		
» προκαταβολὰς διὰ λογαριασμὸν τῆς Ἑταιρείας . . . . . »	10,400	—		
» ἐγγυοδοσίας . . . . . »	5,000	—		
» διαφόρους πιστωτάς . . . . . »	52,962	95		
» ἐξοδα τοῦ προϋπολογισμοῦ . . . . . »	264,693	40	865,971	30
Ἐμείνεν ὑπόλοιπον εἰς χρέωσιν τοῦ Ταμείου κατὰ τὴν 31 Δεκεμ- βρίου 1897 ἐκ . . . . . Δρ.			40,952	25

Ἐν Ἀθήναις τῇ 31 Δεκεμβρίου 1897

Ὁ Ταμίης

Π. ΧΡΥΣΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ

Ὁ Λογιστής

Α. Ι. ΛΑΠΠΑΣ

ΠΙΝΑΞ ἐμφαίνων τὴν περιουσίαν τῆς Ἑταιρείας
κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου τοῦ ἔτους 1897.

Πίν. Ε'.

Ἡ περιουσία τῆς Ἑταιρείας κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1896 ἀνήρχετο εἰς		Δρ. 459,725.86
ἀποτελουμένη ἐκ τῶν ἑξῆς :		
Ἐξ ἀκινήτων κτημάτων	Δρ.	67,449.99
Ἐκ 56 Μετοχῶν Ἑθνικῆς Τραπεζῆς ἀξίας	»	131,320.—
» 10 Ὁμολογιῶν Λαχειοφόρου Δαν Ἑθνικῆς Τραπεζῆς ἀξίας	»	5,780.—
Ἐξ 64 « Ἑθνικοῦ Παγίου Δανείου των £ 5,000,000 ἀξ.	»	13,760.—
» 40 « « Πατριωτ. « « δρ.30,000,000 ἀξ.	»	85.—
Ἐκ δύο ἀποδείξεων τοῦ Ἑθν. Δανείου Κεφαλαιοποιήσεως ἀξίας	»	640.—
Ἐξ ἐντόκων Γραμματίων τοῦ Δημοσίου ἀξίας	»	79,235.—
» ἀτόκου καταθέσεως παρὰ τῇ Ἑθνικῇ Τραπεζῇ	»	86,000.—
» ἐντόκου καταθέσεως παρὰ τῇ Τραπεζῇ Ἀθηναίων	»	66.90
Ἐκ προκαταβολῶν διὰ λογαριασμόν τοῦ Δημοσίου	»	82,390.57
» « « « τῆς Ἑταιρείας	»	3,676.10
Ἐξ ὑπολοίπου τοῦ ἐκ Δρ. 69,392.18 χρέους τοῦ ἀποβιώσαντος πρώην Ταμίου Γιαννοπούλου	»	31,373.85
Ἐξ ἐκκρεμῶν λογαριασμῶν	»	2,341.05
Ἐκ χρεωστῶν γραμματίων Λαχείου Β' τετραμηνίας 1896.	»	9.50
» « « « Γ' « « «	»	1,911.60
Καὶ ἐκ τοῦ κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρ. 1896 ὑπολοίπου ἐν τῷ Ταμείῳ	»	18,650.75
	Δρ.	524,690.31
Ἐκπιπτομένων δὲ τῶν ὀφειλομένων κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1896 εἰς ἐγγυοδοσίας	Δρ.	6,500.—
εἰς πιστωτὰς διαφόρους	»	58,464.45
	Δρ.	64,964.45
Ἐντὸς δὲ τοῦ ἔτους 1897 ἐπῆλθον αἱ ἑξῆς αὐξομειώσεις :		
α') Εἰς τὸ ὑπόλοιπον τοῦ Ταμείου τῆς 31 Δεκεμβρίου 1896 ἐκ	Δρ.	18,650.75
Προσετέθησαν αἱ καθ' ὄλον τὸ ἔτος 1897 ἐνεργηθεῖσαι εἰσ- πράξεις (ὅσα ἰδιαιτέραν ἀναλυτικὴν κατάστασιν τῆς κινή- σεως τοῦ Ταμείου κατὰ τὸ 1897) ἀνελοῦσαι ἐν ὄλῳ εἰς	»	888,272.80
Τὸ ὄλον	Δρ.	906,923.55
ἀραιουμένων δὲ τῶν κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος ἐνεργηθεισῶν πληρω- μῶν ἀνελοῦσῶν ἐν ὄλῳ εἰς	»	865,971.30
ἐπομένως ἔμεινεν ὑπόλοιπον ἐν τῷ Ταμείῳ κατὰ τὴν 31 Δε- κεμβρίου 1897	Δρ.	40,952.25
	Δρ.	40,952.25
β') Εἰς τὰ ἀκίνητα κτήματα οὐδεμία ἐπῆλθε μεταβολή	»	67,449.99
γ') Ἐπὶ τῶν Μετοχῶν τῆς Ἑθνικῆς Τραπεζῆς 56 τὸν ἀριθμὸν οὐδεμία ἐπῆλθε μεταβολή, σημειοῦται δ' ἡ ἀξία αὐτῶν εἰς	»	131,320.—
δ') Ἐπὶ τῶν Ὁμολογιῶν τοῦ Λαχειοφόρου Δανείου τῆς Ἑθνικῆς 10 τὸν ἀριθμὸν ἔλαβε χώραν ἡ ἑξῆς μεταβολή, ὅτι κατ' Ἀ- πρίλιον λήγοντος ἔτους ἡ Ἑταιρεία λαβοῦσα ἀνάγκην χρη- μάτων ἐξεποίησε τρεῖς ἐκ τῶν Ὁμολογιῶν τούτων ὑπὸ τοὺς ἀριθμοὺς 18983 καὶ 89329/30. κατὰ δὲ τὸν Ἰούνιον λή- γοντος ἔτους ἐξεποίησε καὶ τὰς ἐτέρας ἐπὶ τὰ Ὁμολογίας ὑπὸ τοὺς ἀριθμοὺς 86883/84, 89328, 89331/32, 89334 καὶ 106107, ὅτε ὁμως κατὰ Ὀκτώβριον λήγοντος ἔτους ἐβελ-		
Εἰς μεταφορὰν	Δρ.	239,722.24

	Ἐκ μεταφοράς.	Δρ. 239,722.24
	τιώθησαν τὰ οἰκονομικά τῆς Ἐταιρείας τὸ Συμβούλιον προέβη εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ ἠγόρασε ἐτέρας 10 Ὁμολογίας τοῦ Λαχειοφόρου δανείου τῆς Ἐθν. Τραπέζης φερούσας τοὺς ἀριθμοὺς 1581, 3036, 17356, 30208, 37086, 38418, 38420, 84759/60 καὶ 85740 (ἐκ τῆς ἀγοραπωλησίας ταύτης κατ' εὐτυχῆ σύμπτωσιν ὠφελήθη ἡ Ἐταιρεία δραχμ. 354.15 καταχωρισθεῖσας εἰς τὰ Ἀπρόοπτα Ἔσοδα) σημειοῦται δ' ἡ ἀξία αὐτῶν ὅπως καὶ κατὰ τὸ παρελθὸν εἰς .	» 5,780.—
ε')	Ἐπὶ τῶν Ὁμολογιῶν Ἐθνικοῦ Ποσίου Δαν. τῶν £5,000,000 τὸν ἀριθμὸν 64 οὐδεμία ἐπῆλθε μεταβολή, σημειοῦται δ' ἡ ἀξία αὐτῶν εἰς .	» 13,760.—
ς')	Ἐπὶ τῶν Ὁμολογιῶν τοῦ πατριωτικοῦ Δανείου τῶν δραχμῶν 30,000,000 τὸν ἀριθμὸν 40 ὑπὸ τοὺς ἀριθμοὺς 81885 ἕως 81905, 81907 ἕως 81909, 81911 ἕως 81914, 86886 ἕως 86889, 128955 ἕως 128957 καὶ 187052 ἕως 187057 οὐδεμία ἐπῆλθε μεταβολή, σημειοῦται δ' ἡ ἀξία αὐτῶν εἰς .	» 85.—
ζ')	Ἐπὶ τῶν Ὁμολογιῶν Δανείου Κεφαλαιοποιήσεως, μενουσῶν ἀνεισπρακτῶν δύο ἀποδείξεων, οὐδεμία ἐπῆλθε μεταβολή, σημειοῦται δ' ἡ ἀξία αὐτῶν εἰς .	» 640.—
η')	Ἐκ τοῦ κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1896 ὑπολοίπου τῶν Ἐντόκων Γραμματίων τοῦ Δημοσίου ἀνερχομένου εἰς δρ. 79,235.— εἰσεπράχθη ἐντὸς τοῦ ἔτους 1897 τὸ ὅλον ποσόν. Ἠγοράθησαν δ' ἐντὸς τοῦ ἰδίου ἔτους τὰ ἐξῆς:	
	τό ὑπ' ἀρ. 130 (τοῦ 1897) ἔντοκ. γραμμ. λήγον τῇ 14 Ἰαν. 1898 ἐκ Δρ.	5,000.—
	» 274 » » » » τῇ 14 Ἀπρ. » ἐκ »	19,000.—
	» 301 » » » » τῇ 23 » » ἐκ »	15,000.—
	» 310 » » » » τῇ 1 Μαΐου » ἐκ »	20,500.—
	» 318 » » » » τῇ 18 » » ἐκ »	14,529.35
	» 325 » » » » τῇ 28 » » ἐκ »	22,078.85
		<u>96,108.20</u>
θ')	Εἰς τὸ κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρ. 1896 ὑπόλοιπον ἀτόκου καταθέσεως παρὰ τῇ Ἐθνικῇ Τραπέζῃ ἐκ Δρ. 86,000.— προσετέθησαν διὰ νέων καταθέσεων ἐντὸς τοῦ ἔτους 1897	» 138,882.— » 224,882.—
	καὶ ἀνελήφθησαν ἐντὸς τοῦ ἰδίου ἔτους	» 143,882.—
	ἐπομένως τὸ ὑπόλοιπ. κατὰ τὴν 31 Δεκεμ. 1897 ἀνέρχεται εἰς Δρ.	<u>81,000.—</u> » 81,000.—
	Διὰ τὸ ποσὸν τοῦτο ἐξεδόθησαν ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης αἱ ἐξῆς ἀποδείξεις :	
	ἡ ὑπ' ἀριθ. 521 (τοῦ 1897) ἀπόδειξις διὰ Δρ.	9,500.—
	» » 530 » » » » . »	9,270.—
	» » 638 » » » » . »	3,530.—
	» » 648 » » » » . »	3,700.—
	» » 656 » » » » . »	3,400.—
	» » 661 » » » » . »	4,600.—
	» » 671 » » » » . »	9,500.—
	» » 676 » » » » . »	5,600.—
	» » 684 » » » » . »	11,140.—
	» » 688 » » » » . »	8,000.—
	» » 689 » » » » . »	9,260.—
	» » 695 » » » » . »	3,500.—
		<u>81,000.—</u>
	Εἰς μεταφοράν.	Δρ. 437,095.44

	Ἐκ μεταφορᾶς.	Δρ.	437,095.44	
ι')	Εἰς τὰς προκαταβολὰς διὰ λογαριασμὸν τοῦ Δημοσίου οὐδε- μία ἐπῆλθε μεταβολή		»	82,390.57
ια')	Ἐκ προκαταβολῶν διὰ λογαριασμὸν τῆς Ἑταιρείας εἰς Ἐφό- ρους καὶ ἐπιστάτας ἐπὶ ἀποδόσει λογαριασμοῦ κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1896 ὠφείλοντο.	Δρ.	3,676.10	
	ἐντὸς δὲ τοῦ ἔτους 1897 ἐδόθησαν νέαι προκαταβολαί	»	10,400.—	
	Τὸ ὅλον.	Δρ.	14,076.10	
	κατὰ τὸ αὐτὸ δὲ ἔτος ἀπεδόθησαν	»	9,276 10	
	ἐπομένως ὀφείλονται κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1887	Δρ.	4,800.—	» 4,800.—

Ὅφειλέται δὲ τοῦ ποσοῦ τούτου εἰσὶν οἱ ἑξῆς :

Κ. Δημητριάδης ἑφορος	Δρ.	1,000 —
Κ. Μυλωνᾶς	»	145.—
Θ. Σοφούλης ἑφορεύων	»	1,000.—
Κ. Κουρουγιώτης ἑφορος	»	325.—
Γ. Σωτηριάδης	»	530.—
Κ. Κοντόπουλος ἑφορεύων	»	500.—
Κ. Καμπάνης ἀρχιεργάτης.	»	1.000.—
Ι. Μυτζόπουλος ἐπιστατῶν φύλαξ	»	300.—

Τὸ ὅλον. . . Δρ. 4,800.—

ιβ')	Ἐκ τοῦ ὑπολοίπου τοῦ ἐκ δρ. 69,392.18 χρέους πρὸς τὴν Ἑταιρείαν τοῦ ἀποβιώσαντος ταμίου αὐτῆς Π. Γιανοπού- λου ἀνερχομένου κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1896 εἰς.	Δρ.	31,373.85	
	εἰσεπράχθησαν ἐντὸς τοῦ ἔτους 1897	»	438.90	
	ἐπομένως ἔμεινεν ὑπόλοιπον κατὰ τὴν 31 Δεκεμβ. 1897	Δρ.	30,934 95	» 30,934.95
ιγ')	Ἐξ ἐκκρεμῶν λογαριασμῶν ὠφείλοντο κατὰ τὴν 31 Δεκ. 1896. Δρ.	2,341.05		
	εἰσεπράχθησαν ἐντὸς τοῦ ἔτους 1897 παρὰ τοῦ ἐνοικιαστοῦ τῆς ἐν Κηφισσίᾳ οἰκίας	»	33.30	
	ἐπομένως ὀφείλονται κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1897	Δρ.	2,307.75	» 2,307.75

Τὸ ποσὸν τοῦτο ὀφείλεται ὑπὸ τῶν ἑξῆς :

ὑπὸ τοῦ Γεν. Προξένου Λονδίνου ἐκ γραμμ. Λαχ. α' ἑξαμ. 1895	Δρ.	200.—
» Προξένου Ἀδριανουπόλεως » » 6' » 1895	»	106.—
» » Καίρου » » » 1895	»	100.—
» » Προύσης γραμμ. Λαχ. 6' ἑξαμ. 1894	Δρ.	60
» τοῦ ἰδίου » » α' » 1892 » 90	»	150.—
» Γεν. Προξ. Σμύρνης Ε. Φίλωνος » Λαχ. α' ἑξαμ. 1892	»	98.—
» » » Ἀργυροπούλου » 6' » 1894	»	254.—
» Πολ. Πρακ. Ἀλεξανδρείας Γρυπάρη » » » 1895	»	550.—
» Γεν. Προξ. Κ/πόλεως Ε. Φίλωνος ἐκ νομισμ. διαφορᾶς	»	320.15
» Ὑπουργείου τῆς Παιδείας διὰ τὰ καταβληθέντα εἰς τὸν ἐν Σμύρνη Κοντολέοντα.	»	220.—
» Κεντρικοῦ Ταμείου τὰ κατατεθέντα πρὸς ἐκδοσιν Β. Διατάγματος διὰ τὴν ἀπαλλοτριώσιν δύο ἀγρῶν ἐν τῇ θέσει Διμήνη τοῦ Βόλου	»	309.60

Τὸ ὅλον. . . Δρ. 2,307.75

Εἰς μεταφορὰν. . . . . Δρ. 557.528.74

	Ἐκ μεταφορᾶς. . . . . Δρ.	557,528.71	
ιδ')	Εἰς τοὺς χρεώστας ἐκ γραμμ. Λαχείου Β' τετραμην. 1896, οὐδεμία ἐπῆλθε μεταβολή . . . . . τὸ ποσὸν τοῦτο ὀφείλεται ὑπὸ τοῦ Ταμίου Μήλου Μπέικου.	»	9.50
ιε')	Ἐντὸς τοῦ ἔτους 1897 κατετέθησαν παρὰ τῆ Τραπ. Βιομηχανικῆς Πίστεως εἰς ἔντοχον κατάθεσιν . . . . . Δρ. καὶ ἀνελήφθησαν ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ ἔτους . . . . . »	42,232.45 22,000.—	
	ἐπομένως ἔμεινεν ὑπόλοιπον κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1897 . Δρ.	20,232.45	» 20,232.45
ις')	Ἐκ τῶν χρεωστῶν ἐκ γραμμ. Λαχείου Β' τετραμην. 1897 ἔμεινεν εἰς καὶ μόνος ὀφειλέτης κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1897 γραμματίων 100 ἀξίας . . . . . τὸ ποσὸν τοῦτο ὀφείλεται ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ τοῦ τηλεγρα- φείου Τήνου Ο. Πετροπούλου.	»	180.—
ιζ')	Ἐκ τῶν χρεωστῶν ἐκ γραμμ. Λαχείου Γ' τετραμην. 1897. ἔμειναν περὶ τοὺς 37 ἀνταποκριτὰς τῆς Ἑταιρείας ὀφειλέ- ται κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1897 γραμμ. 6.979 ἀξίας .	»	12,562.20

ὀφείλεται δὲ τὸ ποσὸν τοῦτο ὑπὸ τῶν ἑξῆς :

ὑπὸ τοῦ Γυμνασιάρχ. τοῦ Α' Γυμν. Πατρῶν διὰ 1000 γραμμ.	Δρ.	1,800.—
» » Καλαμῶν » 400 » . »	»	720.—
» » Κερκύρας » 400 » . »	»	720.—
» » Καλαβρύτων » 100 » . »	»	180.—
» » Ἄργους » 120 » . »	»	216.—
» » Λαμίας » 120 » . »	»	216.—
» » Πύργου » 100 » . »	»	180.—
» » Ἄργουστολίου » 212 » . »	»	381.60
» Σχολάρ. τοῦ Α' Ἑλλ. Σχολ. Πατρῶν » 200 » . »	»	360.—
» » Δ' » » » 200 » . »	»	360.—
» » Α' » » Σύρου » 130 » . »	»	234.—
» » Β' » » » 130 » . »	»	234.—
» » Αἰγίου » 73 » . »	»	131.40
» Τελῶνου Πατρῶν » 500 » . »	»	900.—
» » Κεφαλληνίας » 400 » . »	»	720.—
» » Λευκάδος » 60 » . »	»	108.—
» Ταμίου Θηβῶν » 105 » . »	»	189.—
» » Λεσδαείας » 100 » . »	»	180.—
» » Μεσσήνης » 130 » . »	»	234.—
» » Φθιώτιδος » 200 » . »	»	360.—
» » Χαλκίδος » 300 » . »	»	540.—
» » Ἄρτης » 130 » . »	»	234.—
» » Κυνουρίας » 100 » . »	»	180.—
» » Μήλου » 60 » . »	»	108.—
» » Τριγωνίας » 30 » . »	»	54.—
» διευθ. ταχ. ὁδρ. καὶ τηλεγρ., Ἀμαλιάδος » 200 » . »	»	360.—
» » » Ἀταλάντης » 100 » . »	»	180.—
» » » Καλαμῶν » 449 » . »	»	808.20
» » » Λεσδαείας » 130 » . »	»	234.—
» » » Μεσσήνης » 60 » . »	»	108.—
» » » Ξηροχωρ. » 100 » . »	»	180.—
» » » Σπάρτης » 100 » . »	»	180.—
» » » Λίμνης » 130 » . »	»	234.—
» » » Μυκῶνου » 130 » . »	»	234.—
» » » Ἄργους » 80 » . »	»	144.—

Εἰς μεταφορὰν. . . Δρ. 12,202.20 Δρ. 590,512.86

	Ἐκ μεταφορᾶς. . . Δρ.	12,202.20	Δρ.	590,512.86
» διευθ. Ὑπ/τος Ἐθν. Τραπε. ἐν Γυθείῳ » 100	» . »	180.—		
» » » ἐν Λαμιά » 100	» . »	180.—		
	<hr/>			
Τὸ ὅλον. . . . γραμμ.	6,979 τὸ ὅλον Δρ.	12,562.20		
	<hr/>			
Τὸ ὅλον τῆς περιουσίας τῆς Ἐταιρείας κατὰ τὴν 31 Δεκεμ. 1897			Δρ.	<u>590,512.86</u>
Ἐκ τῶν ἀνωτέρω προκύπτει ὅτι ἡ περιουσία τῆς Ἐταιρείας κατὰ τὸ ἔτος 1897 ἤβησε κατὰ			Δρ.	130,787.—
Ἐκπιπτομένων δὲ τῶν ὀφειλομένων ὑπὸ τῆς Ἐταιρείας δι' ἐγ- γυδοσίας τῶ μὲν Ταμίᾳ αὐτῆς Π. Χρυσανθοπούλῳ . . . Δρ.		5,000.—		
τῶ δὲ ἐργολάβῳ Ν. Μόσχῳ . . . . . »		1,500.—		
	<hr/>			
Τὸ ὅλον. . . . . Δρ.		6,500.—		
Δι' ἀνεκαθαρίστους λογαριασμοὺς. . . . . »		3,381.55		
» ὀφειλομένας ἀμοιβὰς γραμμ. Λαχ. Β' τετραμην. 1897. »		3,400.—		
» » » » » Γ' » 1897. »		50,000.—	»	63,281.55
	<hr/>			
Ὑπολείπεται καθαρὸν περίσσευμα πρὸς αὐξήσιν τῆς περιουσίας τῆς Ἐταιρείας ἐκ			Δρ.	<u>67,505.45</u>

Ἐν Ἀθήναις τῇ 31 Δεκεμβρίῳ 1897

Ὁ Ταμίᾳς

Π. ΧΡΥΣΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ

Ὁ Λογιστής

Α. Ι. ΛΑΠΠΑΣ

Πιν. ΣΤ'.

	Χρέωδις (Πληρωμαί)					
	Υπόλοιπα		Πράξεις		Τὸ ὅλον	
	31 Δεκεμβρίου 1896		ἐντός τοῦ ἔτους 1897			
Ταμεῖον . . . . . Δρ.	18,650	75	888,272	80	906,923	55
Ἀκίνητα κτήματα . . . . . »	67,449	99			67,449	99
Μετοχαί Ἐθνικῆς Τραπεζῆς . . . . . »	131,320	—			131,320	—
Λαχεισφόροι ὁμολογίαι Ἐθνικῆς Τραπεζῆς . . . . . »	5,780	—	6,979	15	12,759	15
Ὁμολογίαι Ἐθνικοῦ Παγίου Δανείου τῶν £ 5,000,000. . . . . »	13,760	—			13,760	—
Ὁμολογίαι Πατριωτικοῦ Δανείου τῶν Δρ. 30,000,000 . . . . . »	85	—			85	—
Ὁμολογίαι Δανείου Κεφαλαιοποιήσεως . . . . . »	640	—			640	—
Ἔντοκα Γραμμ. τοῦ Δημοσίου. . . . . »	79,235	—	345,407	95	424,642	95
Ἐθν. Τράπεζα, ἀτοκος κατάθεσις . . . . . »	86,000	—	138,882	—	224,882	—
Τράπεζα Ἀθηνῶν, ἔντοκος κατάθεσις . . . . . »	66	90	42	40	109	30
Προκαταβολαί διὰ λογαριασμόν τοῦ Δημοσίου . . . . . »	82,390	57			82,390	57
Προκαταβολαί διὰ λογαριασμόν τῆς Ἐταιρείας . . . . . »	3,676	10	10,400	—	14,076	10
Π. Γιαννόπουλος πρῶτην ταμίαν τῆς Ἐταιρείας . . . . . »	31,373	85			31,373	85
Ἐκκρεμείς λογαριασμοί . . . . . »	2,341	05			2,341	05
Χρεῶσται ἐκ γραμματίων Λαχείου Β' τετραμηνίας 1896. . . . . »	9	50			9	50
Χρεῶσται ἐκ γραμματίων Λαχείου Γ' τετραμηνίας 1896. . . . . »	1,911	60			1,911	60
Ἐγγυοδοσίαι . . . . . »			5,000	—	5,000	—
Πιστωταί διάφοροι . . . . . »			57,455	60	57,455	60
Κεφάλαιον . . . . . »						
Τράπεζα Βιομηχ. Πίστεως τῆς Ἑλλάδος, ἔντοκος κατάθεσις. . . . . »			42,232	45	42,232	45
Ἐπισφαλεῖς χρεῶσται ἐκ γραμμ. Λαχ. Α' τετραμην. 1897. . . . . »			7,574	40	7,574	40
Χρεῶσται ἐκ γραμματ. Λαχείου Β' τετραμηνίας 1897 . . . . . »			180	—	180	—
Χρεῶσται ἐκ γραμματ. Λαχείου Γ' τετραμηνίας 1897 . . . . . »			12,562	20	12,562	20
Κεφάλ. ἐξ ἐπισφαλῶν ἀπαιτήσεων . . . . . »			108	—	108	—
Προϋπολογισμὸς τοῦ 1897. . . . . »			393,687	35	(α) 393,687	35
Δρ.	524,690	31	1,908,784	30	2,433,474	61

α) Ἐξόδα πληρωθέντα . . . . . Δρ. 326,181.90
 Πέρισευμα προσηθέν εἰς τὸ Κεφάλαιον . . . . . » 67,505.45

Δρ. 393,687.35

ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1897

Πίστωσις (Εισπράξεις)					Υπόλοιπα 31 Δεκεμβρίου 1897				
Υπόλοιπα 31 Δεκεμβρίου 1896		Πράξεις έντός του έτους 1897		Τὸ ὅλον		Χρέωσις Ἐνεργητικόν		Πίστωσις Παθητικόν	
		865,971	30	865,971	30	40,952	25		
						67,449	99		
						131,320	—		
		6,979	15	6,979	15	5,780	—		
						13,760	—		
						85	—		
						640	—		
		328,534	75	328,534	75	96,108	20		
		143,882	—	143,882	—	81,000	—		
		109	30	109	30				
						82,390	57		
		9,276	10	9,276	10	4,800	—		
		438	90	438	90	30,934	95		
		33	30	33	30	2,307	75		
						9	50		
		1,911	60	1,911	60				
6,500	—	5,000	—	11,500	—			6,500	—
58,464	45	55,772	70	114,237	15			56,781	55
459,725	86	67,505	45	527,231	31			527,231	31
		22,000	—	22,000	—	20,232	45		
		108	—	108	—	7,466	40		
						180	—		
						12,562	20		
		7,574	40	7,574	40			7,466	40
		393,687	35	393,687	35				
524,690	31	1,908,784	30	2,433,474	61	597,979	26	597,979	26

Ἐν Ἀθήναις τὴν 31 Δεκεμβρίου 1897

Ὁ Ταμίας
Π. ΧΡΥΣΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ

Ὁ Λογιστής
Α. Ι. ΛΑΠΠΑΣ

ΕΚΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΕΞΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑΣ

Πρὸς τὴν Συνέλευσιν τῶν Ἑταίρων τῆς
Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας.

Ἡ πρὸς ἔλεγχον τῆς οἰκονομικῆς διαχειρίσεως τοῦ ἔτους 1897 τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας Ἐπιτροπεία, ἐπιτελέσασα τὸ καθήκον τοῦτο, λαμβάνει τὴν τιμὴν νὰ ὑποβάλλῃ τὰ πορίσματα τοῦ γενομένου ἐλέγχου.

Ἡ ἐπιτροπεία ἤρξατο τοῦ ἔργου αὐτῆς ἀπὸ τῆς ἐξελέγξεως τοῦ Λογιστηρίου, ὅπερ εὔρεν ἐνήμερον, τηροῦν τακτικῶς τὰ ὑπὸ τοῦ κανονισμοῦ τῆς λογιστικῆς ὑπηρεσίας τῆς Ἑταιρείας διατασσόμενα βιβλία.

Μετ' ἄκρας λεπτομερείας ἐξήτασεν ἡ Ἐπιτροπεία ἀπάσας τὰς ἐγγραφὰς ἐν τοῖς τηρουμένοις βιβλίοις τοῖς τε κυρίοις καὶ τοῖς βοηθητικοῖς, παραβαλοῦσα ἐκάστην τῶν ἐν τοῖς πρώτοις ἐγγραφῶν πρὸς τὰς ἐν τοῖς δευτέροις, εὔρε δὲ πλήρη συμφωνίαν μεταξὺ αὐτῶν.

Ἡ γενομένη ἐξέλεγχις τῶν τοῦ Λογιστηρίου ἐβεβαίωσε τὰ ἐξῆς:

Α'. Εἰσπράξεις

Κατὰ τὸ ἔτος 1897 ἐνετάλη παρὰ τοῦ Λογιστηρίου ἡ εἰσπραξις δρχ. 888,272.80 αὗται δὲ προέρχονται:

1) ἐξ ἐσόδων χρήσεως 1897 Δρ. 369,242.70	
καὶ κεκλεισμένων χρήσεων » 865.00 Δρ. 370,107.70	
2) ἐξ ὁμολογιῶν Λαχειοφόρων Δανείων Ἐθνικῆς Τραπεζῆς . . . . . » 6,979.15	
Εἰς μεταφορὰν . . Δρ. 377,086.85	

	Ἐκ μεταφορᾶς . . . Δρ.	377,086.85
3)	ἐξ ἐντόκων γραμματίων τοῦ Δημοσίου . . . »	328,534.75
4)	ἐξ ἀναλήψεων ἀτόκων καταθέσεων παρὰ τῇ Ἐθνικῇ Τραπεζῇ . . . »	143,882.—
5)	ἐξ ἀναλήψεων ἐντόκων καταθέσεων παρὰ τῇ Τραπεζῇ Ἀθηνῶν . . . »	109.30
6)	ἐξ ἀναλήψεων ἐντόκων καταθέσεων παρὰ τῇ Τραπεζῇ Βιομηχ. Πίστεως . . . »	22,000.—
7)	ἐκ προκαταβολῶν διὰ λ/μὸν τῆς Ἑταιρείας . . . »	9,276.10
8)	ἐξ ὀφειλῆς πρῶην ταμίου Π. Γιαννοπούλου . . . »	438.90
9)	ἐξ ἐκκρεμῶν Λογαριασμῶν . . . »	33.30
10)	ἐκ χρεωστῶν Γραμματίων Λαχείου Γῆς τετραμηνίας 1896 . . . »	1,911.60
11)	ἐκ χρηματικῶν ἐγγυήσεων . . . »	5,000.—
	Δρ.	<u>888,272.88</u>

Β'. Πληρωμαί

Καθ' ὄλον τὸ ἔτος 1897 ἐνετάλησαν πληρωμαί
 Δρ. 865,971.30 κατανεμόμεναι ὡς ἐξῆς:

1)	εἰς ἔξοδα χρήσεως 1897. Δρ. 263,598.05 καὶ κεκλεισμένων χρήσεων . . . »	<u>1,095.35</u> Δρ. 264,693.40
2)	πρὸς ἀπόκτησιν 10 ὁμολογιῶν Λαχειοφόρου Δανείου Ἐθνικῆς Τραπεζῆς . . . »	6,625.—
3)	πρὸς ἀπόκτησιν ἐντόκων γραμματίων τοῦ Δημοσίου . . . »	345,407.95
4)	εἰς ἄτοκον κατάθεσιν παρὰ τῇ Ἐθν. Τραπέζῃ . . . »	138,882.—
5)	εἰς ἐντοκον κατάθεσιν παρὰ τῇ Τραπεζῇ Βιομηχανικῆς Πίστεως . . . »	42,000.—
6)	εἰς προκαταβολὰς διὰ λ/μὸν τῆς Ἑταιρείας . . . »	10,400.—
7)	εἰς ἐπιστροφὴν χρηματικῶν ἐγγυήσεων . . . »	5,000.—
8)	εἰς διαφόρους πιστωτὰς . . . »	52,962.95
	Δρ.	<u>865,971.30</u>

Γ'. Έσοδα και Έξοδα

Ὁ προϋπολογισμὸς ἀνέγραφεν

ἔσοδα μὲν	Δρ. 473,854.00
ἔξοδα δὲ	» 474,356.05

1ον Έσοδα

Ἐκ τῶν προϋπολογισθέντων ἐσόδων

ἔβηταιώθησαν	Δρ. 393,687,35
καὶ εἰσепράχθησαν	» 380,945.15
καθυστεροῦνται τῇ 31 Δεκεμβρίου 1897	» 12,742,20
ἀλλὰ καὶ ἐκ τούτων εἰσепράχθησαν μέχρι	
σήμερον	» 11,496.60

αἱ δὲ ὑπολειπόμεναι δρχ. 1245,60 θὰ εἰσπραχθῶσιν ἐντὸς τῆς τρεχούσης διαχειρίσεως.

2ον Έξοδα

Ἐκ τῶν προϋπολογισθέντων ἐξόδων. . . Δρ. 474,356.05

ἔδαπανήθησαν καθ' ὅλον τὸ ἔτος δρ.
326,181.90 ἤτοι ἐντὸς τοῦ 1897

ἐπληρώθησαν	Δρ. 270,409.20
-----------------------	----------------

ὀφείλονται δὲ ὑπὸ τῆς Ἐ-
ταιρείας εἰς διαφορῶς
δικαιούχους . . . . . » 55,772,70

326,181.90	55,772,70	Δρ. 148,174.15
------------	-----------	----------------

ἐπομένως ἔμειναν ἀδιάθετα πιστώσεις . . . . .

Ἐξετάσασα ἡ Ἐπιτροπεία λεπτομερῶς τὰς ἐνταλθείσας πληρωμὰς θεωρεῖ καθήκον νὰ μὴ παραλείψῃ, ὅτι λίαν τακτικῶς ἐνεργεῖται σπουδαιότατη ὑπηρεσία, ἡ τῆς ἀναγνωρίσεως τῶν δαπανῶν τηρουμένων τῶν διατάξεων τοῦ Λογιστικοῦ Νόμου.

Περατώσασα ἡ Ἐπιτροπεία τὴν ἐξέλεξιν τῶν εἰσπράξεων καὶ πληρωμῶν ἐπεξέτεινε τὸν ἔλεγχον καὶ ἐπὶ τῆς περιουσίας τῆς Ἐταιρείας.

Δ'. Περιουσία τῆς Ἑταιρείας

Ἡ περιουσία τῆς Ἑταιρείας ἀνήρχετο

κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1896 εἰς . . . Δρ.	459,725.80
κατὰ δὲ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1897. . . »	527,231.31
ἐπομένως ἐπῆλθεν ἡ αὐξησης . . . »	<u>67,505.51</u>

προελθοῦσα ἐκ τῆς διαφορᾶς τῶν βεβαιωθέντων ἐσόδων πρὸς τὰ ἐξόδα.

Ταμεῖον

Μετὰ τὴν ἐξέλεγχιν τοῦ Λογιστηρίου ἐπελήφθη ἡ Ἐπιτροπεία τῆς ἐξελέγξεως τοῦ Ταμείου παραβαλοῦσα τὰς ἐν τῷ βιβλίῳ Ταμείου ἐγγραφὰς πρὸς τὰ στελέχη τῶν γραμματίων εἰσπράξεως πρὸς τὸ Ἡμερολόγιον τοῦ Λογιστηρίου καὶ τὸ Καθολικόν, ἐξελέγξασα δὲ τοὺς λογαριασμοὺς ἐνὸς ἐκάστου ἐντάλματος καὶ παραβαλοῦσα ταῦτα πρὸς τε τὰ στελέχη καὶ τὰς ἐγγραφὰς ἐν τε τῷ Ἡμερολογίῳ καὶ τῷ Καθολικῷ.

Πόρισμα τῆς ἐξελέγξεως ταύτης εἶναι τὸ ἐξῆς:

T A M E I O N

Εἰσπράξεις

- 1) Τὸ ὑπόλοιπον τῆς 31 Δ/βρίου 1897. . . . Δρ. 18,650.75
- 2) Αἱ ἐνταλθεῖσαι ὑπὸ τοῦ Λογιστηρίου καὶ ἐνεργηθεῖσαι εἰσπράξεις. . . . » 888,272.80 Δρ. 906,923.55

Πληρωμαί

- Αἱ ἐνταλθεῖσαι καὶ γενόμεναι πληρωμαὶ ἀνέρονται εἰς . . . . Δρ. 865,971.30
- Ἐπομένως τὸ χρηματικὸν ὑπόλοιπον τοῦ Ταμείου κατὰ τὴν 31 Δ/βρίου 1897 δέον νὰ ᾖναι . . . . » 40,952.25

Τοσοῦτον δὲ καὶ εὐρέθη τὴν 31 Δεκεμβρίου 1897 ὡς ἀποδεικνύεται ἐκ τῆς κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην γενομένης ἐπιθεωρήσεως παρὰ τῆς ἐξελεγκτικῆς Ἐπιτροπείας τοῦ ἔτους 1896.

Χρεώγραφα

Ἐν τῷ Ταμείῳ ἐζήτησεν ἡ Ἐπιτροπεία καὶ τὰ χρεώγραφα καὶ τὰς διαφοροὺς ἀξίας τῆς Ἐταιρείας, εὐρε δὲ ἐν αὐτῇ τὰ ἐξῆς:

- 1) 2 ἀποδείξεις τοῦ Δανείου Κεφαλαιοποιήσεως ἀξίας ὁμοῦ δρ. 640.
- 2) 40 ὁμολογίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Πατριωτ. Δανείου τῶν δραχ. 30,000,000.
- 3) 12 ἀποδείξεις ἀτόκων καταθέσεων τῆς Ἐταιρείας παρὰ τῇ Ἐθνικῇ Τραπεζῇ ἀξίας ὁμοῦ δρ. 81,000.
- 4) 1 βιβλίον ἀποδείξεως ἐντόκου καταθέσεως παρὰ τῇ Τραπεζῇ Βιομηχανικῆς Πίστεως ἀνερχομένης εἰς δραχμὰς 20,232.45.
- 5) 6 ἐντοκα γραμμάτια τοῦ Δημοσίου ἀξίας ὁμοῦ δρ. 96,108.20
- 5) 7 ἀποδείξεις ὑπὸ τοὺς ἀριθμοὺς 352, 2500, 2728, 2938, 4047, 5346 καὶ 5347, δηλούσας τὴν κατάθεσιν παρὰ τοῖς Ταμείοις τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς 46 μετοχῶν τῆς αὐτῆς Τραπεζῆς καὶ 10 ὁμολογιῶν Λαχειοφόρου Δανείου Ἐθνικῆς Τραπεζῆς καὶ 64 ὁμολογιῶν τοῦ Ἐθνικοῦ Παγίου Δανείου τῶν £. 5,000,000.

Ἡ Ἐπιτροπεία καθῆκον ἑαυτῆς θεωρεῖ νὰ προτείνῃ εἰς τὴν Συνέλευσιν νὰ ἐγκρίνῃ τὴν διαχείρισιν τοῦ ἔτους 1897 καὶ νὰ ἐκφράσῃ τὴν εὐαρέσκειάν της πρὸς τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τῆς Ἐταιρείας διὰ τῆς σκοπίμου ἐνεργείας τοῦ ὁποῖου προάγονται τὰ τῆς Ἐταιρείας, ἐπίσης νὰ ἐκφράσῃ τοιαύτην πρὸς τε τὸν ταμίαν κ. Π. Χρυσανθόπουλον, τὸν λογιστὴν κ. Α. Λάμπαν καὶ τὸ λοιπὸν προσωπικὸν τῆς Ἐταιρείας διὰ τε τὴν φιλοπονίαν αὐτῶν, τὴν τάξιν καὶ ἀκρίθειαν περὶ τὴν τήρησιν τῶν βιβλίων καὶ τοὺς κόπους αὐτῶν ὑπὲρ τῶν συμφερόντων τῆς Ἐταιρείας.

Περαίνοντες τὴν ἐκθεσιν ταύτην, ἐθεωρήσαμεν προσέτι καθῆ-

κον ἡμῶν νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι, ἡ Ἑταιρεία μὴ ἔχουσα ἴδιον κατάστημα ἀναγκάζεται νὰ πληρώνη κατ' ἔτος διὰ τὰ γραφεῖα καὶ τὴν βιβλιοθήκην μεγάλα ἐνοίκια εἰς οἰκίας ἀκαταλλήλους, καθ' ὃ ὠκοδομημένας πρὸς ἄλλους σκοπούς. Ἐπειδὴ ὁμως ἡ Ἑταιρεία ἔχει νῦν καθαρὸν περίσσευμα δραχ. 67,505, ἐπειδὴ σπουδαῖον χρηματικὸν ποσὸν αὐτῆς μένει κατατεθειμένον παρὰ τῇ Ἐθνικῇ Τραπεζῇ ἀτόκως, καὶ ἐπειδὴ ἴδιον ἐγείρουσα κτίριον ἡ Ἑταιρεία οὐ μόνον σπουδαίας οἰκονομίας θὰ ἐπραγματοποιεῖ ἀλλὰ καὶ τὸ γόητρον αὐτῆς θὰ ἀνύψου, καθισταμένη μόνιμον κέντρον ἐπιστημονικῆς δράσεως, διὰ ταῦτα προτεινομεν εἰς τὴν Συνέλευσιν τῶν κ. Ἑταίρων ὅπως ἐγκρίνη νὰ ἀγορασθῇ ἢ οἰκοδομηθῇ ἐπὶ καταλλήλου οἰκοπέδου εὐπρεπὲς κτίριον πρὸς ἐγκατάστασιν πάντων τῶν γραφείων καὶ τῆς βιβλιοθήκης

Ἐν Ἀθήναις τῇ 24 Ἰανουαρίου 1898.

Ἡ Ἐλεγκτικὴ Ἐπιτροπεία
Π. ΞΑΝΘΑΚΗΣ
Β. ΓΙΑΝΝΟΥΛΗΣ
Γ. ΚΛΟΝΤΗΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΑΚΤΙΚΑΙ ΣΥΝΕΛΕΥΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΤΑΙΡΩΝ

Α' τακτικὴ συνέλευσις τῶν ἐταίρων
πρὸς λογοδοσίαν τοῦ συμβουλίου διὰ τὸ 1897.

Τῇ 11ῃ Ἰανουαρίου 1898, ἡμέρᾳ Κυριακῇ καὶ ὥρᾳ 10 π.Μ. συνῆλθον οἱ ἑταῖροι εἰς γενικὴν συνέλευσιν, ἵνα κατὰ τὰ ἄρθρα 31 καὶ 32 τοῦ Ὁργανισμοῦ ἐκλέξωσι τὸ προεδρεῖον τῆς συνελεύσεως, ἀκούσωσι τὴν περὶ τοῦ ἔτους 1897 λογοδοσίαν τοῦ συμβουλίου καὶ ἐκλέξωσι τὴν κατὰ τὸν Ὁργανισμὸν τριμελῆ ἐξε-

λεγκτικὴν ἐπιτροπείαν. Παρῆσαν ἑταῖροι κατ' ἀρχὰς μὲν 28, εἶτα δὲ 36.

Γενομένης ψηφοφορίας ἐξελέγησαν πρόεδρος τῆς συνελεύσεως ὁ κ. Μ. Διγενῆς διὰ ψήφων 28, ἀντιπρόεδρος ὁ κ. Θρ. Ἀγγελόπουλος διὰ ψήφων 28, α' γραμματεὺς ὁ κ. Γ. Παπαβασιλείου, καὶ β' γραμματεὺς ὁ κ. Κ. Κυριακός.

Τοῦ κ. Διγενῆ καταλαβόντος τὴν προεδρικὴν ἑδραν, ὁ γραμματεὺς τοῦ συμβουλίου κ. Π. Καββαδίας ἀνέγνω τὴν ἐν τοῖς προηγουμένοις (σ. 9-32) ἔκθεσιν τῶν πεπραγμένων τῆς Ἐταιρείας κατὰ τὸ 1897.

Ἀκολούθως ἐξελέγησαν μέλη τῆς ἐξελεγκτικῆς ἐπιτροπῆς οἱ κ.κ. Β. Γιαννούλης, Π. Ξανθάκης καὶ Γ. Κλοντηρόπουλος.

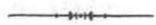
Β' τακτικὴ συνέλευσις.

Τῇ 25ῃ Ἰανουαρίου, ἡμέρᾳ Κυριακῇ, ὥρα 10 π. Μ. συνήλθον καὶ αὐτὴς τὸ δευτέρον οἱ ἑταῖροι. Τῆς συνελεύσεως προήδρευεν ὁ πρεσβύτερος τῶν ἑταίρων κ. Ἀθ. Δουρούτης. Παρῆσαν ἑταῖροι 31.

Ὁ γραμματεὺς τῆς συνελεύσεως κ. Γ. Παπαβασιλείου ἀνέγνω τὴν ἐν σελ. 66 ἔκθεσιν τῆς ἐξελεγκτικῆς ἐπιτροπῆς περὶ τῆς οἰκονομικῆς διαχειρίσεως τοῦ ἔτους 1897.

Ἡ συνέλευσις ἐγκρίνασα ὁμοθυμῶς τὴν γενομένην διαχείρισιν τοῦ ἔτους 1897 ἐξέφρασε τὴν εὐαρέσκειάν της πρὸς τε τὸ διοικητικὸν συμβούλιον καὶ τὸ λοιπὸν προσωπικὸν τῆς Ἐταιρείας διὰ τὴν ἐπιμέλειαν καὶ τὸς ζῆλον μεθ' ὧν ἐκτελοῦσι τὰ ἑαυτῶν καθήκοντα καὶ ἐδέχθη ὁμοθυμῶς τὴν πρότασιν τῆς ἐπιτροπῆς ὅπως τὸ συμβούλιον ἀγοράσῃ ἢ οἰκοδομήτῃ ἐπὶ καταλλήλου οἰκοπέδου εὐπρεπὲς κτίριον τῆς Ἐταιρείας πρὸς ἐγκατάστασιν πάντων τῶν γραφείων καὶ τῆς βιβλιοθήκης τῆς Ἐταιρείας.

Ἀκολούθως ἐξελέγη ἡ πενταμελὴς ἐπιτροπὴ ἐπὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ ἐκ τῶν κ.κ. Ἰω. Ζωγράφου, Γ. Παπαβασιλείου, Ἰω. Μούση, Εὐγ. Τρούμπ καὶ Ἀθ. Τυπάλδου Μπασιά.

ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΠΑΡΑ ΤΟΝ ΙΛΙΣΟΝ

(Πίν. Α').

Διευθύνων ἐν ἔτει 1893 τὴν ὑπὸ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας ἐπιχειρηθεῖσαν ἐν τῇ κοίτῃ τοῦ Ἰλίου παρὰ τὴν λεγομένην *Καλλιρρόην* ἀνασκαφὴν¹, ἔλαβον ἀφορμὴν νὰ ἐξετάσω τὰ ἐν τοῖς πέριξ εὑρισκόμενα ἔχνη ἀρχαίων κτιρίων, ἐν οἷς καὶ ἐρείπιόν τι ἐκ πωρίνων πλινθιδῶν κείμενον ἐν τῇ ἀριστερᾷ ὄχθῃ τοῦ Ἰλίου παρὰ τὴν διατέμνουσαν τὸν αὐτόθι συνοικισμόν τοῦ *Βατραχορησίου* ὁδόν. Τοῦτο ἐνόμισα λείψανον τοῦ παρὰ *Stuart* καὶ *Renvett*² ἐσχεδιασμένου καὶ ἀπεικονισμένου ἀρχαίου ἰωνικοῦ ναοῦ, ὅστις ὡς γνωστὸν κατεστράφη μετέπειτα³. Μὴ δυνηθεὶς τότε νὰ ἐξερευνησῶ δι' ἀνασκαφῆς τὸ ἐρείπιον τοῦτο, προέτεινα κατὰ ἀρχὰς τοῦ παρόντος ἔτους 1897 εἰς τὸ Συμβούλιον τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας νὰ ἀναλάβῃ τὴν ἀνασκαφὴν αὐτοῦ διὰ τε τὴν καλλιτεχνικὴν ἀξίαν τοῦ πρότερον ὑπάρξαντος κτιρίου καὶ τὴν ἐπισημότητα τοῦ τόπου, ἐν ᾧ ἔκειτο, προσέτι δὲ καὶ ἐπειδὴ συνωκισμένου νῦν ὄντος τοῦ τόπου ἐπίκειται καθ' ἑκάστην ὁ κίνδυνος νὰ ἐξαφανισθῶσιν ὀλοσχερῶς καὶ τὰ ὀλίγα σωζόμενα λείψανα, ἐὰν ἀνεγερθῇ οἰκοδόμημά τι ἐπὶ τοῦ γηπέδου⁴. Τὸ Συμβούλιον προθύμως ἀποδεχθὲν τὴν πρότασιν ἀνέθεσεν εἰς ἐμὲ καὶ τὴν διεύθυνσιν τῆς ἀνασκαφῆς, ἣν ἐξετέλεσα ἀπὸ λήγοντος τοῦ Φεβρουαρίου μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ Ἀπριλίου ἐν ἡμέραις μεγάλων κινδύνων καὶ πένθους πολλοῦ.

Τὸ εἰρημένον ἐρείπιον, ὅπερ διὰ τῆς ἀνασκαφῆς ἀπεδείχθη ὅτι

¹ Πρακτικά τῆς Ἀρχ. Ἐτ. 1893 σελ. 111 ἐξ.

² *Antiquities of Athens*, Τόμ. Α', σελ. 7 ἐξ. πίν. chap. II, 1-8.

³ Ὁ Δ. Καμπούρογλος (*Ἱστορ. τῶν Ἀθην.*, Τόμ. Α', σελ. 155), ἀγνωστὸν πῶθεν παραλαβὼν τὴν εἰδησιν, λέγει ὅτι κατηράρισθη « τῷ 1778 ὑπὸ τοῦ Χατζ' Ἀλῆ, ὅπως τὸ ὑλικὸν τοῦ χρησιμεύσῃ εἰς τὴν οἰκοδόμησιν τῶν τειχῶν τῆς πόλεως ».

⁴ Εὐκτέον θὰ ἦτο νὰ ὀρισθῇ τὸ γηπεδόν τοῦτο ἐν τῷ σχεδίῳ τῆς πόλεως ὡς πλατεία, ἥτις καὶ ἄλλως δὲν θὰ ἦτο ἄχρηστος, πλὴν τῆς σωτηρίας τῶν ἐρείπιων.

ὄντως ἦτο λείψανον τοῦ παρὰ Stuart καὶ Revett ναοῦ, εἶχε
ἤδη ὑπὸ πολλῶν παρατηρηθῆ καὶ ὑπῆρχε σεσημειωμένον ἐν
νεωτέροις χάρταις τῶν Ἀθηνῶν¹, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐν αὐτῷ ἦσαν
καταφανῆ λείψανα μεταγενεστέρων προσθηκῶν, δὲν ἀπεδί-
δετο εἰς αὐτὸ ἡ προσήκουσα σημασία, ἀλλὰ κατελείπετο συνή-
θως ἀνεξέταστον θεωρούμενον ὡς ἀσήμαντον λείψανον μεταγενε-
στέρου κτιρίου. Ὑπὸ τινῶν δὲ ὡς λείψανον τοῦ εἰρημένου ναοῦ
δὲν ἐθεωρεῖτο τὸ ἐρείπιον τοῦτο, ἀλλ' ἄλλο ἐρείπιον τετράγωνον
κείμενον ὑψηλότερον τούτου παρὰ τὸν ἐν τῇ κορυφῇ τοῦ λόφου
νῦν ὑπάρχοντα ἀνεμόμυλον. Ὁ Kaupert προσέσχε πως περισ-
σότερον εἰς τὸ ἐρείπιον τοῦτο, ἀλλ' ἐξέλαθεν αὐτὸ ὡς λείψανον
κλίμακος², ἀγούσης εἰς τὸ ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ λόφου παρὰ τὸν
σημερινὸν ἀνεμόμυλον λείψανον ἀρχαίου κτιρίου, ὅπερ ἐκλαμβάνει
ὡς ναὸν πιθανῶς τῆς Εὐκλείας Ἀρτέμιδος³. Ἀλλ' ὁμως ἡ θέσις
τοῦ παρὰ Stuart καὶ Revett ἰωνικοῦ ναοῦ ἠδύνατο καὶ πρὸ τῆς
ἀνασκαφῆς νὰ ὀρισθῆ εὐκόλως, διότι εἶνε ἀναγεγραμμένος ἀκρι-
βῶς ἐν τῷ ὑπὸ τῶν ἐν Ἀθήναις Καπουκίνων συντεταγμένῳ χάρτη
τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῷ ἐξ ἐκείνου διασκευασμένῳ χάρτη τοῦ Guil-
let de Guilletière, ὅστις προσέτι καὶ ῥητῶς μαρτυρεῖ ὅτι ὁ ναὸς
ἔκειτο παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ λόφου (au pied de la colline),
ἄρα οὐχὶ ἐπὶ τῆς κορυφῆς, ἐνθα νῦν ὁ ἀνεμόμυλος⁴.

* Ἄν τὸ ἐν τοῖς νεωτέροις χάρταις ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ λόφου
παρὰ τὸν σημερινὸν ἀνεμόμυλον σημειούμενον λείψανον ἀρχαίου

¹ Οἷον παρὰ Curtius καὶ Kaupert, Atlas von Athen, φύλλ. I, (Kar-
ten von Attika, φύλλ. I). Σαφέστατα διὰ τὴν σημερινὴν κατάστασιν τοῦ τό-
που σημειοῦται τὸ ἐρείπιον ἐν τῷ σχεδίῳ τῶν Ἀθηνῶν τῆς τρίτης ἐκδόσεως τῆς
Ἑλλάδος τοῦ Badeker. Ἐν ἄλλοις ὁμως χάρταις ἠλλοίπει, οἷον παρὰ Cur-
tius (Stranz), Sieben Karten zur Topographie von Athen, φύλλ. 3.

² Curtius und Kaupert. Atlas von Athen, Bl. X (Die Umgebung der
Kallirrhöe ἀριθ. 8: In den Felsen gehauene grosse Stufen. Πόθεν προηλ-
θεν ἡ πλάνη αὕτη θὰ ῥηθῆ περαιτέρω.

³ Αὐτόθι ἀριθ. 9. Πρὸς. σελ. 33: Treppenstufen (7 und 8) führen
hinauf zum Windmühlenberge, der für einen antiken Tempel (Artemis
Eukleia?) geebnet ist.

⁴ Παρὰ Laborde, Documents sur l'histoire et les antiquités d'Athè-
nes, σελ. 103, παρὰ τῷ ὅποιῳ ὑπάρχουσι καὶ οἱ μνημονευθέντες παλαιοὶ χάρ-
ται, ὧν ὁ μὲν δηλοῖ τὸν ναὸν διὰ τοῦ ἀριθμοῦ 15 (ἴδε Laborde, σελ. 17), ὁ δὲ
διὰ τοῦ ἀριθμοῦ 119.

κτιρίου ἦτο καὶ αὐτὸ ναός, δὲν δύναται νὰ ἐξακριβωθῆ πλέον, διότι ἐρευνήσας δι' ἀνασκαφῆς τὸν χώρον, ὅσον δὲν ἐκώλυον τὰ παρακείμενα σημερινὰ οἰκοδομήματα, οὐδὲν εὔρον ἶχνος αὐτοῦ περιωζόμενον. Ἐκ τινος δ' αὐτόθι ὑπαρχούσης εἰσέτι ἀνοικτῆς τάφρου εἰκάζω ὅτι πρὸ ἐτῶν τινῶν ἅπαντες οἱ ἀρχαῖοι λίθοι ἐξορυχθέντες μετεκομίσθησαν ἀλλαχοῦ, ἵνα χρησιμοποιθῶσιν εἰς σημερινὸν κτίριον. Ἐκ τῆς παντελοῦς δ' ἐλλείψεως λατύπης μαρμάρων ἐπιτρέπεται νὰ εἰκάσῃ τις μετὰ τινος πιθανότητος ὅτι τὸ κτίριον δὲν ἦτο μαρμαρίνον· ἀλλ' ὁμως ὡς ἐκ τοῦ ἀποκρήνου τοῦ τόπου δὲν εἶνε ἀδύνατον καὶ νὰ παρεσύρθησαν ἐν τῷ μακρῷ χρόνῳ ὑπὸ τῶν βροχῶν ἅπαντα τὰ παρὰ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ἐδάφους χῶματα, ἐν οἷς ἠδύνατο νὰ ὑπῆρχε καὶ μαρμαρίνη λατύπη.

Ὁ τόπος, ἐν ᾧ κεῖνται τὰ λείψανα τοῦ παρὰ Stuart καὶ Revett ναοῦ, μετὰ τῆς περιοχῆς ὀλοκλήρου τοῦ λόφου καὶ τοῦ ὀπισθεν τοῦ λόφου τούτου κειμένου ἐπιπέδου μέρους μέχρι τῶν παρὰ τὸ σημερινὸν νεκροταφεῖον καὶ τὸ Στάδιον ὑψωμάτων καλεῖται νῦν παρὰ τοῖς ἐπιχωρίοις τοῦ Πετριτη, ἐκ τοῦ ὀνόματος ἰδιοκτητοῦ τινος τῶν αὐτόθι γηπέδων ἀναμφιβόλως. Ἡ ἐπωνυμία αὕτη φαίνεται ὅτι ἀπεδίδετο καὶ εἰς τὴν χριστιανικὴν ἐκκλησίαν, εἰς ἣν ἦτο μεταπεποιημένος ὁ εἰρημένος ἀρχαῖος ναός, διότι ὁ Πιττάκης (*L'ancienne Athènes*, σελ. 188) ἀποκαλεῖ αὐτὴν *sainte Marie Petritée*, ὅπερ ὁμως ἐσφαλμένως ἐρμηνεύει *Pierre blanche*. Οἱ νῦν ἰδιοκτῆται τοῦ γηπέδου ἀπὸ μακροτάτου χρόνου κατέχοντες αὐτὸ γνωρίζουσιν ἐκ παραδόσεως ὅτι αὐτόθι ὑπῆρχεν ἐκκλησία ἢ μοναστήριον τοῦ Ἁγίου Πέτρου. Τὸ δ' ὄνομα *Παραγία εἰς τὴν Πέτραν*, ὅπερ ἀποδίδεται εἰς τὴν ἐκκλησίαν ταύτην παρὰ Stuart καὶ Revett, εἶνε νῦν ὅλως ἄγνωστον παρὰ τοῖς ἐπιχωρίοις, καθ' ὅσον ἠδυνήθη νὰ μάθῃ¹, δὲν νομίζω δ' ἀπίθανον νὰ εἶνε ἀπλοῦν παράκουσμα ἢ σφάλμα τῆς μνήμης τῶν ἀλλοδαπῶν περιηγητῶν, διότι καὶ καθ' αὐτὴν εἶνε πολὺ παρά-

¹ Καὶ ὁ Δ. Καμπούρογλος (*Ἱστορ. τῶν Ἀθ. Τόμ. Β'*, σελ. 279) παρὰ τῶν Εὐρωπαϊκῶν περιηγητῶν παρέλαβε τὸ ὄνομα τοῦτο, ὡς αὐτὸς μοι εἶπεν. Ἐν τῷ ἐπεξηγηματικῷ κειμένῳ τοῦ χάρτου τῶν Καπουκίνων (*Laborde ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 17 ἀριθ. 15*) ἡ ἐκκλησία λέγεται τοῦ Ἁγίου Γεωργίου. Πόθεν ἡ ἐπωνυμία αὕτη, ἀγνοῶ.

δοξος ἢ τοιαύτη ἐπωνυμία, ἀφοῦ οὐδαμῶς εἶνε ἐξαιρέτως πετρώδης ὁ τόπος.

Ἐκ τῆς ἀνασκαφῆς ἀπεδείχθη δυστυχῶς ὅτι ἡ ἐπελθοῦσα εἰς τὸν ἀρχαῖον ναὸν καταστροφή εἶνε μεγίστη, διὸ ἐξ αὐτοῦ τοῦ οἰκοδομήματος μόνον τινὲς τῶν κατωτάτων λίθων τοῦ κρηπιδώματος ἐν τῷ προνάῳ εὐρέθησαν κατὰ χώραν, οἷτινες καὶ σημειοῦνται ἐν τῷ σχεδίῳ. Ἐξ αὐτῶν δὲ καταφαίνεται ὅτι τοῦλάχιστον ὁ πρόναος ἦτο ὀλόλιθος, ἦτοι συνωκοδομημένος καθ' ἅπαν τὸ ἐμβαδὸν αὐτοῦ διὰ πωρίνων πλινθίδων· περὶ δὲ τοῦ σηκοῦ τὰ σωθέντα λείψανα δὲν ἐπιτρέπουσι νὰ κριθῇ ἂν ἦτο καὶ αὐτὸς ὀλόλιθος ἢ κοῖλος. Ἀλλὰ καίτοι οἱ κατὰ χώραν διατηρηθέντες λίθοι εἶνε ὀλίγοι, τὰ ἴχνη τοῦ οἰκοδομήματος οὐδὲν ἦττον εἶνε ἱκανῶς σαφῆ, διότι ἀνωμάλου ὄντος τοῦ ἐδάφους ἠναγκάσθησαν οἱ οἰκοδόμοι νὰ λαξεύσωσι πολλαχοῦ καὶ ἐξομαλύνωσι τὸν βράχον. Ἐκ τῶν ἐν τῷ βράχῳ λαξευμάτων λοιπὸν διακρίνεται σαφῶς ἡ νοτιανατολικὴ γωνία τοῦ οἰκοδομήματος, ἅπασα ἡ νοτία πλευρὰ καὶ τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς δυτικῆς, ὀλιγώτερον σαφῶς δέ, ἀλλ' οὐδὲν ἦττον ἀσφαλῶς καὶ ἡ βορειανατολικὴ γωνία, ἐξ ἧς ἐλλεῖπει ὁ ἀκρογωνιαίος λίθος· μόνον δὲ τὸ πλεῖστον μέρος τῆς βορείας πλευρᾶς καὶ ἡ βορειοδυτικὴ γωνία ἐξηφανίσθησαν ὀλοσχερῶς, ἐπειδὴ ὁ βράχος ἀπεκόπη βαθύτερον, ὅτε κατεσκευάσθη ἡ σημερινὴ ὁδός. Ὡσαύτως διὰ τε τοῦ ἐν τῷ βράχῳ λαξεύματος καὶ ἐνὸς λίθου κατὰ χώραν ὑπάρχοντος (Π) διακρίνεται ἱκανῶς σαφῶς καὶ ὁ τοῖχος ὁ χωρίζων τὸν σηκὸν ἀπὸ τοῦ προνάου. Καὶ ἂν λοιπὸν μὴ ὑπῆρχε τὸ παρὰ Stuart καὶ Revett σχέδιον μόνον τὰ διασωθέντα ὀλίγιστα λείψανα πιστεύω ὅτι θὰ ἤρχουν ὄχι μόνον ἵνα διακριθῶσιν αἱ διαστάσεις τοῦ οἰκοδομήματος, ἀλλὰ καὶ ἵνα καθορισθῇ ὅτι τοῦτο ἦτο ναός. Τὸ μῆκος ἐκάστης τῶν πλευρῶν τοῦ ναοῦ μετροῦμενον κατὰ τὰ νῦν σωζόμενα λείψανα φαίνεται κατὰ τινα ἑκατοστὰ τοῦ μέτρου μεγαλύτερον ἢ ἐν τῷ παρὰ Stuart καὶ Revett σχεδίῳ, ἦτοι τῆς μὲν νοτίας πλευρᾶς κατὰ 0,30, τῆς δὲ ἀνατολικῆς κατὰ 0,20, ἐπειδὴ εἰκότως τὸ κατώτατον μέρος τοῦ κρηπιδώματος ἦτο κατὰ τι εὐρύτερον ἢ ἐν τῷ στυλοβάτῃ. Τὸ ἔδαφος, ἐφ' οὗ ὠκοδομήθη ὁ ναός, εἶνε ὄχι ὀλίγον ἀνώμαλον σημαντικῶς ἀποκλίνον πρὸς

ΒΔ, τούτου δ' ἕνεκα τὸ κρηπίδωμα αὐτοῦ ἦτο ὑψηλόν, ὡς φαίνεται καὶ ἐν τῇ παρὰ Stuart καὶ Revett ἀπεικονίσει, οἱ δὲ ἐπ' αὐτοῦ τοῦ βράχου ἐπικαθήμενοι κατώτατοι λίθοι τῆς δυτικῆς πλευρᾶς ἦσαν τεθειμένοι κλιμακῆδὸν ἀνυψούμενοι ἐκ τῆς βορειο-δυτικῆς γωνίας πρὸς τὴν νοτιοδυτικὴν. Τὰ κλιμακῆδὸν ἀνυψούμενα λαξεύματα τοῦ βράχου, ἐν οἷς ἦσαν τεθειμένοι οἱ λίθοι τῆς δυτικῆς πλευρᾶς, φαίνεται ὅτι ἐξέλαβεν ὡς λείψανα κλιμακος ὁ Kaupert, ὡς ἐλέχθη ἀνωτέρω· ἄλλων δὲ βαθμίδων ἴχνη δὲν ὑπάρχουσι πλησίον. Ἐκ τῶν ὑπὲρ τὸ ἔδαφος μερῶν τοῦ ναοῦ οὐδὲν εὑρέθη πλὴν ἀφθόνου λατύπης μαρμάρων, καὶ τοῦ ἐν πίνακι Α εἰκ. Β' ἀπεικονισμένου τεμαχίου ἀναγλύφου, περὶ οὗ θὰ γεινη λόγος ἐν τοῖς ἐπομένοις.

Ἐκ τῶν χρόνων, καθ' οὓς ὁ ναὸς ἦτο μεταβεβλημένος εἰς χριστιανικὴν ἐκκλησίαν εὑρέθησαν λείψανα τῆς κόγχης τοῦ ἁγίου βήματος, προσωκοδομημένης ἐν τῷ προνάῳ, ὡς φαίνεται καὶ ἐν τῇ παρὰ Stuart καὶ Revett ἀπεικονίσει, καὶ πολλὰ θεμέλια τοίχων ἑλεεινῆς κατασκευῆς, οἵτινες ἐδηλώθησαν ἐν τῷ σχεδίῳ διὰ τοῦ γράμματος Χ. Πάντες ἀνήκουσιν εἰς διάφορα μικρὰ οἰκήματα καὶ ἄλλα κτίρια ἀλληλοδιαδόχως ἐν τῷ αὐτῷ γηπέδῳ κατασκευασθέντα. Τινὰ ἐκ τούτων δύνανται νὰ κατεσκευάσθησαν καὶ μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς ἐκκλησίας, διότι ἄφθονος τέφρα ἐντὸς τῆς κόγχης τοῦ ἁγίου βήματος εὑρεθεῖσα¹ καὶ πολλοὶ πίθοι καὶ βόθροι ἐντὸς τῆς γῆς παρὰ τὴν νοτιὰν πλευρὰν ἐπιτρέπουσιν ἴσως νὰ εἰκάσῃ τις ὅτι οἱ βυρσοδέψαι, οἵτινες κατὰ τὴν μαρτυρίαν τινῶν ἐκ τῶν πρεσβυτέρων μέχρι πρὸ πεντηκονταετίας περίπου εἰργάζοντο ὀλίγον κατωτέρω ἐν τοῖς βείθροις τῆς Καλλιρρόης², ἴδρυσάν ποτε καὶ ἐν τοῖς ἐρειπίοις τούτοις ἐργαστήριόν τι. Μεταξὺ τῶν εὐτελῶν τούτων κτισμάτων ἄξιον σημειώσεως εἶνε κόγχη τις α κειμένη ὀπισθεν τοῦ ἁγίου βήματος τῆς ἐκκλησίας, καὶ τις τετραγώνος κτιστὴ θήκη χ ἐν τῷ κοίλῳ τῆς κόγχης ἔχουσα κεκοσμημένας τὰς ὀρθίας πλευρὰς δι' ὀρθῶν μαρμαρίνων πλακῶν. Ἐνεκα τῆς ὁμοιότητος τῆς θήκης ταύτης πρὸς τὴν θήκην Γ τὴν εὑρεθεῖσαν ἐν τῷ παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Ἰλισοῦ ἀνασκαφέντι

¹ Ἐν τῇ τέφρᾳ ταύτῃ ὑπῆρχον καὶ πλείστα ὄστᾶ.

² Πρακτ. τῆς Ἀρχ. Ἐτ. 1893, σελ. 113.

ὑπ' ἐμοῦ ἀρχαίῳ ναῶ μεταβεβλημένῳ εἰς χριστιανικὴν ἐκκλησίαν¹. πιστεύω ὅτι καὶ ἐν ταύτῃ ὡς ἐν ἐκείνῃ ὑπῆρχον ἅγια λείψανα κατατεθειμένα κάτωθι ἀγίας τραπέζης ἐν τῇ κόγχῃ α ὑπαρχούσης, ἀνηκούσης δὲ εἰς μικρόν τι παρεκκλήσιον αὐτόθι ἰδρυμένον. Ὅργανόν τι ἢ σκεῦος τῆς χριστιανικῆς λατρείας οὐδὲν εὑρέθη καθ' ἅπαν τὸ ἀνασκαφέν μέρος, οὐδὲ ἐπιγραφὴ χριστιανικὴ οὐδεμία πλὴν μικροῦ τεμαχίου μαρμαρίνης πλακός, ὅπερ ἕνεκα τοῦ συντετμημένου ΧΥ πρέπει νὰ θεωρηθῇ χριστιανικόν, καίτοι αὐτῶν τῶν γραμμάτων ἢ τέχνη καὶ τὸ σχῆμα φαίνεται μαρτυροῦν χρόνους ὄχι νεωτέρους τῶν Ἀντωνίνων. Τὸ τεμάχιον τοῦτο εὑρέθη ἐντὸς τῶν ἤδη περιγραφέντων εὐτελῶν οἰκημάτων εἶνε δὲ πανταχόθεν ἐλλιπές, ἔχον πλάτος 0,13, ὕψος 0,11 καὶ πάχος 0,04, περιέχει δὲ τὰ ἐξῆς γράμματα:²

COIC
IPAXYTO
OMON

Περιεργότατον καὶ ὅλως ἀπροσδόκητον εὑρημα εἶνε οἱ παρὰ τὸν ναὸν εὑρεθέντες τάφοι οἱ δεδηλωμένοι ἐν τῷ σχεδίῳ διὰ τοῦ γράμματος τ, οἵτινες ἀρχῆθεν πιθανώτατα ἐξετείνοντο μέχρις αὐτῶν τῶν θεμελίων τοῦ προνάου, ἔπειτα δὲ κατεστράφησαν τινες ὑπὸ τῶν ἤδη μνημονευθέντων χριστιανικῶν κτισμάτων³. Οἱ τάφοι οὗτοι εἶνε ἅπαντες ἐκτισμένοι διὰ μικρῶν ἀρτίως λατομηθέντων λίθων μετὰ ἀμμοκονίας κατὰ τὸν τρόπον τῶν ὑστέρων ῥωμαϊκῶν χρόνων, οὐδὲν δὲ τεμάχιον γεγλυμμένον ἦ

¹ Πρακτ. τῆς Ἀρχ. Ἐτ. 1893, σελ. 132, πίν. Α.

² Τὸ ἐν τῷ τελευταίῳ στίχῳ Ν εἶνε ἀμφίβολον, δυνάμενον νὰ εἶνε καὶ Μ καὶ Η καὶ ΛΛ. Ἐν στ. 3 ἴσως ἀναγνωστέον: [πα]ρὰ Χ(ριστο)ῦ το[ῦ θεοῦ].

³ Εἰς τάφος εὑρέθη καὶ ἐντὸς τῆς κόγχης τῆς χριστιανικῆς ἐκκλησίας ὑποκάτω τῆς ἀρθόσου τέφρας κείμενος, ἀλλ' οὗτος δὲν ἦτο κτιστός, ἀλλὰ περιβεβλημένος διὰ μεγάλων πηλίνων πλακῶν συγκλινοῦσῶν ἄνω πρὸς ἀλλήλας. Ἐπειδὴ ὁμοῦ ὁ μὲν χῶρος ἦτο στενός, αὐτός δὲ ὁ τάφος ἤμικατεστραμμένος, δὲν κατωρθώθη νὰ ἐξακριβωθῇ τι πλέον. Πιθανῶς ὁμοῦ ἦτο καὶ αὐτοῦ τοῦ ἀρχαίου ναοῦ παλαιότερος.

ἄλλως κατειργασμένον ὑπάρχει ἐν τοίχοις αὐτῶν, καθ' ὅσον ἠδυνήθην νὰ παρατηρήσω. Ἔσωθεν εἶνε περικεχρισμένοι διὰ κεραμοκονίας καὶ ἐπεστρωμένοι δι' ὀπτολίθων, ἄνωθεν δὲ ἢ ἔχουσιν ἐπιστέγασμα θολωτὸν κτιστὸν ἢ ἐπικαλύπτονται διὰ μαρμαρίνων πλακῶν¹, ἀλλὰ καὶ ἐν τούτοις οἱ τοῖχοι κυρτοῦνται πρὸς τὰ ἔσω ὡσεὶ ἐμελλε νὰ κατασκευασθῇ θόλος. Οἱ πλείονες τῶν τάφων τούτων εἶνε μεγάλοι ἔχοντες μῆκος ὑπερβαῖνον τὰ δύο μέτρα, καὶ πλάτος ὑπερβαῖνον τὸ ἐν μέτρον, ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ μικρότεροι. Καὶ τὸ βάθος δ' αὐτῶν, ὅσοι ἐσφίζοντο ἀκέραιοι καὶ ἠδύναντο νὰ καταμετρηθῶσιν, εἶνε ἐπίσης μέγα ποικίλλον ἀπὸ 1,20 μέχρις 1,73, τούτου δ' ἕνεκα καὶ ἀναβαθμοὶ τινες ὑπάρχουσιν ἐν τοῖς τοίχοις αὐτῶν κατεσκευασμένοι πρὸς κατάθασιν. Ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν, ὅσοι περισφίζονται ὅπωςδῆποτε, εἶνε τριάκοντα πέντε, ἄλλοι δὲ εἶνε φανερόν ὅτι κατεστράφησαν εἴτε ὑπὸ τῶν παρὰ τὸν ναὸν χριστιανικῶν κτισμάτων εἴτε διὰ τῆς κατασκευῆς τῆς σημερινῆς ὁδοῦ, δυνατὸν δὲ καὶ ἄλλοι νὰ ὑπῆρχον πρὸς νότον τοῦ τοίχου Ρ ἐπὶ ὑψηλοτέρου δαπέδου ἐκτισμένοι, διότι αὐτόθι εἶνε ὑψηλότερον τὸ βραχῶδες ἔδαφος, ὡς ἐκ τούτου δὲ ἠφανίσθη πᾶν ἔχνος ἐξ αὐτῶν. Ὁ τοῖχος Σ διαιρεῖ αὐτοὺς εἰς δύο ομάδας, πάντες ὁμως καὶ οἱ ἐντεῦθεν καὶ οἱ ἐκεῖθεν τοῦ τοίχου τούτου κείμενοι εἶνε φανερόν ὅτι κατεσκευάσθησαν ταυτοχρόνως, διότι οἱ χωρίζοντες αὐτοὺς ἀπ' ἀλλήλων τοῖχοι δὲν εἶνε προσωκοδομημένοι πρὸς ἀλλήλους, ἀλλὰ συνεχόνται. Οἱ πλείονες τῶν τάφων ἦσαν κενοί, ἀλλὰ καὶ ἀσύλητοι κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον εὐρέθησαν ἱκανοί, ἰδίως ἐκατέρωθεν τοῦ τοίχου Σ ὅστις ὑψοῦται ὑπεράνω αὐτῶν. Εἰς τούτων τῶν παρὰ τὸν τοῖχον Σ τάφων, ὁ μέγιστος πάντων περιεῖχεν 27 ἀγγεῖα πήλινα ὅλως ἀγάνωτα καὶ ἐν μικρότατον χάλκινον ἀντικείμενον, ὡσεὶ κωδωνίσκον. Ἄλλος τάφος περιεῖχεν 11 πήλινα ἀγγεῖα ἀγάνωτα, ἓνα λύχνον ἐπίσης πήλινον, ἐν μικρὸν ὑάλινον ἀγγεῖον καὶ χαλκοῦν δακτύλιον προερχόμενον πιθανῶς ἐκ τινος κλειδός. Καὶ ἐν ἄλλοις δὲ τάφοις εὐρέθησαν ὅμοια ἀγγεῖα ὀλιγώτερα τὸν ἀριθμὸν, ὧν ἐν ὑάλινον, καὶ χαλκοῦν ὑπο-

¹ Μία τοιαύτη μαρμαρίνη πλάξ κατὰ χώραν εἰσέτι κειμένη ἐσημειώθη καὶ ἐν τῷ σχεδίῳ.

στήριγμα λαβῆς χαλκοῦ ἀγγείου. Σταυρὸς δὲ ἢ οἰονδήποτε ἄλλο σημεῖον τῆς χριστιανικῆς θρησκείας οὐδαμοῦ εὐρέθη, τὸ ἐπ' ἐμοὶ δὲ ἀδιστακτῶς πιστεύω ὅτι οἱ τάφοι δὲν εἶνε χριστιανικοί, ἀλλ' ἐθνικοὶ τοῦ Β' ἢ τοῦ Γ' μ. Χ. αἰῶνος¹. Ἴσως δὲ ἢ διὰ τοῦ τοίχου Σ διαίρεσις τῶν τάφων δηλοῖ ὅτι οἱ νεκροὶ ἦσαν τεθαμμένοι κατὰ φυλάς, ὅτε πρέπει νὰ δεχθῶμεν ὅτι ὑπῆρχον καὶ ἄλλαι ὅμοιαι διαίρεσις ἐν τοῖς κατεστραμμένοις τάφοις. Τίς οἶδεν ἂν δὲν εἶνε κοινοτάφιον τῶν πεσόντων ἐν τῷ κατὰ τῶν Γόθων ἀγῶνι ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Δεξιππου;

Ἐπιτύμβιοι ἐπιγραφαί, ἄδηλον ἂν εἰς τοὺς τάφους τούτους ἀνήκουσαι, εὐρέθησαν ἐν τῇ ἀνασκαφῇ αἱ ἐξῆς:

1. Τεμάχιον στήλης ἐκ λευκοῦ μαρμάρου μετὰ ἀναγεγλυμμένου ἀετώματος ἑλλιπές ἐκατέροθεν καὶ κάτωθεν. Ὑψος 0,17, πλάτος 0,13, πάχος 0,07. Γράμματα μετὰ ἀκρεμόνων ἀνήκοντα, ὡς φαίνεται, εἰς τοὺς πρώτους ῥωμαϊκοὺς χρόνους, μέγεθος αὐτῶν 0,01.

○ Δ Ω	-ὄδω[ρος]
Δ Ω Ρ	-δῶρ[ου]
—	

2. Τεμάχιον ἐπιτυμβίου κιονίσκου πανταχόθεν ἑλλιπές. Ὑψος 0,28, σφζομένη περίμετρος 0,39, πάχος 0,15. Τὰ γράμματα φαίνονται ἀνήκοντα εἰς τοὺς προτέρους ῥωμαϊκοὺς χρόνους

\ —	
Π Ο Λ Λ Ω Ν Ι Ο Υ	(Ἄ)πολλωνίου
Γ Υ Ν Η	γυνή.

3. Τεμάχιον ἐπιτυμβίου κιονίσκου ἐκ γλαυκοφαίου μαρμάρου

¹ Δυστυχῶς δὲν ἐνεθυμήθην νὰ ἐξετάσω ἂν οἱ νεκροὶ ἐβλεπον πρὸς ἀνατολάς, ὡς εἶνε παρὰ τοῖς ἡμετέροις χριστιανοῖς ἔθος· δὲν ἦτο δ' ἄλλως καὶ εὐκολος ἡ παρατήρησις, ἐπειδὴ τὰ ὄστα ἦσαν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον πολὺ ἐφθαρμένα ἢ μετακεκνημένα. Εἰς τάφος ὅμως καθέτως πρὸς τοὺς ἄλλους κείμενος ἀποδεικνύει ὅτι ἐν αὐτῷ τοῦλάχιστον ὁ νεκρὸς δὲν ἐβλεπε πρὸς ἀνατολάς.

ἀκέραιον μόνον ἄνωθεν. Ὑψος 0,20, σφζομένη περίμετρος 0,21, πάχος 0,10.

Κ Δ Λ Λ Ι Ο
Π . Η Τ Ε Ι Μ Ο
Θ Ε Δ Σ Μ Ν .
Μ Ο Ρ Ι Ν

Καλλιόπη(ς) Τειμοθέας μν[η]μόριν.

4. Μικρὸν τεμάχιον ἐπιτυμβίου κιονίσκου ἐκ γλαυκοφαίου μαρ-
μάρου πανταχόθεν ἑλλιπές· σφζεται ὁμως ὀλίγον ἢ ἄνωθι στε-
φάνη. Ὑψος 0,10, σφζομένη περίμετρος 0,13, πάχος 0,07.

Ο Δ ϸ   -ὀδ[ωρος].

5. Μικρὸν τεμάχιον λευκοῦ μαρμάρου ἀκέραιον μόνον πρὸς
ἀριστεράν. Πλάτος 0,10, ὕψος 0,06, πάχος 0,075.

Κ Ε Ι ⁻   κει(τ)[αι;]
Β

Ἡ ὅλως ἀπροσδόκητος ἀνακάλυψις τοσούτων τάφων παρ' ἀρ-
χαῖον ναόν, ἐνῶ εἶνε γνωστότατον τὸ ἔθος τῶν ἀρχαίων νὰ μὴ
ἐπιτρέπωσι ταφὴν ἐν ἱεροῖς, δυσκόλως δύναται νὰ συμβιβασθῇ
πρὸς τὴν γνώμην ὅτι ὁ ναὸς οὗτος ἀνήκε τῇ Δήμητρι ἢ τῇ Ἀγρο-
τέρᾳ Ἀρτέμιδι¹, ἣν οὐδὲ ἡ ἀόριστος μαρτυρία τοῦ Πausανίου
ἀρκεῖ νὰ βεβαιώσῃ. Ἄλλ' ἤδη ἐγείρεται ἀφ' ἑαυτοῦ τὸ ἐρώ-
τημα, τίνος ἄρα θεότητος ἦτο ὁ ναὸς οὗτος, ὥστε νὰ μὴ θεωρηθῇ
ἀσυμβίβαστος πρὸς τὴν λατρείαν αὐτῆς ἢ γειτονεία τοσούτων
νεκρῶν. Δυστυχῶς ἐπιγραφικὰ μὲν εὐρήματα δυνάμενα νὰ παρά-
σχωσι βεβαίαν περὶ τούτου εἶδησιν δὲν ἐγένοντο², ἀναθήματα δὲ

¹ Πρβλ. καὶ Dörpfeld ἐν Mittheil. d. d. arch. Inst. Athen. 1897, σελ. 228.

² Μόνον ὁ Πιττάχης (L'ancienne Athènes σελ. 188) ἀναφέρει ἐπιγραφὴν
τινα *Δήμητρι καὶ Κόρη ἀνέθηκεν* εὐρεθεῖσαν, ὡς λέγει, ἐν τοῖς ἑρειπίοις τοῦ

καὶ ἄλλα τοιαῦτα εὐρέθησαν μὲν, ἀλλ' οὔτε πλήρη εἶνε οὔτε ἱκανὰ νὰ ἀποκαλύψωσι σαφῶς τὸ ἀγνοούμενον. Ἐκ τῶν τοιούτων εὐρημάτων τὸ ἀσημαντότατον μὲν (ἀφοῦ ἡ σημασία αὐτοῦ ἀγνοεῖται πρὸς τὸ παρόν), ἀλλ' οὐδὲν ἦττον λίαν περιέργον εἶνε ὀλίγα τινὰ καὶ τεθραυσμένα¹ ἀγάνωτα ἀγγεῖα ἐκ τῶν μικροτάτων ἐκείνων, ὧν μέγιστον πλῆθος εὐρέθη ἐν Ἐλευσίνι². Ἄν ταῦτα δηλοῦσι σχέσιν τινὰ πρὸς τινὰ τῶν ἐν Ἐλευσίνι λατρευομένων θεοτήτων, δὲν δύναται νὰ ρηθῆ πρὸς τὸ παρόν. Ἔτερον ἐπίσης περιεργότατον εὐρημα εἶνε τὸ ἐν πίνακι Α' εἰκ. Β' ἀπεικονιζόμενον τεμάχιον ἀναγλύφου, ὃπερ πιστεύω ὅτι ἀνήκει εἰς τὴν ζωφόρον τοῦ ναοῦ, ἐπειδὴ ἔχει ἐν τῇ ὀπισθίᾳ ἐπιφανείᾳ ἐξειργασμένην ἀναθύρωσιν, ὃπερ δεικνύει ὅτι ἦτο προσωκοδομημένον πρὸς τοῖχον. Τὸ πάχος αὐτοῦ 0,06 ἀληθῶς διαφέρει τῆς καταμετρήσεως τοῦ παρὰ Stuart καὶ Revett σχεδίου (σελ. 9, Plate VI), καθ' ἣν τὸ πάχος τῆς ζωφόρου ἦτο $1\frac{1}{2}$ δακτύλου (= 0,037), ἀλλ' ἴσως αἱ πλάκες αὐτῆς δὲν εἶχον τὸ αὐτὸ πάχος καθ' ἀπάσας

πρὸς ἀνατολὰς τοῖχου (dans les ruines du mur de l'est), ἤτοι ἐν τῇ κόγχῃ τοῦ ἁγίου βήματος πιθανῶς. Ἄλλ' ἡ ἐπιγραφή αὕτη πιθανῶς προέρχεται ἐξ ἄλλου ἱεροῦ.

¹ Τὰ ἐπικαλύπτοντα τὸν ναὸν καὶ τὰ περὶ αὐτοῦ χώματα εἶχον πολλάκις ἀνασκαφῇ καὶ ἀνακινήθῃ, ὥστε δὲν ἠδύναντο νὰ διατηρηθῶσιν ἐν αὐτοῖς πλειότερα. Καὶ τὰ εὐρεθέντα δὲ διεσώθησαν, ἐπειδὴ ἔκειντο ὑποκάτω μεγάλου λίθου ἀπὸ μακροῦ χρόνου μὴ μετακινήθέντος.

² Ἴδε Πρακτικὰ τῆς Ἀρχ. Ἐτ. 1895, σελ. 170 καὶ τὸν αὐτόθι παρένθετον πίνακα. Ἐκ τῶν νῦν εὐρεθέντων ἐν μὲν εἶνε σχεδὸν ὅμοιον πρὸς τὸ ὑπ' ἀριθ. 4 τοῦ εἰρημένου παρενθέτου πίνακος, ἕτερον ὁμοιάζει πρὸς τὸ ὑπ' ἀριθ. 7, ἀλλ' εἶχε πιθανῶς δύο μόνον λαβάς, ἄλλο ἔχει τὸ αὐτὸ σχῆμα πρὸς τὸ ὑπ' ἀριθ. 4, ἀλλ' εἶνε ὑπερδιπλάσιον αὐτοῦ κατὰ τὸ μέγεθος, πολλῶν ἄλλων δὲ δὲν διακρίνεται τὸ σχῆμα. Ταῦτα κατέθεσα ἐν τῷ ἐν Ἐλευσίνι μουσεῖῳ. Τοιαῦτα μικρὰ ἀγγεῖα σχήματος ὁμοιάζοντός πως πρὸς τὸ ὑπ' ἀριθ. 4 καὶ ἄλλων ὅχι πολὺ διαφερόντων σχημάτων μοι ἐπέδειξεν ὁ ἐπιμελητῆς τῆς ὀρυκτολογικῆς καὶ παλαοντολογικῆς συλλογῆς τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου διδάκτωρ Θ. Σκοῦφος, εὐρῶν αὐτὰ ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Μάνῃ παρὰ τὸ χωρίον Ἁγιος Ἡλίας κείμενον ἐν περιοχῇ λεγομένην Δημαρίστικα, ἔνθα ὑπάρχουσιν ἀπειράριθμα. Ἡ θέσις αὕτη κεῖται νοτιώτερον τοῦ μοναστηρίου Κουρνό, εἰς μικροτάτην μὲν ἀπόστασιν κατὰ ἐναέριον γραμμὴν, ἀλλ' οὐδὲν ἦττον ἕνεκα τοῦ δυσβάτου τῶν τόπων ἀπέχουσα ἀπ' αὐτοῦ πλέον τῶν δύο ὠρῶν πεζοπορίας. Ὑπέρκειται δὲ τῆς θαλάσσης ὑπὲρ τὰ 400 μέτρα, καίπερ πλησίον τῆς παραλίας κειμένη. Ἐρείπια ἀρχαῖα δὲν φαίνονται, ὑπάρχουσιν ὅμως αὐτόθι ἀρχαῖα λατομεῖα. Περὶ τοῦ ἐν τῷ μοναστηρίῳ Κουρνῶ ἀρχαίου ναοῦ ἴδε Curtius Peloponnesos.

τάς πλευράς τοῦ ναοῦ. Τὸ μέγιστον πλάτος τοῦ τεμαχίου εἶνε 0,23, τὸ δὲ ὕψος 0,24. Ἐν αὐτῷ παρίστανται δύο ἄσκοί, οἵτινες πιθανώτατα ἔχουσι σχέσιν πρὸς τὴν παρὰ τὸν Ἴλισόν λατρείαν τοῦ Βορέου. Πρόσωπόν τι πλησίον αὐτῶν δὲν ὑπάρχει, ὥστε ἡ παράστασις δὲν φαίνεται νὰ εἶνε γιγαντομαχία, ὡς ἡ ἐν τῷ ἐν Δελφοῖς θησαυρῶ τῶν Σιφνίων, ἐνθα παρίσταται μαχόμενος καὶ ὁ Αἰολος μετὰ τῶν ἄσκῶν αὐτοῦ, καὶ ἑτέρα ὁμοία παράστασις ἐν ἀγγείῳ τινὶ τῆς Ἀκροπόλεως δημοσιευθέντι ὑπὸ Hartwig (Bull. de Corr. Hell. 1896, σελ. 369 ἐξ. πίν. VII). Ἡ μορφή ἧς διεσώθη ὁ πούς βαίνων πρὸς ἀριστερὰν φαίνεται ὅτι δὲν εὕρισκετο εἰς συνάφειάν τινα πρὸς τοὺς ἄσκούς.

Δύο ἄλλα τεμάχια ἀναγλύφου κυρτὴν ἔχοντα τὴν ἀναγεγλυμμένην ἐπιφάνειαν παριστῶσι στέμμα ἐκ ποικίλων καρπῶν. Ἐν τῷ ἐνὶ τούτων σώζεται σκέλος τράγειον Πανὸς βαῖνον ἐπὶ τοῦ στέμματος. Ἐκ τούτου δύναται νὰ εἰκάσῃ τις ὅτι τὰ τεμάχια ταῦτα προέρχονται ἐκ τινος βωμοῦ νυμφῶν, ὧν συμπάρεδρος θεὸς ἦτο ὁ Πάν, ὡς παρίσταται καὶ ἐν ἀναγλύφοις ἀνατεθειμένοις ταῖς νύμφαις, εὐρεθεῖσι παρὰ τὸν Ἴλισόν.

Ἀναθηματικῶν ἀναγλύφων εὐρέθησαν μόνον δύο τεμάχια, ἐξ αὐτῶν δὲ τὸ ἐν ὕψους 0,37 δὲν ἔχει οὐδεμίαν σημασίαν, διότι δὲν σώζεται ἐν αὐτῷ ἄλλο εἰμὴ τέσσαρες μορφαὶ ἱκετῶν βλέπουσαι πρὸς ἀριστερὰν, ὧν αἱ μὲν δύο ἄκραι εἶναι ἀνδρικαὶ αἱ δὲ μέσαι γυναικεῖαι. Τὸ ἕτερον δὲν εὐρέθη ἐν τῇ ἀνασκαφῇ τοῦ παρόντος ἔτους, ἀλλ' ἐδωρήθη ὑπὸ τοῦ ἰδιοκτῆτου παρακειμένης οἰκίας, ὅστις εὗρεν αὐτὸ πρό τινων ἐτῶν παρὰ τοὺς ἀνατολικωτάτους τῶν ἐν τῷ σχεδίῳ τάφων, ἀπεικονίζεται δὲ ἐν πίν. Α' εἰκ. Α'. Εἶνε μικρὸν ἀναθηματικὸν ἀνάγλυφον μόνον τὰ κάτωθεν ἀκέραιον, ἐνθα φέρει καὶ προεξέχον ἔμβολον· πλάτος αὐτοῦ 0,17-0,20, ὕψος ἄνευ τοῦ ἐμβόλου 0,18, πάχος περίπου 0,06. Ὡς ἐκ τῆς τέχνης δύναται νὰ ἀναχθῇ εἰς τὸν Δ' ἢ Γ' π. Χ. αἰῶνα. Παριστᾷ θεὸν καθήμενον ἐπὶ θρόνου κρατοῦντα σκῆπτρον καὶ βλέποντα πρὸς δεξιάν, οὗ ἡ στάσις εἶνε ὁμοιοτάτη πρὸς τὸν ἐν μικρῷ ἐκ Πειραιῶς ἀναθηματικῷ ἀναγλύφῳ τοῦ Ἐθνικῷ μουσείου (Εὐρετήριο γλυπτῶν ἀρ. 1405 = Sybel 3,751, Schöne, Griech. Rel. ἀριθμ. 105) παριστάμενον, ὅστις ὑπὸ τῆς ἀναθη-

ματικῆς ἐπιγραφῆς δηλοῦται ὡς Ζεὺς Φίλιος. Ὅμοια σχεδὸν ἀνάγλυφα ὑπάρχουσι καὶ ἄλλα τέσσαρα ἐν μικρᾷ αἰθούσῃ τοῦ Ἐθνικοῦ μουσείου (Sybel ὑπ' ἀριθ. 339, 340 καὶ 4207). Ὅτι καὶ ἐν τῷ νῦν ἀπεικονιζομένῳ τεμαχίῳ ὁ αὐτὸς Ζεὺς Φίλιος παρίσταται, εἰς ἐμὲ τοῦλάχιστον φαίνεται βέβαιον. Γνωστὸν δ' εἶνε ὅτι καὶ κατὰ τὸ 1893 ἐν τῷ Ἴλισῷ εὐρέθη ἀνάγλυφον, ὅπερ ἡρμηνευσά ὡς παριστῶν τὸν *Μελίχιον Δία* ('Εφημ. Ἀρχ. 1894, σελ. 133 ἐξ.). Ἀμφότεροι νομίζω, ὅτι εἶνε παραλλαγαὶ τῆς ἀρχαιοτάτης ἴσως τῶν ἐλληνικῶν θεοτήτων, ἥτοι τοῦ *Χθονίου Διός*, τοῦ συγχεομένου πρὸς τὸν Διόνυσον.

Περατωθείσης τῆς ἀνασκαφῆς τῶν ἐρειπίων τοῦ ναοῦ ἐπεχείρησα νὰ ἐξακολουθήσω τὴν ἀνασκαφὴν τῆς ἐν τῇ βραχῶδει κοίτῃ τοῦ Ἴλισοῦ ὑπαρχούσης περιέργου ἐκείνης διώρυχος Δ, ἧς μέγα μέρος ἀνέσκαψα ἤδη ἐν ἔτει 1893. (Ἴδε Πρακτικὰ τῆς Ἀρχ. Ἐτ. 1893 πίν. Α' καὶ σελ. 120 ἐξ.). Μετὰ μικρὰν σκαφὴν ἀνεῦρον τὴν συνέχειαν τῆς διώρυχος ταύτης ἐντὸς τοῦ περιβόλου τοῦ κτήματος Τσαουσοπούλου, ἀλλ' ἔνεκα τοῦ ἀφθόνου ἀναβρύοντος ὕδατος ἠναγκάσθην νὰ διακόψω τὴν ἀνασκαφὴν μὴ κατορθώσας μὴδὲ ἐν τῷ ἀποκαλυφθέντι μέρει αὐτῆς νὰ φθάσω μέχρι τοῦ πυθμένος. Τοῦτο μόνον ἠδυνήθην νὰ παρατηρήσω, ὅτι ἡ διώρυξ αὕτη ἐκτείνεται εἰς πολὺ διάστημα πρὸς τὸ μέρος, ἐνθα τὸ φρέαρ Θ, ἄδηλον ἕως ποῦ, καὶ ὅτι αἱ ὄχθαι αὐτῆς αὐτόθι εἶνε ἐν μέρει κτισταὶ διὰ ξηρολιθίας ἐκ λίθων ὄχι μεγάλων. Ὁ τρόπος τῆς οἰκοδομίας μοὶ ἐφάνη ὅτι ἀρμόζει ἐξαιρέτως εἰς τοὺς χρόνους, καθ' οὓς ὑπέθεσα ὅτι κατεσκευάσθη ἡ διώρυξ αὕτη, ἥτοι τὸν Β' π. Χ. αἰῶνα, ὅτε κατεσκευάσθη καὶ τὸ νῦν Ὀλυμπιεῖον ὑπὸ τοῦ Ἀντιόχου. Ἡ πλήρης ἀνασκαφὴ τῆς διώρυχος ταύτης ἐν καταληλοτέρῳ καιρῷ εἶνε ἔργον ἀπαραίτητον πρὸς συμπλήρωσιν τῆς ἀνασκαφῆς τοῦ 1893, πέπεισμαι δὲ ὅτι θὰ ἐπιβεβαιώσῃ τὰς τότε γενομένας παρατηρήσεις.

Ἄξια μνείας εἶνε προσέτι καὶ τινεσὶ τυχαία ἀποκάλυψις σχετικῆ πρὸς τὰ ἐν τοῖς Πρακτικοῖς τοῦ 1893 γεγραμμένα. Κατὰ τὴν μεγάλην πλημμύραν τοῦ Ἴλισοῦ ἐν μηνὶ Νοεμβρίῳ τοῦ παρελθόντος ἔτους 1896 κατεστράφη τὸ ἀνάλημμα τοῦ προαυλίου τῆς

Ἁγίας Φωτεινῆς καὶ ἀπεκαλύφθη ἡ ὑπ' αὐτοῦ ἀποκρυπτομένη παλαιότερα ὁμώνυμος ἐκκλησία, περὶ ἧς ἐγένετο λόγος ἐν τοῖς Πρακτικοῖς τοῦ 1893 σελ. 125. Ἡ ἐκκλησία αὕτη φαίνεται ὅτι ἦτο μικροτάτη, ἔκειτο δὲ εὐθὺς ὑποκάτω τῆς βραχῶδους στεφάνης τῆς Καλλιρρόης πρὸς βορρᾶν τῆς σημερινῆς ἐκκλησίας καὶ παρὰ τὴν ἀνατολικὴν ὄχθην τῆς δεξαμενῆς Β (ἴδε Πρακτ. 1893 πίν. Α). Ἡ θέσις αὕτη εἶνε τοσοῦτον ἐκτεθειμένη εἰς τὸ ρεῦμα, ὥστε ὄλως ἀπαράδεκτον φαίνεται ὅτι ἠδύνατο νὰ κτισθῆ αὐτόθι, ἂν ὁ ποταμὸς διήρχετο ἐντεῦθεν, ὡς ἔγραψα ἤδη καὶ ἄλλοτε (Πρακτ. ἐνθ. ἀν.). Ἐκ τῆς ἐκκλησίας ταύτης δὲν σώζονται εἰμὴ λείψανα τοιχογραφιῶν ἐπὶ ἐπιχρίσματος τοῦ βράχου γεγραμμένων, αἵτινες δὲν φαίνονται πολὺ παλαιότεραι τῶν τελευταίων χρόνων τῆς Τουρκοκρατίας.

Ἡ πλημμύρα αὕτη πολλὰς καταστρέψασα γεφύρας, κήπους, οἰκήματα καὶ προχώματα ὑπῆρξε καὶ αὐτόθι καταστρεπτικωτάτη, διότι καὶ τὴν βραχῶδη στεφάνην κατὰ μέγα μέρος κατέχωσε, καὶ βράχους ὀγκῶδεις κατεκρήμνισε, καὶ τοὺς ἐκ τῆς δεξαμενῆς Α ἐξηγμένους ἀρχαίους λίθους παρέσυρεν ἢ ἐπέχωσε, καὶ τὴν διώρυχα Δ καὶ τὸν ὀχετὸν Μ σπουδαίως ἐβλάψεν¹, ἠφάνισε δὲ ὀλοσχερῶς τὰ ὀλίγα ἔχνη τῆς ἐμῆς ἀνασκαφῆς, ὅσα ἠδύναντο νὰ καταλειφθῶσι φανερά, ὥστε νῦν εἶνε χρεῖα νέας ἀνασκαφῆς, ἵνα ἀναφανῶσιν ὁ ὀχετὸς Κ, τὰ φρέατα π, — π' — π'' — π''' — π''''', ἡ δεξαμενὴ α — α' κλπ.

ΑΝΔΡΕΑΣ Ν. ΣΚΙΑΣ

¹ Σπουδαίως ἐβλάδη καὶ τὸ πρόχωμα Φ, κατεστρέφη δὲ ὁ ὀχετὸς ρ.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΝ ΕΛΕΥΣΙΝΙ ΑΝΑΣΚΑΦΗΣ

Κατὰ τὸ ἔτος 1897 αἱ ἐπελθοῦσαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα βαρεῖαι συμφοραὶ δὲν ἐπέτρεψαν εἰς τὴν Ἀρχαιολογικὴν Ἑταιρείαν οὐδὲ ἐν Ἐλευσίνοι τὴν ἐκτέλεσιν ἐκτεταμένων καὶ πολυδαπάνων ἀνασκαφικῶν ἐργασιῶν. Ἡ ἀνασκαφὴ περιωρίσθη ἐν τῇ ἀπὸ τριετίας συνεχῶς ἀνασκαπτομένη πρὸς νότον τοῦ μουσείου παναρχαία νεκροπόλει, δὲν κατωρθώθη δὲ ἐνεκα τοῦ μεγάλου βάθους τῆς ἐπιχώσεως νὰ ἐξερευνηθῇ ἅπασα ἢ ἕκτασις αὐτῆς διὰ τῶν καταναλωθέντων χρημάτων. Ὅπωςδὴποτε ὁμως ἐξερευνηθῆ ἰκανὴ ἕκτασις, τὰ δὲ ἐν αὐτῇ εὐρήματα καὶ καθ' ἑαυτὰ μὲν δὲν εἶνε ἀνάξια λόγου, ἀλλὰ κυρίως διὰ τὴν διευκρίνησιν τοῦ τε ποιοῦ καὶ τῆς χρονολογίας τῶν εὐρημάτων τῶν προηγουμένων ἐτῶν ὑπῆρξεν ἀληθῶς πολύτιμα. Οἱ τάφοι ἐν τῇ ἀνασκαφίᾳ ἐκτάσει ἦσαν ἀραιότεροι ἢ ἐν τῷ ἀνασκαφέντι κατὰ τὰ δύο παρελθόντα ἔτη χώρῳ, οἱ πλείστοι δὲ ἦσαν πυραὶ ἀνήκουσαι εἰς τοὺς παλαιότερους τῶν γεωμετρικῶν ἀγγείων χρόνους, πάντες δὲ ἦσαν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον πενιχροί, καίτοι συνελέχθησαν ἐξ αὐτῶν ἀξιόλογά τινα ἀγγεῖα. Περὶ τῆς ἀνασκαφῆς τῆς νεκροπόλεως ταύτης θὰ γείνη ἐκτενὴς λόγος ἐν τῇ Ἀρχαιολογικῇ Ἐφημερίδι τοῦ ἔτους 1898, ἐνθα θὰ δημοσιευθῶσι καὶ τὰ σπουδαιότερα τῶν εὐρημάτων.

Πρὸς καθορισμὸν τῆς ἐκτάσεως τῆς νεκροπόλεως ταύτης ἐγένετο δοκιμαστικὴ τις σκαφὴ κατὰ τὸ μέσον τοῦ μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῆς νοτίας πύλης τοῦ ἱεροῦ διαστήματος ἐπὶ τοῦ ὑψηλοτέρου μέρους τῆς ῥάχews τοῦ λόφου. Αὐτόθι εὐρέθη μέγα κοίλωμα ἐν τῷ βράχῳ πεπληρωμένον ποταμίας ἄμμου καὶ ὀλίγης λατύπης πωρίνων λίθων, ἐντὸς τῶν ὁποίων εὐρέθησαν καὶ τινα μικρὰ καὶ ἀσήμαντα τεμάχια ἀγγείων καὶ ἄλλων ἀντικειμένων δηλοῦντα χρόνους περὶ τὰ τέλη τοῦ Δ' π. Χ. αἰῶνος. Τὸ κοίλωμα τοῦτο ἀπεδείχθη ἔπειτα ὅτι ἦτο λατομεῖον. Ἐξ αὐτοῦ μικρὸν μόνον μέ-

ρος άνεσκάφη τὸ δὲ ὑπολειπόμενον μέρος πρὸς ἀνασκαφήν φαίνεται ὅτι εἶνε πολὺ μεγαλύτερον τοῦ ἀνασκαφέντος.

Πλὴν τῆς ἀνασκαφῆς ταύτης ἐξετελέσθη κατὰ τὸ παρὸν ἔτος καὶ ἡ ἀνοικοδόμησις τῶν θεμελίων τῶν δύο πρώτων ἐξ ἀνατολῶν κίονων τῆς ἐσωτερικῆς κιονοστοιχίας τοῦ παρὰ τὸ νότιον τεῖχος τοῦ ἱεροῦ ῥωμαϊκοῦ οἰκοδομήματος, ἅτινα καθηρέθησαν πρὸ δύο ἔτων ὡς ἐμποδίζοντα τὴν εἰς βάθος ἀνασκαφήν. (Ἴδε Πρακτικὰ τοῦ 1895 σελ. 159). Κατὰ τὴν καθαίρεισιν αὐτῶν ἐστερούμην δυστυχῶς τῶν ἀπαιτουμένων ἐργαλείων πρὸς ἀκριβῆ καταμέτρησιν τοῦ ὕψους καὶ τῆς θέσεως ἐκάστου τῶν λίθων, τοιαῦτα δὲ κτίσματα (οἷα τὰ παρόντα θεμέλια) ἀτάκτως καὶ ἐξ ὕλικου ὄχι πάντοτε ὁμοίου ὠκοδομημένα. πρὸς δὲ καὶ ὄχι ἀκέραια διασωζόμενα λίαν δυσχερῶς καταμετροῦνται διὰ μόνων τῶν προχείρων μέσων μετὰ τοσαύτης ἀκρίβειας, ὥστε νὰ ἐπανακτισθῶσιν ἀκριβῶς ὅποια ἦσαν. Ἄλλ' ὅμως καθ' ὅσον δύναμαι νὰ κρίνω, ἡ ἀνοικοδόμησις ἐπέτυχε, διαφοραὶ δὲ ὅπωςδῆποτε ἀλλοιοῦσαι τὸν χαρακτῆρα τοῦ κτιρίου δὲν ἐπῆλθον. Τὸ ὕψος αὐτῶν εἶνε περίπου ἀκριβῶς ἴσον πρὸς τὸ τοῦ τρίτου ἐξ ἀνατολῶν κίονος τοῦ κειμένου ἐντὸς τῆς περιφέρειας τῆς ἀψίδος τοῦ Βουλευτηρίου, τὸ αὐτὸ δὲ ὕψος ἔχει καὶ ὁ οὐδὸς τῆς θύρας τοῦ ἄκρου οἰκήματος ὑψηλότερος ὢν τοῦ φέροντος τοὺς προσθίους κίονας στυλοβάτου κατὰ 0,08. Ἡ ὄλως ἡμελημένη κατασκευὴ πάντων τῶν θεμελίων τῆς ἐσωτερικῆς κιονοστοιχίας ἀποδεικνύει ὅτι οἱ κίονες δὲν ἐστηρίζοντο ἀπ' εὐθείας ἐπ' αὐτῶν τῶν κατὰ χώραν κειμένων λίθων, ἀλλ' ἐπέκειτο καὶ ἄλλος λίθος ἐπὶ ἐκάστου τῶν θεμελίων¹, ὥστε αἱ βάσεις τῶν κίονων ἔκειντο πολὺ ὑψηλότερον τοῦ προσθίου στυλοβάτου. (Πρακτικὰ 1895, σελ. 185 ὑποσημ. 2). Παράδοξον καὶ δυστυχῶς ἀνεξήγητον εἶνε ὅτι καὶ οἱ δύο κίονες τοῦ ἄκρου οἰκήματος πρέπει νὰ ὑποτεθῶσι στηριζόμενοι ὄχι ἐπὶ τῶν νῦν κατὰ χώραν ἀνοικοδομηθέντων θεμελίων αὐτῶν, ἀλλ' ἐπὶ ἄλλων λίθων ἐπικειμένων, συμβαίνει δ' οὕτω νὰ κεῖνται καὶ αὐτοὶ ὑψηλότερον τοῦ οὐδοῦ τῆς θύρας τοῦ οἰκήματος χωρὶς νὰ ὑπάρχη βαθμὴ τις

¹ Ὅχι μακρὰν τῶν ἐρείπιων ὑπάρχουσι τινὰ τετράγωνα ὑπόβαθρα ἐκ γλαυκοχρόου μαρμάρου, ταῦτα δὲ πιθανῶς εἶνε τὰ ἀμέσους ὑποκάτω τῶν κίονων ὑπάρχοντα τὸ πάλαι, ἀλλ' οὐδὲν ἐξ αὐτῶν εὐρέθη κατὰ χώραν.

μετάγουσα ἐκ τοῦ ταπεινοτέρου δαπέδου εἰς τὸ ὑψηλότερον¹.

Ἔστω καὶ τοῦτο ἐν τῶν προβλημάτων, ἅτινα παρέχει τὸ παράδοξον τοῦτο κτίριον.

Συγχρόνως συνήγαγον ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τοῦ οἰκοδομήματος τούτου πάσας τὰς τέσσαρας ὑπαρχούσας² ἐκ μέλανος λίθου πλινθίδας μετὰ καμπύλης ἐπιφανείας, αἵτινες νομίζω ὅτι ἀπετέλουν τὴν κρηπίδα τοῦ ἐπὶ τῶν ἡμικυκλικῶν θεμελίων ε' ὑπάρχοντος διαφράγματος. (Ἴδε Πρακτικὰ 1895 σελ. 184). Δύο ἐξ αὐτῶν ἀπεδείχθησαν ὅτι εἶχον τεκτονικὰ σύμβολα, ἅτινα δὲν εἶχον παρατηρήσει πρότερον, ἦτοι ἡ μὲν τὸ γράμμα Z ἐπὶ τε τῆς ἄνω καὶ ἐπὶ τῆς κάτω πλευρᾶς, ἡ δὲ ἕτερον ὄχι πολὺ σαφές γράμμα φαινόμενον ὡς P³. Εἰς τὰ περὶ τοῦ προκειμένου οἰκοδομήματος γεγραμμένα προσθετέον, ὅτι καὶ ἐν ἄλλῳ ῥωμαικῷ οἰκοδομήματι ἐπίσης στωϊκῷ, ἦτοι ἐν τῇ ἐν Ἀθήναις παρὰ τὸ Ὁρολόγιον τοῦ Κυρρήστου πρό τινων ἐτῶν ἀνασκαφείσῃ ἀγορᾷ (Πρακτικὰ τῆς Ἀρχ. Ἐτ. 1890 σελ. 108 ἐξ.), εὑρέθη ἡμικυκλικὴ βαθμὶς ὁμοιοτάτη πρὸς τὴν ε τοῦ ἑλευσινιακοῦ οἰκοδομήματος, ἀλλὰ δυστυχῶς οἱ λίθοι αὐτῆς δὲν ὑπῆρχον κατὰ χώραν. Συμπληρουμένης τῆς ἀνασκαφῆς τῆς ἀγορᾶς ἐκείνης, ἴσως εὑρεθῆ καὶ ἄλλη ὁμοία βαθμὶς κατὰ χώραν κειμένη, διαφωτιζούσα καὶ τοῦ ἑλευσινιακοῦ κτιρίου τὴν κατασκευὴν.

Πᾶσαι αἱ ἐργασίαι αὗται συνετελέσθησαν μέχρι τοῦ τέλους τοῦ

¹ Τοιαύτη βαθμὶς ὑπάρχει ἐν τῷ ἐτέρῳ παρὰ τὸ νότιον τεῖχος ῥωμαικῷ κτιρίῳ, ὡς θὰ ῥηθῆ περαιτέρω (σελ. 90).

² Πρότερον ὑπῆρχον τρεῖς, ἡ τετάρτη εὑρέθη πρὸ μικροῦ ἐνωκοδομημένη ἐν ὑστεροχρόνῳ ἐπισκευῇ τοῦ τείχους τοῦ περιόλου. Αὐτόθι φαίνεται ὅτι ὑπάρχει καὶ πέμπτη, ἀλλὰ δὲν μοι ἦτο εὐκόλον νὰ ἐξαγάγω αὐτήν.

³ Τὸ σύμβολον Z ὑπάρχει καὶ ἐν τῷ τοίχῳ τοῦ ἄκρου οἰκήματος (Πρακτικὰ 1895, σελ. 184 ὑποσημ. 3) καὶ ἐν τῷ νεωτέρῳ οὐδῶ τῆς πρὸς τὸν πύργον Β εἰσόδου (Αὐτόθι σελ. 180). Σημειωτέον δὲ ὅτι καὶ ἐν τῷ ἡμικυκλίῳ ε ὑπάρχει ἕτερον τεκτονικὸν σύμβολον τὸ ΘΕ.

⁴ Ἦσαν ἤδη γεγραμμένα πάντα τὰ ἀνωτέρω, ὅτε ἐπισκεφθεὶς τὴν Ἐλευσίνα ὁ κ. Dörpfeld καὶ ἐξετάσας τὰς ἡμικυκλικὰς ταύτας πλινθίδας, εἶπεν, ὅτι δὲν ἀνήκουσιν εἰς τὸ ῥωμαϊκὸν οἰκοδόμημα, ἀλλ' εἰς τὸ προηγουμένως αὐτόθι ὑπάρξαν *Βουλευτήριον*, τὰ δὲ τεκτονικὰ σήματα, ὅτι προσετέθησαν εἰς αὐτὰς κατόπιν, ὅτε ἐχρησιμοποιήθησαν εἰς τὸ ῥωμαϊκὸν κτίριον. Ἀπησχολημένοι εἰς πολλὰς ἄλλας ἐργασίας, δὲν δύναμαι νὰ ἐξετάσω τὸ πρᾶγμα μετὰ τῆς ἀπαιτουμένης ἐπιστάσεως πρὸς τὸ παρόν.

μηνός Αυγούστου, ὅτε τὸ Συμβούλιον τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας ἠναγκάσθη νὰ προβῆ εἰς διακοπὴν πασῶν τῶν ὑπ' αὐτῆς ἐκτελουμένων ἀνασκαφῶν. Βραδύτερον ἤτοι κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ μηνός Νοεμβρίου κατέστη δυνατὴ ἡ ἐπανάληψις τῆς ἀνασκαφῆς ἐκ νέου, ἀλλ' ἐπειδὴ οὔτε ὁ διευθύνων τὰς ἐργασίας ἦτο δυνατὸν νὰ παραμένῃ ἀδιαλείπτως ἐν Ἐλευσίनि, οὔτε ἡ ὥρα τοῦ ἔτους ἐπέτρεπεν ἐργασίαν ἀπαρεμπόδιστον ἀπὸ δυσχερειῶν καὶ κωλυμάτων, προετίμησα ἀντὶ τῆς ἀνασκαφῆς τῆς παναρχαίας νεκροπόλεως τὴν συμπλήρωσιν τῆς ἀνασκαφῆς τοῦ ὑπολειπομένου μέρους τῆς νοτίας αὐλῆς τοῦ ἱεροῦ¹, ἐν ᾧ δὲν προσεδοκῶντο πολλὰ οὐδὲ σπουδαῖα εὐρήματα ἀπαιτοῦντα διαρκῆ καὶ προσεκτικὴν ἐπιτήρησιν. Ἐν τούτῳ δὲ τῷ χρόνῳ ἠδυνάμην νὰ ἐργασθῶ πρὸς ἐκδοσιν τῆς περὶ τῆς παναρχαίας νεκροπόλεως μελέτης καὶ πρὸς ἀπεικόνισιν τῶν μελλόντων νὰ δημοσιευθῶσιν ἐν αὐτῇ ἀγγείων καὶ ἄλλων ἀρχαιοτήτων, ἵνα ὅταν ἐπαναληθῆ ἡ ἐν τῇ νεκροπόλει ἀνασκαφὴ ὑπάρχωσιν εὐσύνοπτα τὰ πορίσματα τῆς προτέρας ἐρεύνης. Ἐνεκα τοῦ μεγάλου βάρους τῆς ἐπιχώσεως καὶ τοῦ μικροῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐργατῶν, ὅστις συνήθως ἀπησχολεῖτο ἐν τῇ ἀνασκαφῇ τῆν νοτίας αὐλῆς δὲν κατωρθώθη νὰ εὐρεθῆ τὸ φυσικὸν ἔδαφος μέχρι τοῦ τέλους τοῦ ἔτους 1897, τὸ ὑπολειπόμενον ὅμως μέρος εἶνε ὀλίγον, ὥστε ἡ ἀνασκαφὴ θὰ περατωθῆ ὀλίγον χρόνον μετέπειτα, ἀκολούθως δὲ θὰ ἐπιχωσθῆ τὸ ἀνεσκαμμένον μέρος. Εὐρήματα ἄξια λόγου δὲν ἐγένοντο, πλὴν τεμαχίων τινῶν ἀγγείων καὶ τινῶν εἰδωλίων. Ἄξια μνείας εἶνε καὶ ἡ εὐρεσις ὑπερμεγέθους πυρᾶς ἐξω τῆς γραμμῆς τοῦ κατὰ τὸν Περικλέα τείχους τοῦ περιβόλου ἔμπροσθεν τῆς προστάσεως τοῦ Βουλευτηρίου. Ἡ πυρὰ αὕτη ἔκειτο ἐπὶ ἐδάφους ὄχι πιθανῶς παλαιότερου τῶν κατὰ τὸν Περικλέα χρόνων, εἶχε δὲ διάμετρον 8 μ περίπου, ἀλλ' ἐπειδὴ οὔτε ὑπὸ πλίνθων ἢ λίθων περιεβάλλετο οὔτε εὐρέθη ἐν αὐτῇ οὐδέν, φαίνεται ὅτι δὲν εἶνε πυρὰ πρὸς καῦσιν νεκρῶν παρεσκευασμένη, ἀλλὰ πρὸς ἄλλον τινὰ σκοπὸν χρησιμεύσασα, ἴσως πρὸς καταστροφὴν ἀχρήστων ξύλων καὶ πελεκιδίων ἐκ ζυλουργικῆς τινος ἐργασίας προερχομένων, διότι καὶ τὸ πῦρ δὲν φαίνεται ὅτι ἦτο πολὺ ἰσχυρόν.

¹ Πρὸλ. Πρακτικὰ 1895, σελ. 161.

Εὐκαιρον εἶνε σημειωθῆ ἔνταῦθα καὶ τις ἀξιοπαρατήρητος ιδιότης τῆς πρὸς δυσμὰς τῆς νοτίας πύλης τοῦ ἱεροῦ ῥωμαϊκῆς στοᾶς, ἥτις ἐκ λήθης δὲν ἐμνημονεύθη ἐν τοῖς προπερυσίνοις Πρακτικοῖς. Ὁ ἔσωτερικὸς στυλοβάτης αὐτῆς σφῆζεται μόνον κατὰ τὸ δυτικὸν μέρος τοῦ κτιρίου μέχρι τοῦ δευτέρου προσθίου κίονος μετὰ τὴν πρὸς δυσμὰς παραστάδα, ἐκ δὲ τοῦ ὑπολοίπου μέρους σφῆζονται μόνον τὰ θεμέλια. Τὸ σφῆζόμενον τοῦτο μέρος τοῦ ἔσωτερικοῦ στυλοβάτου εἶνε κατὰ 0,31 ὑψηλότερον τοῦ προσθίου στυλοβάτου, ἐπομένως τὸ δάπεδον τοῦ ὀπισθεν τῆς ἔσωτερικῆς κιονοστοιχίας μέρους τῆς στοᾶς ἦτο ὑψηλότερον τοῦ μεταξὺ ταύτης καὶ τῆς προσθίας κιονοστοιχίας μέρους κατὰ μίαν βαθμίδα. Ἡ κατασκευὴ τοῦ ἔσωτερικοῦ στυλοβάτου εἶνε εὐτελῆς καὶ λίαν ἡμελημένη, ὑπάρχουσι δὲ ἐν αὐτῷ καὶ ἱκαναὶ ἀλλοιώσεις ἐκ βαρβάρων χρόνων. Ἴχνος κίονος μόνον ἐν φαίνεται ἀντικρὺ τοῦ δευτέρου ἐκ δυσμῶν κίονος, ὄχι πολὺ σαφές καὶ αὐτό. Ἴσως ὑπὸ τὰς στρογγύλας βάσεις τῶν κίωνων ὑπῆρχον καὶ ἕτερα τετράγωνα ὑπόβαθρα, ὡς φαίνεται ὅτι δηλοῖ τὸ σωθὲν ἶχνος.

Ὅχι ἀνάξιον μνείας εἶνε καὶ μικρόν τι ὄλως τυχαῖον εὔρημα τοῦ παρόντος ἔτους, ὡς ὄχι ὄλως ἀδιάφορον διὰ τὴν ἱστορίαν τοῦ Τελεστηρίου. Ὑπὸ ἐργάτου τινός δηλαδὴ παρατηρήθη ὅτι παρὰ τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τῆς παρὰ τὴν πομπικὴν ὁδὸν πύλης Ω⁴ τοῦ Τελεστηρίου¹, ἐνθα ὑπάρχει στρώσις τις σχεδὸν ἴμοια πρὸς τὴν τοῦ Πεισιστρατείου ναοῦ, ἥτοι ἐκ πωρίνων πλακῶν μετὰ τινων ἐπισκευῶν ἐκ μικρῶν τεμαχίων μέλανος ἀβεστολίθου, ἴση κατὰ τὸ ὕψος πρὸς τὴν πρώτην βαθμίδα τῶν πέριξ τοῦ Τελεστηρίου ἐδωλίων, ὑπῆρχον ὑποκάτω τῶν κατὰ χώραν σφῆζόμενων πλακῶν τῆς στρώσεως ταύτης τεμάχια τινὰ μελανοβαφῶν ἀγγείων. Ταῦτα ἐξαχθέντα ἀπεδείχθησαν ὄλως ἀσημαντα μηδὲν ἶχνος εἰκονικῆς παραστάσεως διασφῆζοντα. Στόμιόν τι ὁμως μικρᾶς ληκύθου καλῆς ἐργασίας (διάμετρος αὐτοῦ 0,024) φέρει πέριξ γραπτὴν τὴν ἐπιγραφὴν

Η Ο Γ Α Ι Σ : Κ Α Λ Ο Σ

Πολλὴ ἐργασία ἐγένετο κατὰ τὸ παρὸν ἔτος καὶ ἐν τῷ μου-

¹ Πρβλ. Πρακτικά τῆς Ἀρχ. Ἐτ. 1887 πίν. 1.

σειώ ἰδίως πρὸς συγκόλλησιν τεμαχίων ἀγγείων εὐρεθέντων κατὰ τὰς ἀνασκαφὰς τοῦ παρόντος ἔτους καὶ τῶν δύο προηγουμένων, τινῶν δὲ καὶ ἐκ παλαιότερων ἐτῶν. Ἡ ἐργασία αὕτη ἐξακολουθεῖ καὶ νῦν ἀπασχολουμένου εἰς αὐτὴν τοῦ Ἐλευσινίου Ἰωάννου Παπανικολάου, τεχνίτου ὄξυνουστάτου καὶ δεξιωτάτου, καλλίστας ὑπηρεσίας παρασχόντος, εἰς τε τὸν Φίλιον καὶ εἰς ἐμέ. Μεταξὺ τῶν συγκολληθέντων ἀγγείων ἄξιος ἰδιαίτερας μνείας εἶνε ὁ ὑπερμεγέθης σκύφος τῆς Ἀρθίπης, οὗ τὰ τεμάχια δεξιῶς συνέλεξε καὶ συνηρμολόγησεν ὁ P. Hartwig ἐκδώσας αὐτὰ ἐν Mittheilungen d. d. arch. Inst. Athen 1896, σελ. 377 ἐξ. πίν. XII. Κατὰ τὴν συγκόλλησιν τῶν τεμαχίων τούτων ἀνευρέθησαν καὶ ἄλλα τινὰ τεμάχια ἄγνωστα τῷ Hartwig, ὧν ἐν προσαρμύζεται εἰς τὴν ὑπάρχουσαν βᾶσιν τοῦ ἀγγείου 0,11 πρὸς ἀριστερὰν τοῦ ποδὸς τῆς παρὰ Hartwig ἀκροτάτης ἀριστερᾶς μορφῆς τῆς φορούσης τὸν στικτὸν χιτῶνα. Τὸ νέον τεμάχιον παριστᾷ τὸ κατωτέρω τῶν γονάτων μέρος γυναικείας μορφῆς στηριζομένης ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ ποδὸς καὶ κλινούσης πρὸς τὰ ἐμπρός, ἐνθα σφίζεται τὸ ἄκρον ῥάβδου τινός, ἴσως σκήπτρου, τὸ ὁποῖον πιθανώτατα κρατεῖ ἡ μορφή αὕτη. Ἔτερον τεμάχιον προσεκολληθῆναι μεταξὺ τοῦ δεξιοῦ ποδὸς τοῦ Ἑρμοῦ καὶ τοῦ χάσματος τῆς γῆς πρὸ τῶν ἵππων. Ἄλλα τινὰ τεμάχια εἶνε ἀσυγκόλλητα, ὑπάρχει δ' ἐλπίς νὰ ἀνευρεθῶσι καὶ ἄλλα ἐν τοῖς πολυαριθμοτάτοις συντρίμμασι, τοῖς ἀποκειμένοις ἐν τῇ ἀποθήκῃ. Ἄλλὰ καὶ ἂν δὲν εὐρεθῶσιν ἄλλα τεμάχια, εὐκταία θὰ ἦτο νέα ἔκδοσις τοῦ σπουδαίου τούτου μνημείου μετὰ τὰ ἤδη ἀνευρεθέντα. Ὁ αὐτὸς Ἰω. Παπανικολάου μετὰ μικρᾶς μόνον ἐμοῦ βοηθείας ἠδυνήθη ἐκ τῶν ὑπ' ἐμοῦ ἐν τῇ νοτιᾷ αὐλῇ τοῦ ἱεροῦ καὶ πρότερον ὑπὸ Φιλίου εὐρημένων τεμαχίων νὰ συναρμολογήσῃ τέσσαρας μεγάλου μεγέθους καὶ καλλίστης τέχνης παναθηναϊκοὺς ἀμφορεῖς καὶ ἕτερον ἀγγεῖον (ὕδριαν) ὁμοίας τέχνης μετὰ παραστάσεως ἀφ' ἐνὸς μὲν τοῦ Διὸς εἰς κύκνον μεταμεμορφωμένου, φέροντος τὸ ὦν τῆς Λήδας, ἀφ' ἐτέρου δὲ θεβρίππου ἀντωποῦ¹. Τὰ τεμάχια τῶν συνηρμολογημένων τούτων ἀγγείων δὲν συναρμύζονται ἅπαντα-

¹ Ἡ συναρμολόγησις τῶν ἀγγείων τούτων συνετελέσθη κατὰ μέγα μέρος ἐν ἔτει 1898.

χοῦ, ἀλλ' ἔλλείπουσι δυστυχῶς πλεῖστα καὶ ἐνιαχοῦ πολὺ μεγάλα μέρη ἐν τῷ μεταξὺ· ἀλλ' οὐδὲν ἦττον ἢ συναρμολόγησις πρέπει νὰ θεωρηθῆ ἐπιτυχῆς. ὡς ἐγὼ τοῦλάχιστον κρίνω. Διὰ τοὺς μέλλοντας νὰ ἴδωσι τὰ ἀγγεῖα ταῦτα συγκεκολλημένα καὶ ἔσωθεν ἐξ ὀλοκλήρου ὑπὸ γύψου περιβεβλημένα, παρατηρῶ, ὅτι πλὴν τῶν ἔξωθεν καὶ νῦν ὀρατῶν σημείων ὁ συγκολλητῆς ὠδηγεῖτο καὶ ὑπὸ τῶν ζωνῶν τῆς ἐσωτερικῆς γανώσεως αὐτῶν, ἧτις νῦν δὲν φαίνεται, ὡσαύτως δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ πάχους καὶ τῆς ποιότητος τοῦ πηλοῦ.

Καὶ γλυπτὰ δὲ ἔργα συνεκολλήθησαν ἱκανά, ἐν οἷς καὶ ἄγαλμα γυναικείου ἀκέφαλον τέχνης ἀρχαϊζούσης, οὗ οἱ πόδες ἀνευρέθησαν πέρυσι μεταξὺ τῶν ἐν τῷ μουσεῖῳ ὑπαρχόντων πολυαρίθμων γλυπτῶν τεμαχίων. Καὶ τοῦ ἐν τῷ τοίχῳ μιᾶς τῶν αἰθουσῶν τοῦ μουσείου προσωκοδομημένου κολοσσιαίου ἀναγλύφου τοῦ *Λακραεῖδου*, οὗ τὰ τεμάχια συνέθεσαν πρό τινων ἐτῶν ὁ *Heberdey* καὶ ὁ *Reichel*, προσεκολλήθη ἀξιολογώτατον τεμάχιον εὑρεθὲν ὑπὸ τινος ἐργάτου κατόπιν, ὅπερ εἶνε τὸ δεύτερον τῶν ἀγνώστων τοῖς πρώτοις συναρμολογηταῖς τεμαχίων. Τὸ τεμάχιον τοῦτο περιλαμβάνει τὸν λαιμὸν καὶ τὸ στήθος τῆς *Θεᾶς*, προσαρμοζόμενον ἄνωθεν μὲν πρὸς τὴν κεφαλὴν αὐτῆς, κάτωθεν δὲ πρὸς τὸ ἤδη γνωστὸν κατώτερον μέρος τοῦ θώρακος αὐτῆς, καὶ πρὸς δεξιὰν πρὸς τὸ τεμάχιον τὸν περιέχον τὴν κεφαλὴν τοῦ *Θεοῦ*. Μετὰ τὴν προσκόλλησιν τοῦ τεμαχίου τούτου καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ συναρμολοζόντων τεμαχίων, ἀποδεικνύεται σαφῶς ὅτι τὸ σῶμα τοῦ *Θεοῦ* καὶ ἡ χεὶρ αὐτοῦ πρέπει νὰ τοποθετηθῶσιν ὑψηλότερον καὶ μᾶλλον πρὸς δεξιὰν, παρατηρήθη δὲ καὶ πρότερον ὅτι καὶ τοῦ *Τριπτολέμου* ὁ κορμὸς καὶ τὰ μετ' αὐτοῦ συναρμολοζόντα τεμάχια πρέπει νὰ ἀνυψωθῶσιν ὀλίγον. Ἀλλ' ἐπειδὴ αἱ μεταβολαὶ αὗται ἀπαιτοῦσι τὴν συνεργασίαν ἱκανοῦ γλύπτου, ἧς ἐστερούμεν, ἐνόμισα ὅτι ἔπρεπε νὰ ἀρκεσθῶ εἰς τὰ προχειρότερα. Ἐννοεῖται ὅτι ὅταν πρόκειται νὰ γείνη ἔκδοσις τοῦ σπουδαίου τούτου ἱμνημείου, ἀπαραίτητον εἶνε νὰ διορθωθῶσι τὰ σφάλματα τῆς πρώτης συνθέσεως τῶν τεμαχίων αὐτοῦ.

Προσέτι μετεκομίσθησαν μετὰ μεγάλης δυσκολίας ἐκ τῶν ἐρείπιων εἰς τὸ μουσεῖον τὸ γνωστὸν μοναδικὸν κιονόκρανον τῶν

Μικρῶν Προπυλαίων καὶ τὸ ἐπίκρανον τῆς μιᾶς παραστάδος αὐτῶν, ὅπερ καὶ μόνον σώζει τὴν κεφαλὴν ἐνὸς τῶν κατὰ τὰς γωνίας τερατομόρφων ζώων. Ἡ μετακόμισις αὕτη ἦτο ἀναγκαιοτάτη ὄχι μόνον διότι τὰ πολλοῦ λόγου ἄξια ἀρχιτεκτονικὰ ταῦτα μέλη ἦσαν ἐκτεθειμένα εἰς τὴν μανίαν τοῦ πρώτου τυχόντος κακοποιοῦ, ἀλλὰ καὶ διότι τοῦ κιονοκράνου τὸ μάρμαρον τοσοῦτον σαθρὸν εἶνε ἐκ τῶν ἐπηρειῶν τοῦ χρόνου, ὥστε καὶ αὐτομάτως ἐμελλεν ἀναμφιβόλως νὰ διαλυθῆ εἰς πλείστα τεμάχια ἐντὸς βραχείου χρόνου. Τόπος πρὸς ἀρμόζουσαν τοποθέτησιν ἐντὸς τοῦ μουσείου δὲν εὑρέθη εἰμὴ μόνον διὰ τὸ κιονόκρανον, καὶ τὸ ἐπίκρανον ὅμως τῆς παραστάδος ἐτοποθετήθη ὅπωςδῆποτε προσωρινῶς, ἀναμένον τὴν προσήκουσαν τοποθέτησιν, ὅταν ποτὲ προσαυξηθῆ ἡ οἰκοδομὴ τοῦ νῦν μουσείου, ἐν τῷ ὁποίῳ πλείστα ἀρχαιότητες εἶνε λίαν ταλαιπῶρος τοποθετημέναι. Πρὸς τὸ παρὸν ἐπῆλθε μικρά τις βελτίωσις διὰ τῆς κατασκευῆς κλιμακωτοῦ ἰκριώματος εἰς ἀντικατάστασιν παλαιότερων θηκῶν, ὥστε μετὰ πολλὴν ὡς ἐκ τῆς στενοχωρίας ἐργασίαν καὶ ἀκαταστασίαν κατωρθώθη νὰ τοποθετηθῶσιν ὅπωςοῦν ἀνεκτῶς τὰ σπουδαιότερα τῶν γλυπτῶν, ἐνῶ τὰ ἐκ τῆς παναρχαίας νεκροπόλεως ἀγγεῖα ἐτοποθετήθησαν ὅπωςδῆποτε ἐν ταῖς ὑπολειφθείσαις θήκαις· μέγας ὅμως ἀριθμὸς τεμαχίων γλυπτῶν ἔργων ἐδέησε νὰ σωρευθῆ ἐν ἐτέρῳ οἰκήματι μὴ ὑπάρχοντος πλέον χώρου ἐν τῷ μουσεῖῳ.

Καὶ εἰς αὐτὸ δὲ τὸ οἰκοδόμημα τοῦ μουσείου ἐγένοντο κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ὄχι ἀσήμαντοι ἐπισκευαὶ ἰδίως πρὸς προφύλαξιν τῶν θεμελίων τῆς βορείας πλευρᾶς αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἐκ τῆς ῥάχεως τοῦ λόφου καταρρέοντων ὑδάτων τῶν βροχῶν, ἅτινα διερχόμενα διὰ τοῦ τοίχου εἰσῆρχοντο ἱκανῶς ἄφθονα ἐντὸς τοῦ μουσείου.

ΑΝΔΡΕΑΣ Ν. ΣΚΙΑΣ

ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΟΙ ΤΑΦΟΙ ΠΑΡΑ ΤΑΣ ΘΗΒΑΣ

Διατρίβοντι ἐν Θήβαις κατὰ Ὀκτώβριον π. ἔ. χάριν ὑπηρεσίας ἀνηγγέλθη μοι ὑπό τινος τῶν κατοίκων ὅτι πρὸς μεσημβρίαν τῆς νῦν πόλεως (ἦτις, ὡς γνωστόν, εἶναι ἐκτισμένη ἐπὶ τοῦ λόφου τῆς ἀρχαίας Καδμείας) καὶ εἰς ἀπόστασιν 250-300 Γαλλ. μέτρων ἀπὸ τῆς μεσημβρινῆς πλευρᾶς τοῦ ἀρχαίου τείχους κατὰ τὴν θέσιν τὴν κοινῶς καλουμένην Ἀγίαν Ἄγγαν¹ τυμβωρύχοι σκάπτοντες εἰς τινα τῶν ἐκεῖ λοφίσκων πρὸς ἀνεύρεσιν ἀρχαίων τάφων ἀνεκάλυψαν σπηλαιοειδές τι ἄνοιγμα ἐν τῷ μαλακῷ τοῦ λόφου βράχῳ λελαξευμένον. Ἄμα τῷ ἀκούσματι ὑπέθεσα, ὡς εἰκός, ὅτι πρόκειται περὶ προϊστορικῶν τάφων, ἣ δὲ ἐπίσκεψις τῶν τόπων ἀπέδειξε τὴν ὑπόθεσιν πρᾶγμα. Ἀληθῶς οἱ τυμβωρύχοι εἶχον ἀνακαλύψει τάφον θολωτὸν ἐν τῷ βράχῳ λελαξευμένον, ὃν ὅμως ἐν μέρει μόνον εἶχον προφθάσει ν' ἀνασκάψωσι καὶ ἐρευνήσωσιν.

Τὰς Θήβας εἶχον ἐπισκεφθῆ ἐπ' ἐσχάτων, ἀφοῦ δηλ. οὐ μόνον ἐν τῇ λοιπῇ Ἀργολίδι καὶ ἐν τῇ Ἀττικῇ, ἀλλὰ καὶ ἐν Μυκῆναις εἶχον ἀποκαλυφθῆ καὶ ἐρευνηθῆ πολλοὶ ὅμοιοι τάφοι, πλείστοι ὅσοι τῶν τε ἡμεδαπῶν καὶ τῶν ξένων ἀρχαιολόγων. Ὁ μακαρίτης Lolling μῆνας ὀλοκλήρους διέτριψεν ἐν Θήβαις καὶ τῇ λοιπῇ Βοιωτίᾳ ἀντιγράφων ἐπιγραφὰς χάριν τῆς νέας ἐκδόσεως τοῦ *Θησαυροῦ τῶν Ἑλληνικῶν Ἐπιγραφῶν*, ὃ δὲ καθηγητῆς κ. Fabricius καὶ διατριβὴν ἔγραψε καὶ ἐξέδωκε πολλοῦ λόγου ἀξίαν περὶ τῆς τοπογραφίας τῆς ἀρχαίας πόλεως². Καὶ σημειοῖ μὲν ἐν τῷ προσηρτημένῳ τῇ διατριβῇ τοπογραφικῷ χάρτῃ κατὰ τὴν Ἀγίαν Ἄγγαν τάφους ἀρχαίους, ἀλλὰ περὶ προϊστορικῶν τάφων οὐδένα ποιεῖται λόγον. Ἐγὼ αὐτὸς ἐπεσκέφθην τὰς Θήβας ὡς σύμβου-

¹ Ὁ τόπος ὠνομάσθη οὕτως ἐκ μικροῦ παρεκκλησίου ὑπάρχοντός ποτε ἐκεῖ, νῦν δὲ μὴ σωζομένου οὐδ' ἐν εἰρηπίοις.

² Thieben, eine Untersuchung über die Topographie und Geschichte der Hauptstadt Böotiens, von Ernest Fabricius, Freiburg, 1890.

λος τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ ἔτους 1892, ὅπως ἐπιθεωρήσω τὰς ὑπὸ τοῦ μακαρίτου Καλόπαιδος δαπάναις αὐτῆς γενομένας ἀνασκαφὰς πρὸς ὅσον ἔνεστιν ἀκριβῆ καθορισμὸν τοῦ τείχους τοῦ Περιβόλου τῆς ἀρχαίας πόλεως¹, χωρὶς οὔτε ν' ἀντιληφθῶ; οὔτε παρ' ἄλλων ν' ἀκούσω τι περὶ προϊστορικῶν τάφων. Καὶ ὁμως καὶ ἐν τοῖς κατὰ τὴν Ἀγίαν Ἄρναν καὶ ἐν τοῖς κατὰ τὴν θέσιν τὴν κοινῶς καλουμένην Μύλους πρὸς ἀνατολὰς τῆς Καδμείας ὑπὲρ τὸ ρεῦμα τοῦ Ἰσμηνοῦ λόφοις προσεκτικὴ παρατήρησις τοῦ ἐδάφους ἤθελε πείσει πάντα ἀρχαιολογοῦντα ὅτι ὑπ' αὐτὸ κρύπτονται προϊστορικοὶ τάφοι. Διότι πολλαχοῦ παρατηροῦνται σπηλαιοειδῆ ἀνοίγματα, τὰ μὲν ὅλως φανερά, τὰ δὲ κεχωσμένα, ἐνιαχοῦ δὲ θὰ ἠδύνατο ὀξὺς παρατηρητῆς νὰ διακρίνῃ αὐτὸ τὸ στόμιον τῆς θύρας των. Γράφω ταῦτα ὅπως καταδείξω ὅτι πολλάκις σπουδαῖαι ἀνακαλύψεις ὀφείλονται, ἢ εἰς τυχαῖα γεγονότα, ἢ εἰς τὴν θυμοσοφίαν τῶν τυμβωρύχων. Καὶ τῷ ὄντι πολλάκις οἱ ἄνθρωποι οὗτοι ὑπῆρξαν ἡμῶν τῶν ἀρχαιολόγων θυμοσοφώτεροι, ὡς ὁ σεβαστός μοι φίλος καὶ διδάσκαλος Σ. Κουμανοῦδης λέγει, καὶ πολλάκις μᾶς ἠνέωξαν τὸν δρόμον πρὸς περαιτέρω ἀνασκαφὰς.

Οἰκοθεν ἐννοεῖται ὅτι εὐθὺς ἅμα βεβαιωθείς περὶ τοῦ πράγμα-τος ἐζήτησα τηλεγραφικῶς τὸ ἀναγκαῖον χρῆμα, ὅπως οὐ μόνον ἀνασκάψω ὀλοσχερῶς τὸν ὑπὸ τῶν τυμβωρύχων ἀποκαλυφθέντα τάφον, ἀλλ' ἐρευνήσω καὶ περαιτέρω τοὺς ἐκεῖ τόπους. Ἐνεκα ὁμως τοῦ πρωίμου καὶ βαρέος σύναμα χειμῶνος δὲν ἠδυνήθην νὰ παρατείνω ἐπὶ πολὺ τὴν ἐρευναν καὶ ἀνευρῶν καὶ ἀνασκάψας καὶ δύο ἔτι τάφους ἀνέβαλον διὰ τὸ προσεχὲς ἔαρ τὴν ἐξακολούθησιν τοῦ ἔργου².

¹ Αἱ ἀνασκαφαὶ τοῦ μακαρίτου Καλόπαιδος ἀπέδειξαν ὅτι πρὸς ἀνατολὰς τὸ τεῖχος τοῦ Περιβόλου εἶχε πάντῃ διάφορον τῆς ὑπὸ τοῦ κ. Fabricius σημειωμένης φορᾶν ἐκτισμένον ἐκεῖθεν καὶ ὅχι ἐντεῦθεν τοὺς Ἰσμηνοῦ κατὰ τοὺς ὑπερκειμένους τοῦ ρεῦματος λόφους, ὥστε καὶ αὐτὸς ὁ Ἰσμηνός (ὡς καὶ ἡ Δίρκη) κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους ἔρρεε διὰ τῆς πόλεως καὶ ὅχι ἐξωθεν παρὰ τὰ τεῖχη αὐτῆς, ὡς ἐν τῷ τοπογραφικῷ χάρτι τοῦ κ. Fabricius σημειοῦται Ἄλλὰ περὶ τούτου διὰ μακροτέρων ἄλλοτε. (Παράβ. κ. Γ. Σωτηριάδην ἐν Εἰκονογραφημένῃ Ἑστὶς 1893 σελ. 395).

² Ἐνεκα αὐτοῦ τούτου τοῦ βαρέος χειμῶνος καὶ ἄλλων τινῶν κωλυμάτων δὲν

Καὶ πρῶτον ἀνέσκαψα καὶ ἐντελῶς ἀπὸ τῶν χωμάτων ἐκαθά-
ρισα τὸν λεγόμενον δρόμον τοῦ ὑπὸ τῶν τυμβωρύχων ἀνακαλυ-
φθέντος τάφου, ὃν (δρόμον) εἶχον ἀφίσει οὗτοι παντελῶς σχεδὸν
ἄθικτον. Πλὴν δὲ ὀλίγων θραυσμάτων ἀγγείων οὐδὲν ἕτερον εὔρον
ἐν τοῖς χώμασιν αὐτοῦ, ἄτινα οὐδὲν ἄλλο ἦσαν ἢ αὐτὰ ταῦτα
τὰ σπάσματα τοῦ βράχου, εἰς ὃν καὶ ὁ δρόμος εἶχε λαξευθῆ. Ὁ
δρόμος ἔχει μῆκος 7,00 καὶ πλάτος, ἔνθα πλατύτατος, κατὰ τὸ
στόμιον τοῦ ταφου, 1,35¹. Κατὰ δὲ τὰ ἄνω φαίνονται νὰ
εἶχον κλίσιν τινὰ αἰ πλευραὶ του πρὸς τὰ ἔσω, οἷα παρατηρήθη
ἐν τοῖς δρόμοις ἄλλων ὁμοίων τάφων², καὶ δὲν ἦσαν ἐντελῶς κά-
θετοι. Δὲν εἶναι ὁμοίως ἐντελῶς ὀριζόντιος ὁ δρόμος, ἀλλ' ἐπι-
κλινῆς πρὸς τὸν τάφον, ὥστε καὶ ἐπληρώθη ὕδατος εὐθὺς μετὰ
τὴν πρώτην βροχὴν. Ἐπειδὴ δὲ ὁ οὕτω κεκλιμένος δρόμος δὲν
ἀπέληγεν εἰς τὸ στόμιον τῆς θύρας, ἀλλὰ προὐχώρει καὶ εἰς τὰ
ἐνδότερα τοῦ τάφου ἐσχηματίσθη οὕτως ἐκεῖ μικρὸς βόθρος, περὶ
οὗ ἔσται καὶ κατωτέρω ὁ λόγος.

Ὡς συνήθως ὁ δρόμος εἶναι πολὺ τοῦ στομίου, ἤτοι τοῦ ἀνοίγ-
ματος, τῆς θύρας πλατύτερος, αὕτη δὲ πάλιν πλάτος ἔχουσα
κατὰ τὸν οὐδὸν 0,85 στενεοῦται πρὸς τὰ ἄνω ὥστε κατὰ τὸ ὑπέρ-
θυρον³ ἔχει πλάτος 0,70. Ὡς δὲ νῦν σώζεται ὁ βράχος, φαίνε-
ται μὲν ἐκ πρώτης ὄψεως ὡσεὶ νὰ ἀπέληγεν ἄνω τὸ στόμιον τῆς
θύρας εἰς τόξον, ἀκριβῆς ὁμοίως παρατήρησις μαρτυρεῖ ὅτι ἐνταῦθα
ὀριζοντίως ἦτο λελαξευμένος ὁ βράχος, ἐνῶ ἡ λοιπὴ στέγη τοῦ
τάφου ἔχει ὀπωσδήποτε σχῆμα θόλου, αὐτὸς δὲ ὁ τάφος σχῆμα

ἠδυνήθη νὰ ἐκπονήσω καὶ διάγραμμα ἄξιον δημοσιεύσεως τῶν ἀνακαφέντων τά-
φων. Ἐάν, ὡς ἐλπίζω, ἐπαναλάβω τὸ ἔργον κατὰ τὸ παρὸν ἔτος, εἰς τὸ προσε-
χὲς τεῦχος τῶν Πρακτικῶν δύναται καὶ τούτων τῶν τάφων καὶ εἰ τινοῦ ἄλλου
ἀνακαλυφθησομένου νὰ δημοσιευθῆ ἀκριβῆς διάγραμμα. Ἄλλως δὲ καὶ ἄνευ δια-
γράμματος τὰ λεγόμενα εἶναι σαφῆ, ἀφοῦ καὶ οἱ παρὰ τὰς Θήβας τάφοι εἶναι
ὁμοιοὶ κατὰ τὸ ὅλον αὐτῶν σχῆμα πρὸς τοὺς ἐξ ἄλλων ἠδη τόπων τῆς Ἑλλά-
δος γνωστοὺς γενομένους καὶ δι' ἀπεικονίσεως τοῦ διαγράμματός των.

¹ Κατὰ τὴν ἀρχὴν του ὁ δρόμος ἔχει πλάτος 1,15 περίπου.

² Περὶ τούτου καὶ τῶν κατωτέρω λεγομένων παραβ. Τσοῦντα Μυκήνας, σελ. 134 καὶ ἐξῆς.

³ Κυρίως οὐδὲ καὶ ὑπέρθυρον δὲν ὑπάρχει, ἀφοῦ οὐδὲ θύρα ὑπῆρχε· μετα-
χειρίζομαι δὲ τὰς λέξεις ὅπως σημάνω τὸ κατώτατον καὶ ἀνώτατον τοῦ ἀνοίγ-
ματος τῆς εἰσόδου ἤτοι τοῦ στομίου μέρος.

ελλειψοειδές ($4,80 \times 3,00$). "Οτι δὲ τὸ *στόμιον* (βάθος αὐτοῦ 1,80 περίπου) ἔφρασσε *ξηρότοιχος*¹, περιττὸν ἴσως καὶ νὰ τὸ σημειώσω, καθὼς καὶ ὅτι ἐν μέρει μόνον (εἰς ὕψος ἑνὸς μέτρου περίπου) ἐσώζετο οὗτος, ὅταν ἐγὼ ἐπελήφθην τῆς ἀνασκαφῆς. Τὸ λοιπὸν εἶχον ἀφαιρέσει ἤδη οἱ πάλαι ποτὲ τὸν τάφον συλήσαντες, ἢ, μέρος μὲν οὗτοι, μέρος δὲ οἱ γνήσιοι τούτων ἀπόγονοι, οἱ σημερινοὶ δηλ. *τυμβωρύχοι*, ὅπως εὐρύναντες τὸ ἀνοιγμα δυνηθῶσιν εὐκολώτερον νὰ ἐπιτελέσωσι τὸ *ἔντιμον* αὐτῶν ἔργον. "Οτι δὲ ὁ τάφος εἶχεν ἤδη ἀνοιχθῆ καὶ συληθῆ εἰς παλαιούς χρόνους, δῆλον ἐκ τῶν ἐν αὐτῷ εἰς ἰκανὴν ποσότητα χωμάτων. Ἐγὼ καθαιρέσας καὶ τὸ σωζόμενον μέρος τοῦ *ξηροτοίχου* τοῦ φράσσοντος τὴν εἴσοδον μέχρι τοῦ τελευταίου αὐτοῦ δόμου (τοῦτον ἀφῆρεσα ἔπειτα) ἤρχισα νὰ καθαρίζω τὸν τάφον ἀπὸ τῶν ἐν αὐτῷ χωμάτων, ἅτινα ἐν μέρει μόνον εἶχον προφθάσει νὰναμοχλεύσωσιν οἱ σημερινοὶ *τυμβωρύχοι*. Τούτου δὲ γενομένου κατεδείχθη ὅτι ὁ τάφος εἶχε κατὰ τὴν βορείαν αὐτοῦ πλευρὰν κόγχην τινὰ ἐπίσης θολωτὴν βάσιν ἔχουσαν αὐτὸ τὸ ἔδαφος τοῦ τάφου, ὕψος 0,60 καὶ βάθος καὶ πλάτος 1 μέτρου, μέρος δὲ τοῦ ἐδάφους τοῦ πρὸς τὴν δυτικὴν πλευρὰν ὑψηλότερον τοῦ λοιποῦ κατὰ 0,06-0,07 καὶ προσέτι εἰς μῆκος 0,40 περίπου ἀπὸ τοῦ ἐσωτερικοῦ χείλους τοῦ οὐδοῦ τῆς εἰσόδου πρὸς τὰ ἔσω *βοθρίσκον* ἀποτελούμενον, ὡς ἀνωτέρω ἐρρήθη, ἐκ τῆς προεκτάσεως τοῦ ἐπικλινούς δρόμου καὶ μέγιστον ἔχοντα βάθος 0,25 περίπου.

Ἐν τοῖς χώμασι τοῦ τάφου εὐρέθησαν εἰς ἰκανὸν πλῆθος ἀγγείων θραύσματα τοῦ *μυκηναϊκοῦ* τρόπου (τῆς νεωτέρας περιόδου) καὶ πέντε λίθινα κομβία(;) τῶν συνήθων, ὅστ᾽ ἂν ἀνθρώπινα (ἄκαυστα) ἐν τοῖς πληροῦσι τὴν κόγχην καὶ ἰδίως τὸν πρὸ τῆς εἰσόδου βόθρον, ὧν πολλὰ καὶ ὑπ' αὐτοὺς ἀκόμη τοὺς *λίθους* τοῦ *τελευταίου δόμου* τοῦ *ξηροτοίχου*. Τὸ πρᾶγμα ἐκ πρώτης ὄψεως φαίνεται παράδοξον καὶ δυσεξηγήτην, ὁμολογῶ δ' ὅτι κατ' ἀρχὰς καὶ ἐγὼ ἐξενίσθην μὴ δυνάμενος νὰ ἐννοήσω πῶς καὶ ὑπ' αὐτὸν τὸν φράσσοντα τὴν εἴσοδον *ξηρότοιχον* εὐρίσκοντο καὶ εἰς ποσότητα μάλιστα ὅστ᾽. "Οταν ὁμως ἀναλογισθῶμεν ὅτι οἱ ἐν

¹ "Οχι ὁμως καθ' ὅλον τὸ βάθος του.

λόγω τάφοι ἐν γένει δὲν ἦσαν ἐνὸς καὶ μόνον νεκροῦ κτῆμα, ἀλλ' οἰκογενειακοὶ καὶ ὅτι θέλοντες νὰ ἐνταφιάσωσι καὶ δεύτερον νεκρὸν καὶ μετὰ τοῦτον καὶ τρίτον καὶ τέταρτον ἤνοιγον καὶ αὐθις τὸν τάφον καὶ, ὅπως παρασκευάσωσι κατάλληλον χῶρον διὰ τὸν ἐκάστοτε νέον νεκρὸν, ἔπρεπε νὰ περισυνάγωσι καὶ ἐναποθέτωσι τῶν προτεθηκότων τὰ ὄστᾶ ἐν σωρῷ (καὶ τοῦτο ἔπραττον πολλάκις, ὡς φαίνεται, ἄνευ πολλῆς εὐλαθείας) εἰς ἐπὶ τούτῳ βόθρους, ἐννοοῦμεν κάλλιστα τὸ πρᾶγμα. Εἶχε δηλ. ὑπερπληρωθῆ ἡ ἐσωτερικὴ κόγχη, ἢ πρὸς τοῦτον τὸν σκοπὸν, ὡς φαίνεται, ποιηθεῖσα, ὄστῶν, ἔκειντο δ' ἐν σωρῷ ἐπίσης προαποθανόντων ὄστᾶ καὶ ἐν τῷ πρὸ τῆς εἰσόδου βόθρῳ. Καὶ ὁμως ἠνεώχθη καὶ αὐθις ὁ τάφος, ὅπως καὶ ἄλλος ἐνταφιασθῆ ἐν αὐτῷ νεκρὸς, καὶ τότε καὶ ἄλλα ὄστᾶ ἐρρίφθησαν εἰς τὸν βοθρίσκον. Τί τὸ παράδοξον λοιπὸν ὅτι τινὰ τῶν ἐν σωρῷ ἐκεῖ ἐναποτεθειμένων ὄστῶν ὑπωλίσθησαν καὶ ὑπ' αὐτοὺς τοὺς λίθους τοῦ *ξηροτοίγου* τῆς εἰσόδου, ἂν μὴ καὶ ἐτέθησαν ἐπίτηδες ἐκεῖ ὑπερπληρωθέντος τοῦ λοιποῦ χώρου καὶ μὴ ὑπάρχοντος ἄλλου βόθρου ἐν τῷ τάφῳ¹;

Τὰ ὄστᾶ, ὡς εἶπον, ἦσαν ἀνθρώπινα καὶ ἄκαυστα. Ἀλλὰ καὶ ἐν γένει πυρᾶς ἶχνη ἐν τῷ τάφῳ δὲν παρετήρησα. Μόνον κατὰ τὰ ἀριστερὰ τῆς εἰσόδου ἐφαίνεται ὅτι τὸ ἔδαφος ὡσεὶ ὑπὸ πυρᾶς *μαυρισμένον*. Ἀλλὰ τοῦτο δύναται εὐκόλως νὰ ἐξηγηθῆ ἢ ἐκ τοῦ ὅτι καὶ αὐτοὶ οἱ θάπτοντες ἐνίοτε ἠναγκάζοντο νὰ μεταχειρίζονται δᾶδας κατὰ τὴν ταφήν, ἢ ὅτι δᾶδας μετεχειρίσθησαν οἱ τὸ πρῶτον τὸν τάφον συλήσαντες, νύκτωρ πιθανώτατα, ὡς καὶ οἱ ἀπόγονοὶ των πολλάκις πράττουσιν, ἐκτελέσαντες τὸ *ἐντιμον* αὐτῶν ἔργον.

Μετὰ τὸν καθαρισμὸν τούτου τοῦ τάφου ἐτράπην, ὡς εἶκός, ἐπὶ τὴν ἔρευναν τῶν πέριξ τόπων. Πρὸς ἀνατολὰς φανερὰ ἦσαν τὰ ἶχνη ὁμοίων τάφων, βεβυθισμένων ὁμως, ὡς ἡ καθίζησις τοῦ ἔδαφους ἐμαρτύρει. Πρὸς δυσμὰς τὸ ἔδαφος οὐδεμίαν ἐδείκνυε καθίζησιν καὶ ὑπῆρχεν ἐλπίς, ἂν ὑπῆρχον καὶ ἐνταῦθα, ὅπερ ἐκ τῶν προτέρων ἦτο σχεδὸν βέβαιον, τάφοι, νὰ ἐπιτύχω καὶ τινος ἀσυλήτου. Ἐστράφην λοιπὸν πρὸς δυσμὰς καὶ εἰς τὴν ἔρευνάν μου ὠδηγήθην οὐ μόνον ὑπὸ τοῦ παραδείγματος τοῦ συναδέλφου

¹ Παράβ. Τσουνταν ἔ. ἀ. σελ. 136 καὶ ἐξῆς.

μου Τσουντα, καθ' ὅμοιον τρόπον ἀνακαλύψαντός τοὺς πλείστους τῶν ἐν Μυκῆναις ὁμοίων τάφων, διὰ τῆς ἀνορύξεως δηλ. τάφρου κατὰ τὴν πλευρὰν τοῦ λόφου, ἀλλὰ καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν πραγμάτων. Καὶ τῷ ὄντι, ὁ δρόμος τοῦ ἀποκαλυφθέντος τάφου δὲν εἶχε τὰς πλευρὰς αὐτοῦ καθ' ὅλον τὸ μῆκος ἀθίκτους, ἀλλ' εἰς 1 μέτρου ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ στομίου τοῦ τάφου διεκρίνετο κατὰ τε τὴν δεξιὰν καὶ τὴν ἀριστερὰν αὐτοῦ πλευρὰν ἐντομῆ τις πεπληρωμένη χώματος καὶ οἰονεὶ τάφρου λείψανον· ταύτης λοιπὸν τὰ ἔχνη ἀκολουθήσας πρὸς δυσμὰς καὶ ἀπὸ τῶν χωμάτων καθάρισας ἐνέτυχον εἰς πέντε περίπου Γαλ. μέτρων ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς ἀριστερᾶς τοῦ δρόμου τοῦ τάφου Α πλευρᾶς τῷ δρόμῳ τοῦ Β τάφου, ὄν, ὡς εἰκός, καὶ εὐθὺς ἐνόησα. Ἐκαθάρισα λοιπὸν τοῦτον πρῶτον ἀπὸ τῶν καλυπτόντων αὐτὸν χωμάτων, ἅτινα ὡσαύτως οὐδὲν ἄλλο σχεδὸν ἦσαν ἢ αὐτὰ τοῦ βράχου τὰ σπάσματα, εἰς ὃν ὁ δρόμος εἶχε λαξευθῆ, καὶ ἐν οἷς πλὴν ὀλίγων θραυσμάτων ἀγγείων οὐδὲν ἄλλο εὑρέθη.

Ὁ δρόμος καὶ τούτου εἶχε τὸ αὐτὸ περίπου πρὸς τὸ τοῦ πρώτου τάφου μῆκος, ἦν ὅμως ἱκανῶς πλατύτερος (1, 80). Ὅποια δὲ καὶ ὅποσον μεγάλη ὑπῆρξεν ἡ χαρὰ μου, ὅταν τοῦ δρόμου καθαρισθέντος ἐφάνη ἡ εἴσοδος (πλάτος αὐτῆς 1,25) στεγανῶς ἀποπεφραγμένη! Ἦλπισα ὅτι ὁ τάφος ἦν ἀσύλητος. Καὶ ὅμως φρούδη ἐλπίς! Ὁ τάφος, δὲν ἐβράδυνα νὰ τὸ ἐννοήσω, οὐ μόνον σεσυλημένος ἦδη, ἀλλὰ καὶ βεβυθισμένος ἦτο, τὸ δὲ σωζόμενον (εἰς ὕψος 0,60-0,70) μέρος τοῦ *ζηροτοίχου* τοῦ ἀποφράσσοντός ποτε τὸ στόμιον τοῦ τάφου μετὰ τεμαχίων τοῦ καταπεσόντος βράχου συμφυρθὲν εἶχε συμπαγῆ εἰς ἓν ὅλον, ὥστε νὰ πλανηθῶ ἐπὶ στιγμὴν καὶ νὰ νομίσω ὅτι ἡ εἴσοδος οὐδέποτε εἶχε παραβιασθῆ.

Ἦρχισα λοιπὸν καὶ τούτου τὸν καθαρισμόν. Ἐν τοῖς ἀνωτάτοις στρώμασι τῶν καλυπτόντων αὐτὸν χωμάτων εὑρέθησαν ἱκανὰ ὅσα ἄνθρωπινα· ὑπῆρξέ ποτε ἐνταῦθα πιθανώτατα ἕτερος κοινὸς τάφος, ἐκ βόθρου ἀπλοῦ ἀποτελούμενος, διότι οὐδὲν ἄλλο σημεῖον μαρτυροῦν τὴν ὑπαρξιν τάφου πᾶρετήρησα. Ἐν αὐτοῖς δ' ἐπίσης, ἀλλ' ὄχι μετὰ τῶν μνημονευθέντων ὄστων, εὑρέθη πήλινον εἰδῶλιον ἀκέφαλον ἀνδρὸς (ἀρχαῖκου ῥυθμοῦ) καὶ ἐτέρου γυ-

ναικείου ἢ προτομῆ (μετὰ τῆς κεφαλῆς) τέχνης ἀνεπτυγμένης καὶ πρὸς τούτοις καὶ ἀγαλματίου γυναικείου ἐκ πεντελικοῦ μαρμάρου τὸ ἀπὸ τῆς ὀσφύος μέχρι τῶν ποδῶν μέρος ἐργασίας πάνυ κοινῆς. Εἰς τὰ κατώτατα στρώματα εὐρέθησαν καὶ δύο τρία ὀστᾶ ζώων (μηρυκαστικῶν) καὶ τέλος ὅταν εἰς τὸν πυθμένα τοῦ τάφου ἐπλήσιάζομεν, ἤρχισαν ἀναφαινόμενα ὀστᾶ ἀνθρώπινα καὶ ἀγγείων θραύσματα τοῦ μυκηναϊκοῦ τρόπου. Ἄλλ' εἰς μέγα πλῆθος ὀστᾶ ἀνθρώπινα (ἄκαυστα) καὶ ὄστρακα ἀγγείων μυκηναϊκῶν εὐρέθησαν ἰδίως εἰς τὸν ἐν τῷ τάφῳ ὑπάρχοντα πρὸς τὴν δυτικὴν αὐτοῦ πλευρὰν ἓνα καὶ μόνον βόθρον (μ. 2,00, πλ. 0,77, βάθ. 0,90), ἐν αὐτῷ δὲ καὶ δύο κρανία, ἅτινα ἐπιεικῶς σωζόμενα μετεκόμισα εἰς Ἀθήνας, ὅπως κατατεθῶσιν εἰς τὸ ἀνθρωπολογικὸν Μουσεῖον. Τὰ κρανία ἔκειντο τὸ ἐν παρὰ τὸ ἄλλο εἰς τὸ αὐτὸ ἐπίπεδον κατὰ τὴν βορείαν τοῦ βόθρου¹ στενὴν πλευρὰν ὑπερκείμενα τοῦ πυθμένου αὐτοῦ 0,30 περίπου Γ. μ. Ἡ θέσις τῶν κρανίων ἦν ἀληθῶς τοιαύτη, ὥστε ἐκ πρώτης ὄψεως ἠδύνατό τις νὰ πλανηθῆ καὶ νὰ πιστεύσῃ ὅτι, ἂν μὴ εἶχον ταφῆ ἐν τῷ βόθρῳ ἐξ ἀρχῆς δύο νεκροὶ ὁ εἰς παρὰ τὸν ἄλλον, τοῦλάχιστον τὰ ὀστᾶ αὐτῶν εἶχον μετὰ τινος προσοχῆς καὶ εὐλαβείας ἐκεῖ τοποθετηθῆ. Καὶ ὁμως πιστεύω ὅτι τὸ πρᾶγμα ἦτο τυχαῖον, διότι θραύσματα κρανίων εὐρέθησαν καὶ κατὰ τὸ ἄλλον ἄκρον (τὸ μεσημβρινόν) τοῦ βόθρου, ὀστᾶ δὲ τῶν κάτω ἄκρων παρὰ τὰ κρανία καὶ ὑπ' αὐτά. Ἡ δ' ἀκριβὴς καὶ μετὰ πάσης ἐπιμελείας, καίπερ νύκτωρ (διότι ἔτυχε νὰ μὲ καταλάβῃ ἡ νύξ) καὶ ὑπὸ τὸ φῶς λαμπάδων γενομένη τοῦ βόθρου ἔρευνα πλὴν τῶν ὀστέων καὶ τῶν θραυσμάτων ἀγγείων (ὧν τινὰ ἦσαν πεπληρωμένα τεφρώδους τινὸς ὕλης, τέφρας πιθανώτατα, περιεβάλλοντο δὲ καὶ ὑπὸ μελαίνης ἰλύος, οἷα ἢ ἐκ καπνοῦ ἢ πυρᾶς προσγινομένη) ἤνεγκεν εἰς φῶς καὶ τὰ ἄλλα ἐκεῖνα εὐρήματα, τέσσαρας δηλ. ὄχι ὀλοχρῦσους, ἀλλ' ἐκ δύο λεπτῶν πετάλων χρυσοῦ προσηρμοσμένων (ajustés) καὶ ὄχι συγκεκολλημένων κατὰ τὰ χεῖλη των ἀποτε-

¹ Χάριν ἀκριβείας καὶ πρὸς ἀποφυγὴν πάσης παρανοήσεως ἄς ῥηθῆ καὶ τότε, ὅτι δηλ. ὁ βόθρος οὐ μόνον εὐρέθη ἀκάλυπτος, ἀλλὰ καὶ οὐδεμίαν δεικνύει κατὰ τὰ χεῖλη ἐπεξεργασίαν πρὸς εἰσοδοχὴν καλύμματος, οὐδ' εὐρέθη τοιοῦτου λείψανον ἐν τῇ ἀνασκαφῇ.

λουμένας, κενὰς δὲ τὰ ἐντὸς ψήφους ὄρμου καὶ σχῆμα ἐχούσας περίπου οἶον τὸ τῶν ἐνεπιγράφων λίθων τῶν εἰς ἀέτωμα ἀποληγόντων¹, δύο ἐκ λεπτοῦ πετάλου χρυσοῦ ρόδακας (διάμ. 0,026) ὧν ἡ ἑτέρα ἐπιφάνεια εἶναι ὑπέρυθρος², ἐνῶ ἡ ἑτέρα ἔχει σιλπνὸν κίτρινον χρῶμα, ἐπτὰ χαρακτὰς φακοειδεῖς ἐξ ὑαλώδους μάζης (ἴσως Αἰγυπτιακῆς πορσελάνης) ὑποπρασίνου χρώματος ψήφους³, δύο ἐξ ὑαλώδους μάζης τετραγωνικὰ πινακίδια (μέλανος χρώματος), ἐφ' ὧν φέρονται ἀναγεγλυμμένα κογχύλια, καὶ κωνοειδῆς κόσμημα διάτρητον ἐπίσης ἐξ ὑαλώδους μάζης μέλανος χρώματος.

Ὅποια τις ἦτο ἡ στέγη τούτου τοῦ τάφου, δύσκολον μετὰ βεβαιότητος νὰ ῥηθῆ. Τὸ ὅλον αὐτοῦ ὁμως σχῆμα (ἔλλειψοειδές, $4,90 \times 3,80$) καὶ αἱ πλευραὶ του, καθόσον σῶζονται, μαρτυροῦσιν ὅτι διάφορος τῆς τοῦ πρώτου δὲν θὰ ἦτο. Ἐπίσης ἄδηλον μένει καὶ τὸ ὕψος αὐτοῦ. Ἀτυχῶς καὶ τῶν πλαγιῶν τοιχωμάτων τῆς εἰσόδου, τῶν *παραστάδων τῆς θύρας*, οὕτως εἰπεῖν, μέρος μόνον σῶζεται, ὅπως καὶ τῆς ὅλης μεσημβρινῆς τοῦ τάφου πλευρᾶς. Περιέργον δὲ ὅτι τὸ πάχος αὐτῆς κατὰ τὸ στόμιον καὶ ἐν γένει τὸ ὅλον τοῦ δρόμου πλάτος εἶναι κατὰ τὰ $\frac{2}{3}$ σχεδὸν ἔλασσον τοῦ τῆς τοῦ Α τάφου. Τοῦτο δὲ συνετέλεσε πιθανώτατα εἰς τὴν καταβύθισιν αὐτοῦ. Ἀφαιρεθέντος δηλαδή ποτε μέρους τοῦ ἀποφράσσοντος τὸ στόμιον ξηροτοίχου ὑπὸ τυμβωρύχων καὶ μεινάσης οὕτω τῆς εἰσόδου ἀνοικτῆς καὶ ἄνευ ὑποστηρίγματος ἢ κατ' αὐτὴν πλευρὰ τοῦ τάφου, πάχος ἔχουσα μόνον 0,60 περίπου, κατέπεσε⁴, καταπεσοῦσα δὲ συμπαρέσυρεν, ὡς εἰκός, καὶ τὴν ὅλην ἔπειτα στέγην εἰς τὴν κατάπτωσιν.

¹ Τρήματα φέρουσι κατὰ τε τὸ εἰς λαμὸν ἀποληγὸν ἄκρον των καὶ κατὰ τὸ ἕτερον κατὰ δὲ τὸ ἐπὶ τῶν πετάλων των ἀποτετυπωμένον κόσμημα ὁμοιάζουσι τοῖς ἐκ Ναυπλίου ἐξ ὑαλώδους μάζης πινακίδιοις ('Αθήναιον, Τόμ. 8 πίν. ἀριθ. 1. Mittheil. d. Athen. Instituts 1880, σελ. 144, Beilage, ἀριθ. 5).

² Ἡ ἐξωτερικῆ, ἢ μὴ ἐφαπτομένη δηλ. τοῦ ἐνδύματος, ἐφ' οὗ ἦσαν προσεῤ-ῤαμμένοι οἱ ρόδακες. Περιέργον δὲ ὅτι ὁ μὲν φέρει 5, ὁ δὲ 4 μόνον τρήματα. (Κατὰ τὸ σχῆμα ὅμοιοι τοῖς ἐν Ἀθην. ἐ.ἀ. ἀριθ. 3 ἀπεικονισμένοις).

³ Κατὰ τὸ σχῆμα ὅμοια τοῖς ἐν Ἀθην. ἐ.ἀ. ἀριθ. 5 ἀπεικονισμένοις.

⁴ Ὁ βράχος τροχμαλοπαγῆς (conglomerat) ὧν, εἶναι σφόδρα πορώδης καὶ διαβρέγεται εὐκόλως ὑπὸ τοῦ ὕδατος εἰς μέγα βᾶθος,

Ἡ περαιτέρω πρὸς δυσμὰς ἔρευνα προσέκρουσε κατ' ἀρχὰς εἰς ἀνεξήγητά τινα φαινόμενα. Ἡ τάφος¹ δηλ., ἧς ἠκολούθησα τὰ ἴχνη ἐτι περαιτέρω πρὸς δυσμὰς ἐφαίνετο ἀγαγοῦσά με ὄχι εἰς ἀνοιγμα δρόμου. Ἦναγκάστην λοιπὸν νάλλάξω μέθοδον καὶ παρατηρήσας ὅτι ἡ δυτικὴ πλευρὰ τοῦ δρόμου τοῦ τάφου Α ἀπέιχε τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τοῦ δρόμου τοῦ τάφου Β περὶ τὰ πέντε μέτρα, ἤρχισα σκάπτων κάτωθι τῆς τάφρου πρὸς μεσημβρίαν τὸ ἔδαφος εἰς τὴν αὐτὴν ἀπόστασιν καὶ ὄντως ἐκεῖ ἀνεκάλυφα τοῦ τάφου Γ τὸν δρόμον, (μῆκος αὐτοῦ 5,10 πλάτ. 1,10), ὃν πρῶτον καθάρισας, ἤρξάμην κατόπιν καὶ τοῦ καθαρισμοῦ τοῦ τάφου, ὅστις ἦν ἐπὶ τοσοῦτον βεβυθισμένος, ὥστε τῆς κατὰ τὴν εἰσοδον, ἦτοι μεσημβρινῆς, αὐτοῦ πλευρᾶς ἐλάχιστον ἴστατο ὄρθιον. Εἰς τὰ ἀνώτατα στρώματα τῶν καλυπτόντων αὐτὸν χωμάτων οὐδὲν εὐρέθη τὸ ἄξιον σημειώσεως. Ὅταν ἐφθάσαμεν εἰς τὰ κατώτατα στρώματα ἀνεφάνησαν ἀγγείων θραύσματα καὶ ὅστ'α κατὰ δὲ τὴν δυτικομεσημβρινὴν γωνίαν τοῦ τάφου εὐρέθη καὶ χαλκῆ πόρπη τῶν συνήθων², καὶ μικρὸς ἐκ σύρματος χαλκοῦς δακτύλιος. Πλήρης δὲ ὀστῶν καὶ θραυσμάτων ἀγγείων ἦσαν οἱ δύο μάλιστα ἐκ τῶν τριῶν βόθρων τοῦ τάφου. (Μῆκος, τοῦ πρώτου τούτων τοῦ παρ' αὐτὸ τὸ στόμιον κειμένου 1,05, πλ. 0,45, βάθος 0,40, τοῦ δευτέρου τοῦ σχῆμα τραπεζίου ἔχοντος, μῆκος 1,50, πλ. 0,76 καὶ 0,50, βάθος ὁμοιον. Ὁ τρίτος εἶναι μᾶλλον μία στενόμακρος [1,20, πλ. 0,20] κοιλότης).

Ὁ τάφος οὗτος (Γ) ἦν τῶν ἄλλων δύο μικρότερος, μικρότε-

¹ Πότε καὶ πρὸς τίνα κατεσκευάσθη ἡ τάφος αὕτη σκοπὸν δὲν μοι εἶναι πάντη σαφές. Πρὸς τοὺς τάφους, ὡς φαίνεται, δὲν εἶχε σχέσιν, διότι, ὡς ἡ σκαφὴ ἀπέδειξε, διήρχετο διὰ τοῦ σώματος τοῦ τρίτου τάφου. Ἐν τῷ Παρνασσῷ, ἐνθα ἐποησάμην ἀνακοίνωσιν περὶ τούτων τῶν τάφων, παρὼν ὁ καθηγητὴς κ. Dörfeld ἐξήνεγκε τὴν γνώμην ὅτι πιθανώτατα ἡ τάφος νὰ εἶχε κατασκευασθῆ ἐν τοῖς χρόνοις τῶν μέσων αἰώνων χάριν ὑδραγωγείου. Ἴσως. Ἀτυχῶς ἡ ἔννοια αὕτη δὲν μοι ἐγεννήθη ὅταν ἔσκαπτον, ὥστε νὰ δυνηθῶ νὰ ἐξακριβώσω τὸ πρᾶγμα. Περαιτέρω τις ἔρευνα ἐν καιρῷ εὐθέτω πιθανὸν νάποδείξη πρᾶγμα τὴν ὑπόθεσιν ταύτην. Σωλῆνων ὁμως οἰωνόηποτε ὑδραγωγείου δὲν παρατήρησα ἴχνη. Μόνον κατὰ τὸ χεῖλος τῆς μεσημβρινῆς τῆς τάφρου πλευρᾶς ἀντικρὺ τῆς εἰσοδου τοῦ τάφου Β καθ' ὅλον τὰ πλάτος τοῦ δρόμου αὐτοῦ ὑπῆρχον λίθοι κοινοὶ ἐν γραμμῇ οἰοῦναι ξηρότοιχον ἀποτελοῦντες ὕψους καὶ πλάτους περίπου 0,30.

² Παράβ. Τσουντα Μυκήνας πίν. 7 ἀριθ. 12.

ρον ἔχων καὶ τὸν δρόμον, εἰς τὸ ἄκρον τοῦ ὁποίου εἶχε σκαφῆ, ἄδηλον πότε, ταφοειδῆς βόθρος πλήρης χώματος ὑπ' ἐμοῦ εὑρεθείς καὶ οὐδὲν ἐνέχων τὸ ἄξιον σημειώσεως. Σχῆμα ὁμως εἶχεν τετράπλευρον, ἦτο δηλ. πράγματι *θαλαμοειδῆς*¹. Στέγην δ' εἶχεν, ὡς ἐκ τῶν πλευρῶν του, καθόσον σώζονται, ἔστιν εἰκάσαι, τετράπλευρον πυραμιδοειδῆ, οἷα εἶναι δηλ. ἡ στέγη τῶν πλείστων οἰκιῶν παρ' ἡμῖν σήμερον. Ἐξ αὐτῶν δὲ τούτων τῶν πλευρῶν εἶκασα ὅτι καὶ τὸ ὕψος αὐτοῦ δὲν ἦτο μέγα καὶ ὅτι μόλις κατὰ τὸ μέσον αὐτοῦ, ἐνθα ἡ κορυφή τῆς πυραμιδοειδοῦς στέγης του, θὰ ἠδύνατο ἀνὴρ ὑψηλοῦ ὀπωσοῦν ἀναστήματος νὰ ἴσταται ὄρθιος. Ὡς δὲ τοῦ δευτέρου τάφου (B), οὕτω καὶ τούτου ἡ μεσημβρινὴ πλευρὰ κατὰ τὸ πρὸς τὸν δρόμον μέρος μόλις εἶχε πᾶχος 0,60 καὶ ἴσως τοῦτο συνετέλεσε καὶ εἰς τὴν τούτου καταβύθισιν.

Τοιοῦτοι οἱ τρεῖς προϊστορικοὶ τάφοι, οἱ παρὰ τὰς Θήβας, οὓς ἀνέσκαψα. Αὐτοὶ καθ' ἑαυτοὺς οὐδὲν μᾶς διδάσκουσι τὸ νέον, ὅμοιοι κατὰ πάντα τοῖς καὶ ἐξ ἄλλων ἤδη Ἑλληνικῶν χωρῶν γνωστοῖς ὄντες, σεσυλημένοι δὲ καὶ βεβυθισμένοι οὐδ' εὐρήματα παρέσχον ἡμῖν ἄξια λόγου. Ἴσως καὶ οἱ λοιποὶ ἐκεῖ, οἱ ἔτι κειχωσμένοι ὄντες, εἶναι ἐπίσης σεσυλημένοι καὶ ἐλπίδες νὰ εὑρεθῇ τις ἀσύλητος δὲν ὑπάρχουσι μεγάλοι. Καὶ ὁμως ἀνάγκη νὰ γίνῃ εὐρυτέρα τις αὐτῶν ἔρευνα, ἵνα διὰ πλείονων πιστωθῇ παραδειγμάτων ὅτι ὅμοιοι τάφοι, οἷοι οἱ ἐν Μυκῆναις, εὑρῆνται καὶ παρὰ τὰς Θήβας καὶ δῆ, ὅπως ἐκεῖ, καὶ ἐνταῦθα κατὰ συστάδας ἀποτελοῦντες ἴδια, γενῶν ἴσως, νεκροταφεῖα. Ὁ Τσοῦντας ἐν τῷ ἀξιολόγῳ αὐτοῦ βιβλίῳ «Μυκῆναι καὶ Μυκηναῖος πολιτισμὸς» ἐν σελίδι 241-2 τῆς Ἑλληνικῆς ἐκδόσεως γράφει τὰ ἐξῆς. «Πρὸς τὰ δύο ταῦτα στρώματα λαῶν, Ἀχαιῶν ἀφ' ἑνός, Μινυῶν καὶ Δαναῶν ἀφ' ἑτέρου, ἀντιστοιχοῦσι τὰ δύο εἶδη τῶν τάφων, τῶν θολωτῶν καὶ θαλαμοειδῶν καὶ τῶν καθέτων· οἱ πρῶτοι εἶδομεν ὅτι ἐγεννήθησαν ἐκ τῶν ἡμιχώστων καλυβῶν, ἐν τοῖς δευτέροις δὲ ἔθαιπον οἱ λιμνοδαίται καὶ ἐλοδαίται· ἕνεκα τούτου ἐν Τίρυνθι ἀνεκαλύφθη εἰς κάθετος τάφος καὶ οὐδεὶς θολωτὸς ἢ θαλαμοειδῆς, ἐν Ὁρχομενῷ εἰς μόνος θολωτὸς, ἐν Μυκῆναις δὲ πλείστοι. Κατὰ

¹ Παράβ. Τσοῦνταν ἑ.ἀ. σελ. 135.

ταῦτα καὶ ὅπου ἀλλαχῶς εὐρίσκονται πλείονες θολωτοὶ ἢ θαλαμοειδεῖς τάφοι, ἐκεῖ πρέπει γὰρ ὑποθέσωμεν ὅτι κατώκησαν Ἀχαιοὶ ἢ λαοὶ συγγενέστεροι μετ' αὐτῶν, ἐν Προτοίᾳ δηλ. τοῦ Ναυπλίου, ἐν Ἐπιδαύρῳ, ἐν τῇ Ἀττικῇ, ἐν Θεσσαλίᾳ παρὰ τὰς Παγασὰς, ἐν Κρήτῃ, ἐν Ῥόδῳ»¹. Οὐδεμίαν ἀνάγκην νὰ ἐξετάσω ἐγὼ ἐνταῦθα ἂν εἶναι ἢ δὲν εἶναι κατὰ πάντα ὀρθὸς καὶ ἀνεπίδεκτος ἀμφισβητήσεως ἢ περιορισμοῦ ὁ ἀφορισμὸς οὗτος τοῦ Τσουντα· ἱκανὸν νὰ παρατηρήσω τοῦτο μόνον ὅτι εἰς τοὺς τόπους, οὓς ἐκεῖνος ἀπαριθμεῖ, συγκαταλεχτέαι καὶ αἱ Θῆβαι καὶ τὸ γεγονός τοῦτο εἶναι μεγίστης σπουδαιότητος ὡς πρὸς τὸ καθόλου ζήτημα τὸ εἰς τοὺς ἀρχαιοτάτους κατοίκους τῆς Ἑλλάδος ἀφορῶν, τοὺς Μυκηναίους λαούς, ὡς προσφυῶς ὁ Τσουντας αὐτοὺς ἀπεκάλεσε, τὴν προέλευσιν δηλ. αὐτῶν κατὰ τόπον καὶ χρόνον, τὰς πρὸς ἀλλήλους σχέσεις, τὸν πολιτισμὸν αὐτῶν καὶ τὴν ἔκτασιν γεωγραφικῶς τοῦ πολιτισμοῦ τούτου.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 24ῃ Μαρτίου 1898

Δ. ΦΙΛΙΟΣ

---

¹ Θαλαμοειδεῖς ἐν τῷ βράχῳ λελαξευμένοι τάφοι εὐρέθησαν καὶ ἐν Δελφοῖς καὶ ἐν Κεφαλληνίᾳ ἀκόμη.

ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑ

Ἐν Ἐλευσίῃ κατὰ μῆνα Μάϊον τοῦ παρόντος ἔτους 1898 οἱ ἰδιοκτῆται τοῦ αὐτόθι παρὰ τὴν θάλασσαν νοτιοδυτικῶς τοῦ ἱεροῦ κειμένου σαπωνοποιείου ἔχοντες χρεῖαν γλυκέος ὕδατος ἐπέχειρσαν τὴν ἀνόρυξιν φρέατος πολὺ πλησίον τοῦ περιβάλλοντος τὸ ἱερὸν τείχος, ἧτοι μὸλις πεντήκοντα περίπου βήματα νοτιοανατολικῶς τοῦ στρογγύλου πύργου Α' (1), ἡ ἰδιωτικὴ δ' αὕτη σκαφὴ ἀπεδείχθη ὅτι παρέχει ὄχι ἄμοιρον ἐνδιαφέροντος συμβολὴν εἰς διαφώτισιν τῆς τοπογραφίας τοῦ παναρχαίου ἱεροῦ, διὸ ἐνόμισα πρέπον νὰ ἐκτεθῶσιν ἐνταῦθα τὰ κατ' αὐτὴν. Ἐν τῷ εἰρημένῳ φρέατι ὑπὸ τὸ σημερινὸν ἔδαφος εὐρέθη παχὺ στρῶμα ἄμμου ἀποτεθειμένον ὑπὸ τοῦ διαρρέοντος τὴν παρὰ τὴν Ἐλευσίῃα πεδιάδα ποταμοῦ *Κηφισοῦ*, ὅστις συγγάκις μεταλλάσσων κοίτην ἐκβάλλει νῦν εἰς διάφορα μέρη ἔξω τοῦ νῦν χωρίου, βορειοανατολικῶς τοῦ ἱεροῦ καὶ εἰς ἀπόστασιν ἡμισείας ὥρας περίπου ἀπ' αὐτοῦ. "Ὅτι ὁ ποταμὸς οὗτος ἐν χρόνοις παλαιότεροις τῶν ῥωμαϊκῶν ἔρρει πολὺ πλησιέστερον πρὸς τὸ ἱερὸν ἢ ὅτε ἐκτίσθη ἡ νῦν ἐν ἐρειπίοις σωζομένη παρὰ τὴν εἰς Ἀθήνας ἀμαξιτὴν ὁδὸν ῥωμαϊκὴ γέφυρα, ἦτο καὶ πρότερον γνωστὸν, διότι παρ' αὐτὴν τὴν γραμμὴν τοῦ σιδηροδρόμου μεταξὺ τῶν ἐρειπίων τοῦ ἀρχαίου ὑδραγωγείου καὶ τοῦ σιδηροδρομικοῦ σταθμοῦ ὑπάρχουσι λείψανα ἀρχαίου προχώματος τοῦ ποταμοῦ, κατεσκευασμένου τὸ πλεῖστον ἐκ συμπήκτων (*ἀρουραίων*) λίθων, οὗ τὰ ἔχνη εἶνε φανερὰ μέχρι τῶν πρὸς τὴν Μαγούλαν ὑψωμάτων (2), τούτου δὲ τοῦ προχώματος ἡ γραμμὴ προεκτεινομένη διέρχεται ἐντὸς τοῦ σημερινοῦ χωρίου πολὺ πλησίον τοῦ ἱεροῦ (πλησιέστερον τῆς γνωστῆς μεσαιωνικῆς

(1) Ἴδε Πρακτικὰ τῆς Ἀρχ. Ἐτ. 1887 πίν. 1 καὶ 1895 σελ. 162.

(2) Εὐκταίον εἶνε νὰ σημειωθῶσι τὰ ὄχι ἀνάξια λόγου λείψανα τοῦ προχώματος τούτου ἐν νεωτέρῃ ἐκδόσει τοῦ Γερμανικοῦ χάρτου τῆς Ἀττικῆς ἢ ἐν ἄλλῳ τινὶ χάρτι.

ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Ζαχαρίου). Οἰκοθεν ἐννοεῖται ὅτι πρὸ τῆς κατασκευῆς τοῦ προχώματος τούτου (κτισθέντος πιθανῶς κατὰ τὸν Δ' π. Χ. αἰῶνα) ὁ ποταμὸς ἔρρεεν ἔτι μᾶλλον πλησιέστερον πρὸς τὸν λόφον τῆς ἐλευσινιακῆς ἀκροπόλεως. Βραδύτερον ἐν ῥωμαϊκοῖς χρόνοις ὁ ποταμὸς ἀπεσύρθη πολὺ ἀπωτέρω τοῦ εἰρημένου προχώματος καὶ ἔρρεεν ὅπου σώζεται νῦν ἐν ἐρειπίοις ἡ γέφυρα, σήμερον δὲ τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ ρεύματος ρέει ἔτι ἀπωτέρω, ἐκεῖθεν τῆς ῥωμαϊκῆς γεφύρας. Ἦδη διὰ τῆς σκαφῆς τοῦ εἰρημένου πλησίον τοῦ πύργου Λ' φρέατος βεβαιοῦται ὅτι ἐν προϊστορικοῖς χρόνοις ὁ ποταμὸς περιέλειχε τὸ τε βορειανατολικὸν καὶ τὸ ἀνατολικὸν κράσπεδον τοῦ λόφου τῆς ἀκροπόλεως, ἐκβάλλων εἰς τὴν θάλασσαν παρὰ τὸν μέχρι τοῦδε σωζόμενον ἀρχαῖον τεχνητὸν λιμένα, ὥστε μέγα μέρος τοῦ ἱεροῦ κεῖται ἐπὶ τῆς προτέρας κοίτης τοῦ ποταμοῦ, ἦτοι τὰ Μεγάλα Προπύλαια καὶ ἅπαν τὸ ἔξω τοῦ πρὸς ἀνατολὰς τετραμμένου τμήματος τοῦ Πεισιστρατείου πλινθίνου τείχους (Σ'''' μέχρι Σ⁵). Ἐν τούτῳ τῷ μέρει κεῖται καὶ τὸ Καλλίχορον φρέαρ καὶ τὰ ἐνδοτέρω τῶν Μεγάλων Προπυλαίων ὑπάρχοντα ἕτερα δύο φρέατα, ἅτινα πάντα πορίζονται τὸ ὕδωρ αὐτῶν ἐκ τῶν ἡρέμα ὑπογείως ἐκ τοῦ ὄρους κατερχομένων πηγῶν τοῦ ποταμοῦ. Ὁμοίως καὶ σήμερον τὸ φρέαρ, ἐξ οὗ συνήθως πορίζονται τὸ ὕδωρ αὐτῶν οἱ Ἐλευσῖνιοι, ἦτοι ἡ *Καλὴ Πηγὰδα*, κεῖται καὶ αὐτὸ ἐντὸς τῆς κοίτης τοῦ ποταμοῦ ὑπ' αὐτὰ τὰ λείψανα τῆς ἀνωτέρω μνημονευθείσης ῥωμαϊκῆς γεφύρας· τὸ δὲ μὴ διαρρεόμενον ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ μέρος τῆς πεδιάδος δὲν παρέχει ὕδωρ πόσιμον. Οἱ χρόνοι, καθ' οὓς ὁ Κηφισὸς ἔρρεε πλησίον τοῦ πύργου Λ' εἶνε βεβαίως πολὺ παλαιοί, ἀλλ' ὄχι παλαιότεροι τοῦ συνοικισμοῦ τῆς Ἐλευσίνος, διότι ἐντὸς τοῦ αὐτόθι ἀρτίως ἀνορυχθέντος φρέατος ὁμοῦ μετὰ ζύλων παρασυρθέντων ὑπὸ τοῦ ρεύματος ἐκ τοῦ ὄρους εὐρέθησαν ἐν τῇ ἄμμῳ εἰς βάθος 5,50 μ. ὑπὸ τὸ σημερινὸν ἔδαφος καὶ ὄστρακά τινα προϊστορικῶν ἀγγείων, τῶν μὲν ἐκ πηλοῦ ἐρυθροῦ ἐστιλβωμένου διὰ τριβῆς, τῶν δὲ ἐξ ἐρυθροῦ ἐπίσης πηλοῦ ἀλλὰ μετὰ ἐπιχρίσματος ἐκ φαιομέλανος πηλοῦ ὁμοίου τῷ τῶν *λυδικῶν* λεγομένων προϊστορικῶν ἀγγείων. Τῶν ὀστράκων τούτων καταφανῆς εἶνε ἡ ὁμοιότης πρὸς ὄστρακα ἐν βαθύτατα κειμένας πυραῖς

(57, 56, 59)(1) τῆς παναρχαίας νεκροπόλεως εὐρεθέντα, ὥστε ἡ πλησίον τοῦ πύργου Α' εὐρεθεῖσα κοίτη τοῦ ποταμοῦ ἀνάγκη νὰ θεωρηθῇ σύγχρονος ταῖς παλαιοτάταις τῶν πυρῶν τῆς παναρχαίας νεκροπόλεως. Ἐπίσης ἐν πολὺ παλαιοῖς χρόνοις νομίζω ὅτι καὶ ἐγκατέλιπε τὴν παναρχαίαν ταύτην κοίτην ὁ ποταμὸς ἀπομακρυνθεὶς (ἄδηλον πόσον) τοῦ λόφου τῆς ἐλευσινιακῆς ἀκροπόλεως, ὅχι μόνον διότι ἐν τῷ προειρημένῳ φρέατι δὲν εὐρέθησαν ὄστρακα νεώτερα τῶν προϊστορικῶν, ἀλλὰ καὶ διότι δέν μοι φαίνεται πιθανὸν ὅτι θὰ ἐκτίζετο τὸ Καλλιχόρον φρέαρ, ὡς εἶνε ἐκτισμένον, ἂν ἐμελλε νὰ εἶνε ἐκτεθειμένον εἰς τὸ ρεῦμα. Ἡ εὐρεθεῖσα λοιπὸν παρὰ τὸν πύργον Α' κοίτη πρέπει νὰ θεωρηθῇ παλαιότερα τοῦλάχιστον τῆς νῦν σωζομένης κατασκευῆς τοῦ Καλλιχόρου φρέατος, ἴσως δὲ καὶ αὐτῆς τῆς ἀρχικῆς κατασκευῆς αὐτοῦ.

Σημειωτέον ἐνταῦθα προσέτι καὶ τοῦτο ὅτι πλὴν τοῦ μνημονευθέντος ἐκ συμπήκτων λίθων προχώματος ὑπάρχει κατὰ τὴν ἐξ Ἐλευσίνος εἰς Μαγούλαν ὁδὸν καὶ ἄλλο πρόχωμα πολὺ μεγάλου μεγέθους κατεσκευασμένον μόνον ἐκ χώματος. Ἡ χρονολογία αὐτοῦ εἶνε ἄδηλος, ἂν δὲν ἐρευνηθῇ ἐπισταμένως δι' ἀνασκαφῆς.

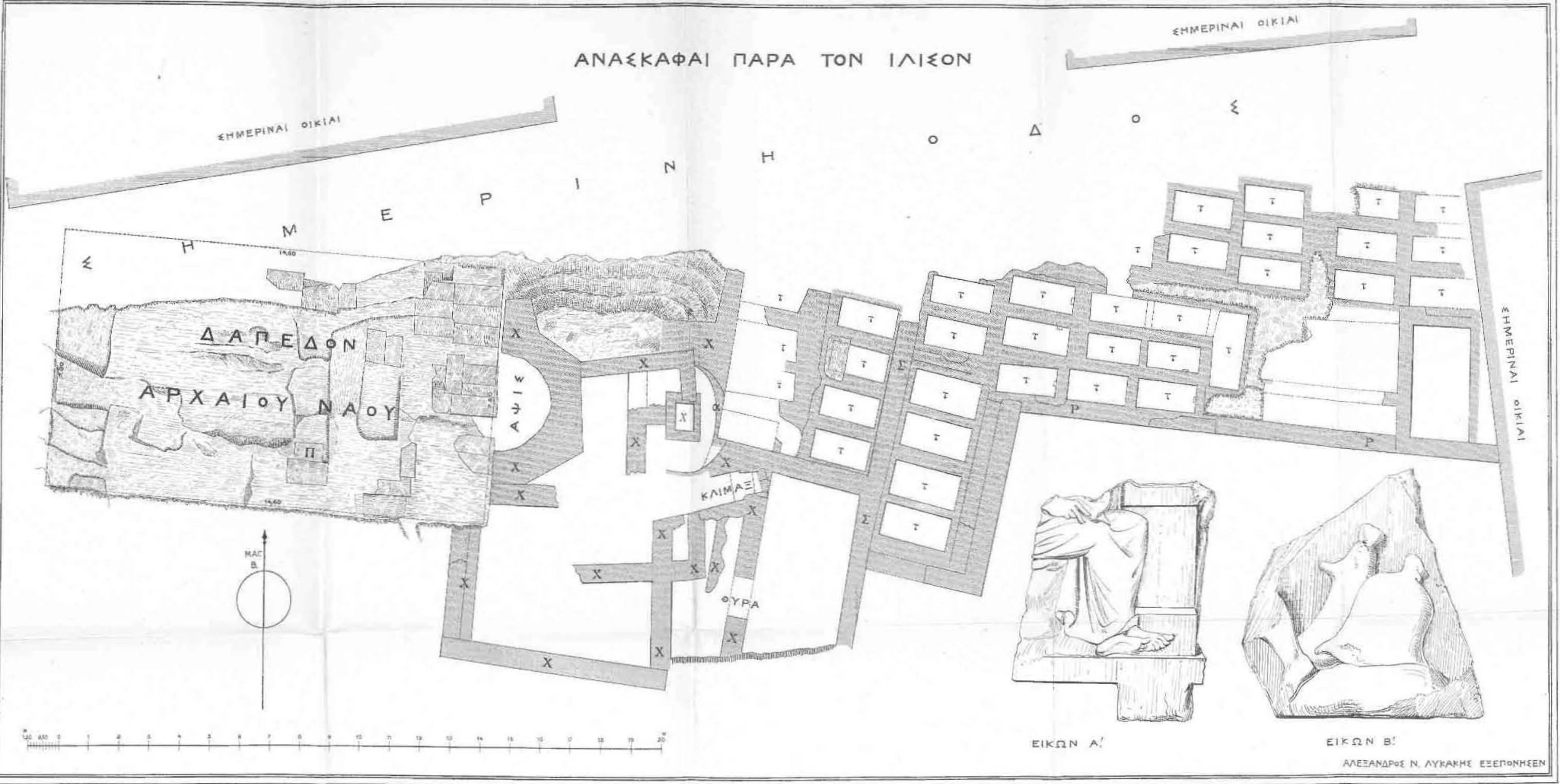
A. N. Σ.

---

(1) Ἐφημ. Ἀρχ. 1898 σελ. 60 ἐξ. παρένθ. πίν. σελ. 29-30.

ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΠΑΡΑ ΤΟΝ ΙΛΙΞΟΝ

ΕΙΚΩΝ Α'

ΕΙΚΩΝ Β'

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Ν. ΛΥΚΑΚΗΣ ΕΞΕΠΟΝΗΣΕΝ

ΛΙΘΟΓΡ. Κ. ΓΡΟΥΝΔΑΜΑΝ

ΕΦΗΜΕΡΙΣ
ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ
ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ

ΥΠΟ

ΤΗΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ
ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΡΙΤΗ

Της Ἐφημερίδος ἐκδίδονται κατ' ἔτος τέσσαρα τεύχη σχήματος τετάρτου, ἀποτελούντα ἓνα τόμον συγκείμενον ἐκ δώδεκα τουλάχιστον τυπογραφικῶν φύλλων καὶ δώδεκα πινάκων.

Μέχρι τοῦδε ἐξεδόθησαν :

Τόμος Α^{ος} 1883, ἐκ 18 τυπ. φύλλ. μετὰ 13 πινάκων, ὧν 4 διπλοὶ, καὶ 9 ἀπεικονισμάτων ἐν τῷ κειμένῳ.

Τόμος Β^{ος} 1884, ἐκ 14 τυπ. φύλλ. μετὰ 12 πινάκων, ὧν 7 διπλοὶ, καὶ 7 ἀπεικονισμάτων ἐν τῷ κειμένῳ καὶ παρενθέτων πινάκων.

Τόμος Γ^{ος} 1885, ἐκ 17 τυπ. φύλλ. μετὰ 12 πινάκων, ὧν 8 διπλοὶ, καὶ 14 ἀπεικονισμάτων ἐν τῷ κειμένῳ καὶ παρενθέτων πινάκων.

Τόμος Δ^{ος} 1886, ἐκ 17 τυπ. φύλλ. μετὰ 13 πινάκων, ὧν 4 διπλοὶ, καὶ 10 ἀπεικονισμάτων ἐν τῷ κειμένῳ καὶ παρενθέτων πινάκων.

Τόμος Ε^{ος} 1887, ἐκ 14 τυπ. φύλλ. μετὰ 13 πινάκων, ὧν 6 διπλοὶ, καὶ 38 ἀπεικονισμάτων ἐν τῷ κειμένῳ καὶ παρενθέτων πινάκων.

Τόμος Ϛ^{ος} 1888, ἐκ 13 τυπ. φύλλ. μετὰ 12 πινάκων, ὧν 5 διπλοὶ, καὶ 20 ἀπεικονισμάτων ἐν τῷ κειμένῳ καὶ παρενθέτων πινάκων.

Τόμος Ζ^{ος} 1889, ἐκ 14 τυπ. φύλλ. μετὰ 13 πινάκων, ὧν 1 διπλοῦς, καὶ 12 ἀπεικονισμάτων ἐν τῷ κειμένῳ.

Τόμος Η^{ος} 1890, ἐκ 15 τυπ. φύλλ. μετὰ 13 πινάκων, ὧν 1 διπλοῦς, καὶ 11 ἀπεικονισμάτων ἐν τῷ κειμένῳ καὶ παρενθέτων πινάκων.

Τόμος Θ^{ος} 1891, ἐκ 12 τυπ. φύλλ. μετὰ 15 πινάκων, ὧν 1 διπλοῦς, καὶ 4 ἀπεικονισμάτων ἐν τῷ κειμένῳ καὶ παρενθέτου πίνακος.

Τόμος Ι^{ος} 1892, ἐκ 16 τυπ. φύλλ. μετὰ 13 πινάκων, ὧν 1 διπλοῦς, καὶ 13 ἀπεικονισμάτων ἐν τῷ κειμένῳ.

Τόμος ΙΑ^{ος} 1893, ἐκ 14 τυπ. φύλλ. μετὰ 15 πινάκων, ὧν 1 διπλοῦς, καὶ 11 ἀπεικονισμάτων ἐν τῷ κειμένῳ καὶ παρενθέτων πινάκων.

Τόμος ΙΒ^{ος} 1894, ἐκ 17 τυπ. φύλλ. μετὰ 14 πινάκων, ὧν 1 διπλοῦς, καὶ 8 ἀπεικονισμάτων ἐν τῷ κειμένῳ καὶ παρενθέτου πίνακος.

Τόμος ΙΓ^{ος} 1895, ἐκ 17 τυπ. φύλλ. μετὰ 12 πινάκων, ὧν 6 διπλοὶ, καὶ 26 ἀπεικονισμάτων ἐν τῷ κειμένῳ καὶ παρενθέτων πινάκων.

Τόμος ΙΔ^{ος} 1896, ἐκ 17 τυπ. φύλλ. μετὰ 12 πινάκων, ὧν 1 διπλοῦς, καὶ 14 ἀπεικονισμάτων ἐν τῷ κειμένῳ καὶ παρενθέτου πίνακος.

Τόμος ΙΕ^{ος} 1897, ἐκ 13 τυπ. φύλλ. μετὰ 12 πινάκων, ὧν 2 διπλοὶ, καὶ 13 ἀπεικονισμάτων ἐν τῷ κειμένῳ.

ΕΝ ΤΩ ΓΡΑΦΕΙΩ
 ΤΗΣ
 ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

(ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ ΑΡΙΘ. 54)

ΠΩΛΟΥΝΤΑΙ

- 'Εφημερίς 'Αρχαιολογική, ἀφορῶσα τὰς ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος ἀνευρισκομένας ἀρ-
 χαιότητες. Ἐν Ἀθήναις, 1837-1860. Τεύχη μοναδικά, 1-4, 11-29 (14^{ον}
 καὶ 16^{ον} δὲν ἐξεδόθη), 50-55. Ἐκαστον τεῦχος . . . Δρ. 1.—
- 'Αρχαιολογική Ἐφημερίς, ἐκδιδομένη ὑπὸ τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιο-
 λογικῆς Ἐταιρίας. Περίοδος δευτέρα, 1862. Ἐν Ἀθήναις,
 1862. Τεύχη Α'-ΙΒ' . . . » 12.—
 — 1869-1874. Τεύχη ΙΓ'-ΙΖ'. Ἐκαστον τεῦχος . . . » 3.—
- 'Επιγραφαὶ ἀνέκδοτοι ἀνακαλυφθεῖσαι καὶ ἐκδοθεῖσαι ὑπὸ τοῦ Ἀρχαιο-
 λογικοῦ Συλλόγου. Ἐν Ἀθήναις, 1851-1855. Φυλλάδιον 2.3.
 (τὸ 1^{ον} φυλλ. 1851 δὲν ὑπάρχει) εἰς 4^{ον}. Ἐκαστον τεῦχος . . . » 1.—
- Πρακτικὰ τῆς ἐπὶ τοῦ Ἐρεγθεῖου Ἐπιτροπῆς. Ἐν Ἀθήναις 1853.
 εἰς 4^{ον} μετὰ 8 πινάκων . . . » 1.—
- 'Επιγραφαὶ ἑλληνικαὶ κατὰ τὸ πλεῖστον ἀνέκδοτοι, ἐκδιδόμεναι ὑπὸ τῆς
 ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρίας. Φυλλάδιον Α^{ον} (ἄλλο
 δὲν ἐξεδόθη). Ἐν Ἀθήναις 1860. εἰς 4^{ον} . . . » 1.—
- Γενικαὶ συνελύσεις τῶν ἐταίρων τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικῆς Ἐ-
 ταιρίας, 1860-1870. Ἐν Ἀθήναις 1860-1870. Φυλλάδια 11
 εἰς 4^{ον}. Ἐκαστον φυλλάδιον . . . » 1.—
- Πρακτικὰ τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρίας, 1872-1881 (ὁ
 τόμος τοῦ 1871 δὲν ὑπάρχει). Ἐν Ἀθήναις, 1872-1882.
 Τόμοι 10 εἰς 8^{ον}. Ἐκαστος τόμος . . . » 3.—
 — 1882-1897. Ἐν Ἀθήναις, 1883-1898. Τόμοι 16 εἰς 8^{ον}.
 Ἐκαστος τόμος . . . » 3.—
- 'Εφημερίς Ἀρχαιολογική. Περίοδος Τρίτη 1883 κ. ἐ. Ἐκαστος τόμος. » 25.—
 Ἐκαστον τεῦχος » 6.25

